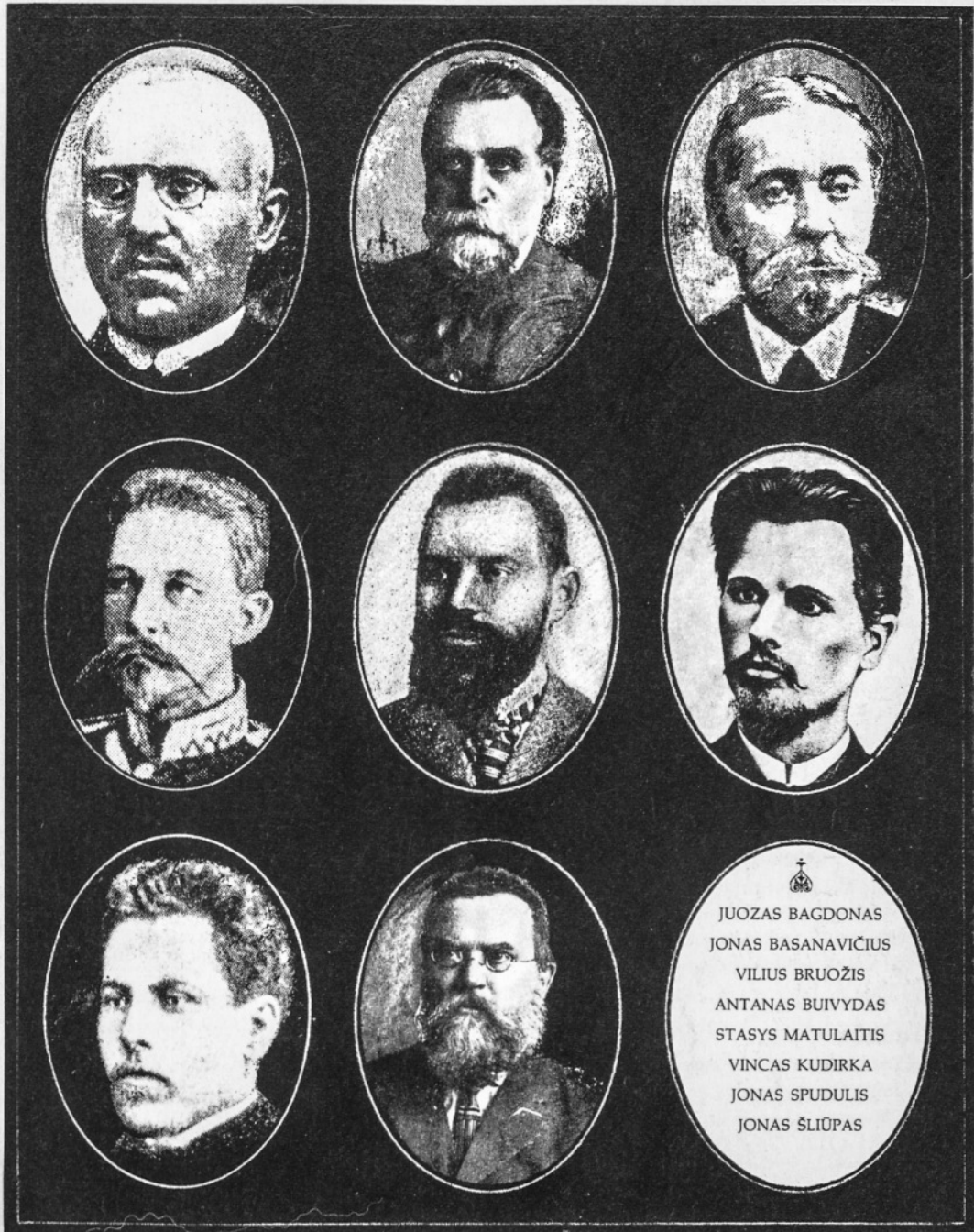

MEDICINA

PASAULIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SĄJUNGOS ŽURNALAS

Nr. 2 (62) 1983

MEDICINA PLGS Žurnalas

Journal of World and American Lithuanian Medical Association
Nr. 2 (62) 1983

Redaktorius

Vaclovas Šaulys, M.D.

Redakcinė kolegija:

Kazys Ambrozaitis, M.D.

Milda Budrys, M.D.

F.V. Kaunas, M.D.

Kazimieras Rimkus, M.D.

Vytautas Tauras, M.D.

Redakcinės kolegijos nariai, tvarko atskirus žurnalo skyrius

Techninis redagavimas:

Aleksandras Pakalniškis, Jn.

Klementas Dėdela

Kalba ir korektūra rūpinasi:

Juozas Masilionis

Spaudos darbai atlikti:

M. Morkūno spaustuvėj, Čikaгоje

Straipsniai, korespondencijos, nuotraukos siunčiamos redakcijos adresu. Rankraščiai taisomi ar trumpinami redakcijos nuožiūra. Žurnalas išeina du kartus per metus. Prenumerata U.S. \$10.00 metams. Atsiskaitoma per draugijas, arba tiesiog MEDICINOS adresu. Adresų pakeitimus prašome iš anksto pranešti administracijai.

Redakcija:

MEDICINA c/o V. Šaulys

2639 W. 86th St.

Chicago, Ill. 60652

Tel.: (312) 776-7337

Administracija:

Sofija Blažys

3038 W. 59th St.

Chicago, IL 60629

(312) 776-6667 (darbo)

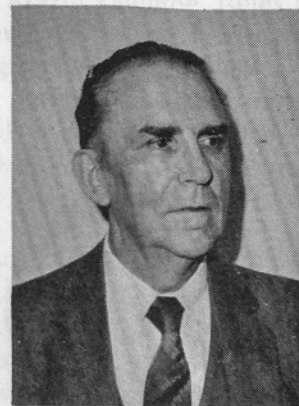
(312) 925-3048 (namų)

TURINYS

PLGS Pirmininko žodis, J. Šonta	1
Lietuviai gydytojai — aušrininkai	2
Mitybos reikšmė koronarinėm širdies ligom, L. Bekeris	8
Nutrio, kalio ir kalcijaus kiekis dietoje ir jų įtaka kraujospūdžiui, J. Daugirdas	11
Kraujospūdžio nenormalumai vaikuose, J. Šaulytė ..	13
Klinikiniai atvejai, kur maitinimu sukelia komplikacijas širdies ir plaučių ligose, A. Vanagūnas	15
Medicina okupuotoje Lietuvoje, F. Kaunas	18
PLGS veikla, V. Šaulys ir A. Vanagūnas	20
New York'o Liet. Gyd. Draugija, J. Kriaučiūnas	26
Fraternitas Lituanica (tęsinys), V. Tauras	27
Humanitate et Scientia, H. Brazaitis	32
Gajos korp. 55 metai, K. Ambrozaitis	35
Kronika, S. Budrys ir K. Rimkus	38
Mūsų mirusieji, K. Rimkus	41
Mokslų pakopomis, K. Rimkus	44
Liet. kariuomenės Sveikatos Tarnyba, V. Tauras	47
Redakcijos žodis, V. Šaulys	49

Viršelis — Aušrininkai gydytojai
Apipavidalino dail. P. Aleksa

Paskutinė viršelio pusė —
Anastazijos Tamošaitienės
Gobelenas 1970, 64 x 121 cm

Juozas Šonta, M.D.

XIV-tas Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimas įvyko 1983 metais rugsėjo mėn. 3-4 dienomis Westin Hotel, Chicago, IL.

Suvažiavimas išrinko naują valdybą. Man teko garbinga ir atsakinga valdybos pirmininko pareiga. Dr. Juozas Skrinška išrinktas vicepirmininko ir dr. Dainius Degesys sekretoriaus-iždininko pareigoms. Dr. Jonas Daugirdas ir dr. Arvydas Vanagūnas išrinkti valdybos nariais — mokslinių programų koordinatoriais. Jų pareigos bus organizuoti aukšto lygio medicinos paskaitų programą ir pasirūpinti tų paskaitų akreditavimu.

Dr. Vaclovas Šaulys sutiko ir toliau redaguoti mūsų žurnalą „Medicina“.

Suvažiavimui buvo pristatyta skaidrėmis apie 150 jaunų lietuvių gydytojų ir odontologų. Malonu buvo išgirsti, kad mūsų gretos pasipildo ir tuo pačiu užtikrina PLGS veikimą ir gyvavimą ateičiai. Jaunuosius gydytojus sveikiname ir kviečiame aktyviai įsijungti į mūsų veiklą ir organizacinį darbą. Dabartinėje valdyboje turime 3 jaunus gydytojus, užimančius atsakingas pareigas. Tikimės, kad jaunoji karta vis daugiau ir daugiau papildys mūsų organizaciją ir įsijungs į jos veiklą.

Atrodo, kad po ilgų sutrukdyimų ir nesklandumų, Medicinos Istorijos leidimas pajudės iš vietos, dr. J. Meškauskui perėmus jos redagavimą. Mes linkime jam sėkmingai užbaigti šį darbą.

Paremkime mūsų žurnalą „Medicina“ straipsniais, nuotraukomis, kronikomis, o ypač mūsų jaunoji karta teprisideda medicinos-profesiniais straipsniais ir medžiaga.

Naujos valdybos vardu sveikinu visus PLGS narius ir rėmėjus. Sveikinu pagalbinius moterų vienetus, be kurių pagalbos mūsų veikimas šlubuotų. Kviečiu visus narius tėvynės meilės vardan prisidėti prie mūsų veikimo ir glaudesnio bendradarbiavimo mūsų draugijų ir paveinių asmenų tarpe.

Sekantis suvažiavimas įvyks 1985 metais. Tad iki pasimatymo Cleveland, Ohio.

JUOZAS ŠONTA, M.D.

PLGS ir ALGS valdybos pirmininkas.

Milda Budrys, M.D.

②

Dr. M. Budrienė PLG ir ALG Sąjungos suvažiavime įtikina daktarus, kad 10 aušrininkų buvo gydytojai. Foto J. Kriaučiūno.

Devyniolikto šimtmečio pradžioje subyrėjo Napoleono imperializmas, o šimtmečio pabaigoje prasidėjo tautų atgimimas — tautų sąjūdžiai. Tų sąjūdžių įtakoje atsirado visa eilė tautų, kurios pradėjo savo savarankišką ir kultūrinį gyvenimą. Šiuo laikotarpiu taip pat atsirado liberalizmas, socializmas ir darbininkų judėjimas. Visa tai paveikė ir jaunąją lietuvišką visuomenę, kuri buvo kilusi iš valstiečių. Tuo laiku, nors Lietuva ir buvo pavergta, veikė Šiaulių ir Mariampolės gimnazijos, Veiverių Mokytojų Seminarija, Seinų Kunigų Seminarija, bet aukštųjų mokslų siekti jaunimas turėjo vykti į Rusiją, Lenkiją ar Vokietiją. Dauguma susispietė Petrapilyje ir Maskvoje. Petrapilio studentai jau 1875 m. leido laikraštėlį „Kalvis Melagis“, o Maskvos studentai 1880 m. — hektografuotą „Aušrą“. Baigę mokslus, vieni grįžo į Lietuvą, kiti pasiliko Rusijoje, ten įsikūrė ir pasiliko gyventi. Tačiau užsižiebusi kibirkštėlė neužgeso. Kilusi idėja plėtėsi ir buvo pasiryžta leisti laikraštį visai lietuvių tautai ir stoti į atkaklią kovą su rusų okupacija ir reikalauti savo teisių. Po ilgo pasiruošimo Mažosios Lietuvos lietuviams padedant, 1883 metais pasirodė „Aušra“, kuri padėjo pagrindus tautos sąmonei ugdyti ir lietuviybei išlaikyti.

Iš penkių „Aušros“ redaktorių trys buvo gydytojai: Jonas Basanavičius, Jonas Šliūpas ir

„Ak bent kaip Aušra norėtų,
kad nušvistų veik dangus,
kad saulelė veik tekėtų,
kad prikeltų lietuvius.“

J. Kalnėnas —
dr. Juozas Andziulaitis

Juozas Andziulaitis. Iš 70 „Aušros“ bendradarbių dešimtis buvo gydytojai.

Gydytojai-aušrininkai tai nebuvo atskira gydytojų grupė, kuri turėjo savo ypatingas savybes, tai nebuvo gydytojai vienos specialybės, taip pat tai nebuvo gydytojų grupė, kuri savo veikimą būtų tvarkiusi pagal reguliarius ir įstatus. Tai buvo pavieniai asmenys, — gydytojai, praktikavę įvairiose vietovėse, dažnai šimtus mylių viena nuo kitos. Tai buvo žmonės, turėję savą charakterį, temperamentą, pomėgius ir interesus; jie visi mylėjo, kentėjo, sirgo, padarė klaidų. Juos riša tik tėvynės meilė ir „Aušra“, kurią jie redagavo, rašė straipsnius, rėmė ir platino.

Todėl, kalbant apie gydytojus-aušrininkus, reikia kalbėti apie kiekvieną atskirai.

JONAS BASANAVIČIUS

Daugiausia minimas ir labiausiai gerbiamas yra dr. Jonas Basanavičius (1851-1927) — pirmasis „Aušros“ redaktorius. Gimęs 1851 m. Ožkabalų km., Vilkaviškio apsk. J. B. mokėsi Mariampolės gimnazijoje. Ją baigęs, 1873 m. įstojo į Maskvos un-tą studijuoti filologijos ir istorijos, bet tuojau perėjo į medicinos fakultetą. „Medicina man labai patiko, ir aš noringai ėmiausi darbo“ rašo J. B. savo autobiografijoje, „bet ir nuo senesnių įpročių man sunku buvo atsiskirti. Ypaš lietuvių tautos praeitis, kurios pažinimui jau nemaža laiko buvau pašventęs. Darbus laboratorijoje ir klinikoje atlikęs, aš ir vėliau dar vis trūšiausi neretai bibliotekose“. 1879 m., baigęs Maskvos universitetą ir gavęs gydytojo diplomą, dr. J. B. grįžo į Ožkabalius, kur trumpą laiką praktikavo. Tų pačių metų rudenį išvyko į Maskvą ir atidarė kabinetą. Tačiau pradžia nebuvo lengva, nes reikėjo laukti net penkias dienas, kol pasirodė pirmas ligonis. Dr. J. B. nutarė iš Maskvos pasitraukti ir, savo gydytojo patariamam, gavęs iš Bulgarijos Vidaus ministerio pakvietimą, išvyko į Bulgariją, Lom Palankos miestą. Čia jis perėmė ligoninės vadova-

vimą. Ten būdamas, pastatė naują ligoninę, pagerino ambulatorinių ligonių gydymą, parašė kelis mediciniškus straipsnius. Ypač vienas jo straipsnis apie ligonį su labai aukšta temperatūra susilaukė didelio dėmesio ir buvo cituojamas visuose to laiko Europos universitetuose. Po trejų metų dr. J. B. išvyko į Vakarų Europą ir gilino savo žinias Vienos klinikoje, o vėliau Prahoje.

„Apsigyvenimas Pragoje mano gyvenime turi didžiausios reikšmės, kur ne tik man pačiam yra svarbi, bet iš dalies visai Lietuvai. Čia neperdėjus galima sakyti stovėjo lietuvių vygė, iš kurios sušvito „Aušra“, rašo dr. J. B. Jam gyvenant Pragoje, 1883 m. Tilžėje pradėta spausdinti „Aušra“. Čia jis susipažino su Gabriele Mohl, kurią vedė kitais metais. Po vestuvių jie išvyko į Bulgariją. Šis dr. J. B. gyvenimo laikotarpis buvo labai nelaimingas — jis susirgo plaučių uždegimu, o vėliau vidurių šiltine, išgyveno atentatą; po kelių metų mirė žmona. Žmonos mirtį dr. J. B. išgyveno labai sunkiai, pateko į depresiją ir tik polinkis rašyti jį išgelbėjo. Šiuo laikotarpiu jis parašė didelį mokslinį etnografinį darbą apie bulgarus, knygą apie Bulgarijos sanitarinę būklę ir kt. Vėliau persikėlė į Varną, kur praktikavo privačią mediciną ir buvo karališkų rūmų gydytojas. Jis taip pat įsijungė į Bulgarijos politinį gyvenimą — buvo Demokratų partijos narys, Varnos miesto atstovas kongrese.

Nors dr. J. B. buvo giliai įsijungęs į medicinišką ir politinį darbą, tačiau nepamiršo ir Lietuvos. Jis sudarė dainų, lietuviškos mitologijos fragmentų, pasakų rinkinius, surinko medžiagą apie Lietuvos vaistininkystę ir pilis. Žymiausiu savo darbu dr. J. B. laiko tyrinėjimus apie „trakų ir prygų kilmę“.

1905 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Vilniuje. Atvykęs į Lietuvą, gydytojo praktika jau nebesivertė, bet visą laiką paaukėjo Lietuvos labui. 1905 m. buvo Vilniaus seimo pirmininkas, 1907 m. įkūrė Lietuvos Mokslo Draugiją; 1913 m. kartu su Martynu Yču lankėsi Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir surinko daugiau kaip \$20,000 Tautiniams Namams statyti. 1917 m. buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą, o 1918 m. vasario mėn. 16 dieną pasirašė Nepriklausomybės Aktą.

Dr. Jonas Basanavičius, nusipelnęs Tautos Patriarcho vardą, mirė 1927 m. vasario mėn. 16 d. Vilniuje. Palaidotas Rasų kapinėse.

JONAS ŠLIŪPAS

Antrasis „Aušros“ redaktorius buvo dr. **Jonas Šliūpas** (1861-1944). Gimęs 1861 metais Šiaulių apsk., mokėsi Mintaujos vokiečių gimnazijoje, Maskvos ir Petrapilio universitetuose, studijavo

filologiją, teisę ir gamtos mokslus. Dar studentu būdamas, už dalyvavimą studentų riaušėse buvo suimtas, kalintas Kražių kalėjime. Išėjęs iš kalėjimo, grįžo į tėviškę. Neilgai trukus išvyko į Šveicariją, bet, gavęs iš Jankaus laišką, atsidūrė Tilžėje. Čia jis perėmė „Aušros“ redagavimą. Tačiau ir čia neilgai išsilaikė ir 1884 m. išvyko į Jungtines Amerikos Valstybes. Apie savo gyvenimo pradžių Amerikoje J. Š. rašo: „... atvykau į Ameriką... pliumtelėjau lyg į vandenį... Mokslo pabaigti nebuvo pinigų ir angliškos kalbos nemokėjau... pasisamdžiau pas farmerį už berną... Būtų viskas gerai įvykę“ rašo toliau J. Š. „jeigu ne mano švelnios, nors ir didelės ramos... nepratusios čiupinėti kietus daigtus... atsirado pūslės... ir skausmas nepakeliamas buvo, o čia norėjau korespondencijas rašyti į „Aušrą“.“ Ilgai neiškentęs farmoje, J. Š. pėščias atėjo į New Yorką. Čia jis susitiko su M. Tvarausku ir su juo pradėjo leisti „Uniją“. Prisimindamas tuos laikus, J. Š. vėl rašo: „Gyvenau be galo skurdžiai, gulėjau spaustuvėje ant žemės, o valgyti kartais per dieną kitą nieko neturėjau...“ Tačiau nei badas, nei nedateklūs neatgrasino J. Š. nuo laikraščių leidimo. „Unijai“ sustojus eiti, jis pradėjo leisti „Lietuvišką Balsą“. Jis pirmasis suprato reikalą atskirti lietuvius nuo lenkų ir sukurti lietuviškas organizacijas. „Lietuviškas Balsas“ irgi ilgai neišsilaikė, todėl jam sustojus eiti, J. Š. išvyko į Baltimorę, įstojo į Medicinos Mokyklą, kurią baigė 1891 m., gaudamas gydytojo diplomą. Savo pirmąjį kabinetą atidarė Wilkes-Barre, Pa., bet norėdamas suderinti lietuvišką veiklą su praktika, kilnojosi iš vietos į vietą. Iš Wilkes-Barre, Pa. persikėlė į Plymouth, Pa., vėliau į Shenandoah, Pa., Scranton, Pa., New York, N.Y., Philadelphia, Pa. ir vėl į Scranton, Pa., kur išbuvo iki 1917 m.

Apie savo medicinišką darbą dr. J. Š. sakosi turėjęs gerą praktiką ir būrius ligonių, ypač ukrainiečių, slavų ir žydų tarpe. Savo mediciniškas žinias pagilino lankydamas New Yorko „Post-graduate“ kursus. Mediciniškomis temomis rašė nedaug, tačiau šiaip buvo labai našus rašytojas, parašęs visą eilę publicistinių, istorinių, visuomeninių, socio-ekonominių straipsnių. Kai kurie jo straipsniai buvo anti-religiniai, tačiau A. Mažiulis, L. E. etnografijos skyriaus redaktorius, rašo: „Š. laisvamanybė dažnai tebuvo tik jo suvokto lietuviškumo kelio naujas proveržis, kartais tik atskiras smūgis baudžiovos junge užguito lietuvių sąmonei išbudinti“ (L. E. XXX — 59 p.).

1917 m. dr. J. Š. išvyko iš J.A.V. ir dalyvavo įvairiose konferencijose, buvo Lietuvos atstovu

Latvijoje, Estijoje. 1921 m. grįžo į Lietuvą, kur buvo paskirtas Biržų banko direktorium, vėliau mokytojavu Biržų ir Šiaulių gimnazijose. Nuo 1925 m. iki 1930 m. dėstė medicinos istoriją Lietuvos universitete. VDU, įvertindamas dr. J. Š. darbus, suteikė jam istorijos, teisės ir medicinos garbės daktarų laipsnius. Nuo 1930 m. dr. J. Š. buvo Palangos burmistru. 1944 m. pasitraukė į Vakarų.

Dr. Jonas Šliūpas, pergyvenęs audringą gyvenimą, vienu garbinamas, kaip tautos atgimimo žadintojas, kitų keikiamas, kaip bedievybės skleidėjas, karo audroms siaučiant, toli nuo tėvynės mirė 1944 m. Berlyne. Jo pelenai buvo pervežti ir palaidoti Chicagos Tautinėse Kapinėse.

JUOZAS ANDZIULAITIS

Paskutinis „Aušros“ redaktorius irgi buvo gydytojas — **dr. Juozas Andziulaitis** (1864-1916). Gimęs 1864 m. Mariampolės apsk., mokėsi Veiverių Mokytojų Seminarijoje, kurią baigęs mokytojavu Garliavos pradžios mokykloje. Čia jis susipažino su lietuviais veikėjais ir pradėjo rašyti į „Aušrą“, siųsdamas savo eilėraščius ir pasirašydamas J. Kalnėnu. Dėl ryšių su lietuvių spauda buvo sekamas ir, bijodamas suėmimo, pasitraukė į Tilžę. „Aušrą“ tuo laiku tvarkė ir redagavo J. Mikšas, kuris buvo labai laimingas, galėdamas J. A. atiduoti redagavimą. J. S. suredagavo du paskutinius „Aušros“ numerius (1886 Nr. 5 ir Nr. 6). „Aušrai“ sustojus eiti, J. A. išvyko į Jungtines Amerikos Valstybes. Jam, kaip ir visiems emigrantams, nemokantiems anglų kalbos, pradžioje reikėjo dirbti anglų kasyklose. Susisiekęs su J. Šliūpu, J. A. pasidarė jo uolus talkininkas ir bendradarbis. Pražioje rašė į „Lietuvišką Balsą“, o kun. A. Burbai pakvietus, perėmė „Vienybės Lietuvininkų“ redagavimą. Būdamas Šliūpo bendramintis, pradėjo linkti į socializmą, kas nepatiko kun. Burbai, ir todėl jis J. A. iš redaktoriaus pareigų atleido. Kurį laiką padirbęs „Apšvietoje“, J. A. išvyko į Maryland'o universitetą, kurį baigė 1894 m. ir gavo gydytojo diplomą. Gavęs diplomą, apsigyveno New Britain, Conn., kur praktikavo iki mirties. Dr. J. A. jaunystėje buvęs romantikas, parašė daug eilėraščių, idealizuojančių praeitį, vėliau rašė socio-ekonominiais klausimais, padarė daug vertimų — išvertė anglų istoriko Freeman'o „Europos istoriją“ ir daug kitų. Dr. Juozas Andziulaitis, pradėjęs praktikuoti mediciną, vedė švedę ir pasitraukė iš lietuviško gyvenimo. Paskutinį kartą lietuvių tarpe jis pasirodė per I Amerikos Politinį Seimą 1906 m., kur kartu su dr. J. Šliūpu buvo rengimo komisijos narys.

Dr. Juozas Andziulaitis mirė New Britain, Conn. 1916 m.

Kaip anksčiau minėjau, iš 70 „Aušros“ bendradarbių 10 buvo gydytojai. Be trijų redaktorių, įvairiais slapyvardžiais pasirašydami, „Aušroje“ bendradarbiavo šie gydytojai: Juozas Bagdonas, Vilius Bruožis-Bruožaitis, Antanas Buivydas, Vincas Kudirka, Stasys Matulaitis, Adomas Sketeris ir Jonas Spudulis.

JUOZAS BAGDONAS

Šalia didžiųjų aušrininkų dr. Jono Basanovičiaus ir dr. Jono Šliūpo reikia statyti ir **prof. med. dr. Juozą Bagdoną** (1866-1956). Gimęs 1866 m. Vilkaviškio apsk., mokėsi Mariampolės gimnazijoje, Varšuvos ir Maskvos universitetuose. Baigė Maskvos universiteto Medicinos fakultetą 1891 m., gaudamas gydytojo diplomą. Dar būdamas studentu, bendradarbiavo „Aušroje“, pasirašydamas Kvietaičio slapyvardžiu. Baigęs mokslus, dr. J. B. praktikavo Naumiestyje ir aktyviai dalyvavo Social-demokratų partijoje. Nuo 1899 m. iki 1905 m. redagavo „Varpą“ ir „Ūkininką“. Gyvendamas Naumiestyje, dr. J. B. labai plačiai varė lietuviškos spaudos platinimo darbą, ir todėl dėl rastų jo bute spaudinių buvo kalinamas Kalvarijos kalėjime. Išėjęs iš kalėjimo, pabėgo į Vakarų — pradžioje buvo Mažoje Lietuvoje, vėliau — Anglijoje, Prancūzijoje ir Šveicarijoje. Gyvendamas užsienyje ir turėdamas laisvesnes rankas, jis uoliai prisidėjo prie 1900 metų Paryžiaus parodos organizavimo. Londone gyvendamas, suorganizavo pirmąją lietuvišką parapiją (1900), o Škotijoje įkūrė „Šviesos“ draugiją. Škotijoje dr. J. B. gavo praktikos teises ir praktikavo mediciną. 1906 m. grįžo į Vilnių. Karo metu su ligonine buvo išsiųstas į Maskvą. 1918 m., Lietuvai atgavus nepriklausomybę, grįžo į Lietuvą ir kitais metais buvo paskirtas Sveikatos Departamento direktorium, o nuo 1922 m. Lietuvos universiteto Medicinos katedros vedėju.

Dr. J. B. yra parašęs daug straipsnių politiniais, socialiniais ir mediciniškais klausimais. 1926 m. parašė „Įvadą į bendrą mediciną“, kuris buvo pagrindinis vadovėlis mediciną studijuojantiems studentams.

Rusams užėmus Lietuvą, 1944 m. dr. J. B., turėdamas jau 78 m. amžiaus, pasitraukė į Vakarų. 1951 m. atvyko į Jungtines Amerikos Valstybes ir apsigyveno Cleveland'e, kur 1956 m. mirė, sulaukęs 90 metų.

Mažosios Lietuvos lietuviai yra suvaidinę didelį vaidmenį lietuviybės išlaikyme ir „Aušros“ leidime. „Aušra“ buvo leidžiama Tilžėje, jos pirmasis

atsakingasis redaktorius buvo Jurgis Mikšas, vėliau jis pats ir redagavo laikraštį, be jo Martynas Jankus irgi buvo „Aušros“ redaktorius ir visų lietuviškų reikalų rėmėjas. „Aušros“ bendradarbių tarpe randame ir **dr. Vilių Brožį-Brožaitį** (1843-1909).

VILIUS BRUOŽIS

Gimęs 1843 m. Ragainės apskr., medicinos mokslus ėjo Karaliaučiaus universitete. 1871 m. apgynė disertaciją, gaudamas medicinos daktaro laipsnį. Pradžioje buvo karo gydytojas ir dalyvavo prancūzų-prūsų kare. Grįžęs iš karo, gyveno Drezdene, Berlyne ir nuo 1885 m. Tilžėje. Dr. V. B. buvo nuoširdus „Aušros“ bendradarbis ir rėmėjas. „Aušroje“ išspausdino eilėraštį „Lietuviška, tu gimtinėlė“. Gyvendamas Tilžėje, aktyviai dalyvavo lietuviškoje veikloje, buvo „Birutės“ draugijos pirmininkas.

Dr. V. B. buvo turtingas, turėjo didelę praktiką, buvo suradęs net vaistų gydyti džiovą, rachitą ir kt. Dr. Kazys Grinius savo atsiminimuose rašo, kad V. B. turėjo „pašėlusią atmintį“ ir galėjo atmintinai cituoti „Iliadą“. Dr. V. B. nuomone, jau Homero laikais (apie 1100 m. pr. Kr.) lietuviai buvo žinomi trojėnams ir gyveno Lietuvoje. Jis taip pat tvirtino, kad „rojuje kalbėjo lietuviškai“.

Už veiklą lietuvių tarpe buvo skundžiamas, kaltinamas, kurį laiką buvo netekęs net praktikos teisių. Dr. V. Brožis mirė Tilžėje 1909 m.

ANTANAS BUIVYDAS

Vienišas, toli nuo lietuviybės centrų ir veikėjų buvo **dr. Antanas Buivydas** (1856-1919). Gimęs 1856 m. Šiaulių apskr., mokėsi Žagarės pradžios mokykloje, Šiaulių gimnazijoje ir Maskvos Universiteto Medicinos fakultete, kurį baigė 1884 m. ir gavo gydytojo diplomą. Grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Žagarėje, kur vertėsi privačia praktika.

Studentu būdamas, draugavo su Jonu Šliūpu ir todėl vėlesniais laikais bendradarbiavo J. Šliūpo leidžiamuose laikraščiuose „Unija“ ir „Lietuviškas Blasas“. „Aušroje“ pradėjo rašyti labai anksti, pasirašydamas Ant. B.B.; Žagario slapyvardžiais.

Praktikuodamas Žagarėje, platino spaudą, populiarino mediciniškas žinias. Bijodamas suėmimo, pasitraukė į Rusiją ir dirbo, kaip karo gydytojas Turkestane. 1911 m. grįžo į Lietuvą, gyveno Kaune ir dėstė higieną Mergaičių „Saulės“ gimnazijoje ir Amatų mokykloje. Prasidėjus I Pasauliniam karui, su mokyklomis buvo evakuotas į Rusiją. Apsigyveno Tuloje, kur, apsikrėtęs dėmėtąja šiltine, mirė 1919 m.

VINCAS KUDIRKA

Nors ir vėlokai, bet į „Aušros“ bendradarbius įsijungė ir **dr. Vincas Kudirka** (1858-1899) atsiųsdamas eiliuotą pasakėčią. Gimęs 1858 m. Vilkaviškio apskr., mokėsi Paežerėlių pradžios mokykloje, Mariampolės gimnazijoje ir Varšuvos universitete. Medicinos mokslus baigė 1889 m., gaudamas gydytojo diplomą.

Savo atsiminimuose, kurie buvo atspausdinti 1893 m. „Varpe“ V. K. rašo: „... patekau į Mariampolės gimnaziją... jaučiausi, kad man gėda atsiminti, kuo aš buvau... stengiausi kalbėti, nors ir blogai, bet lenkiškai... Pabaigiau gimnaziją su ta mintimi ir jausmu, kad lietuviu būti lyg nepritinka... sakydavau, kad aš sykiu lietuvis ir lenkas... To paviršutiniško teisinimosi prieš kitus ir prieš patį save man užteko... įstojau į universitetą, vieną iš tų, kur lietuvių buvo labai mažai...“. Nors V. K. ir buvo susitikęs su J. Basanavičium ir kitais lietuviais, bet tai nepadarė jam įtakos, ir tik perskaitęs pirmąjį „Aušros“ numerį atsivertė. „... Pajutau save didžiu, galingu... pasijutau lietuviu esąs“ rašo V. K. Nuo to laiko jis pradėjo kovą prieš tautos rusifikaciją, kartu žadino tautos sąmonę ir ugdė prisirišimą prie gimtosios žemės.

Baigęs studijas ir gavęs diplomą dr. V. K. apsigyveno Šakiuose. Čia buvo žydų labai blogai priimtas, negalėjo gauti net buto, tačiau sąžiningai lankė ligonius ir juos apžiūrėjo šaltoje klebonijos klėtyje, kurioje buvo laikinai įsikūręs. Dr. V. K. jau nuo jaunystės buvo kontakte su džiovininkais, todėl ir pats užsikrėtė džiova. Pirmąjį kraujoplūdį turėjo vos baigęs universitetą. Neturint vaistų, jo sveikata vis blogėjo. 1895 m. dr. V. K. išvyko į Krymą — Jaltą, tačiau neturėdamas pinigų, tuojau turėjo grįžti namo. Grįžęs apsigyveno Naumiestyje, bet praktika jau nesivertė. Sirgdamas ir gulėdamas lovoje, tur būt, parašė didžiausius savo darbus.

Per savo trumpą 40 metų gyvenimą ir 10 metų darbo laikotarpį dr. V. K. padarė milžinišką darbą. Jo iniciatyva buvo įkurta „Lietuvos“ draugija, kuri pradėjo leisti „Varpą“. Jis paliko daug publicistinių raštų, satyrų, eilėraščių, padarė daug vertimų. Jis taip pat parašė pirmąjį lietuvių kalbos literatūros teorijos vadovėlį. Būdamas muzikas-mėgėjas, rinko dainas, išleido dainų rinkinėlį, parašė pramoginės šokių muzikos, o 1898 m. išspausdino su gaidomis „Tautos Giesmę“, kuri šiandien yra mūsų tautos himnas.

Amerikos Lietuvių Tėvynės Mylėtojų draugija 1909 m. išleido Vinco Kudirkos Raštus šešiuose

tomuose, o 1954 m. tremtyje buvo išleisti Vinco Kudirkos raštai viename tome.

Dr. Vincas Kudirka mirė 1899 m. Naumiestyje, kur šiandien miesto aikštėje stovi jo paminklas.

STASYS MATULAITIS

Daug dirbęs ir rašęs, gyvenimo pabaigoje komunistu virtęs, buvo **dr. Stasys Matulaitis** (1886-1956).

Gimęs 1866 m. Mariampolės apsk. baigęs Mariampolės gimnaziją, įstojo į Maskvos universitetą, kurį baigė 1891 m. gaudamas gydytojo diplomą. Dar gimnazijoje būdamas, Petro Kriaučiūno įtakoje, jau skaitė „Aušrą“ ir nuo 1884 m. rašinėjo jai korespondencijas ir straipsnius. Baigęs mediciną, grįžo į Lietuvą ir pradėjo verstis gydytojo praktika Aleksote, vėliau išsikėlė į Ježną. Negalėdamas ten išsiversti, persikėlė į Balbieriškį. Jezne ir Balbieriškyje gyvendamas, daug rašė iš medicinos ir mokslų populiarizacijos. 1895 m. persikėlė į Pilviškius ir čia, versdamasis gydytojo praktika, redagavo „Varpą“ ir „Ūkininką“, suteikdamas jiems labai aštrią kairę linkmę. Dėl savo lietuviško darbo buvo ištremtas į Rusiją. Grįžęs kurį laiką gyveno Pilviškiuose, o vėliau persikėlė į Vilnių. Čia jis aktyviai įsijungė į lietuvių veiklą, skaitydamas paskaitas iš medicinos ir istorijos; buvo Lietuvių Mokslo Draugijos narys; įsteigė Neturtėlių Vaikų Globos Draugiją ir pradžios mokyklą. Karui prasidėjus, buvo pašauktas į kariuomenę, o po bolševikinio perversmo, drauge su V. Kapsuku perėjo į komunistų pusę. 1919 m. lenkams užėmus Vilnių, grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Vilkaviškio apskrities ligoninės vedėju. Vėliau, persikėlęs į Mariampolę, jau viešai pradėjo dirbti su komunistais ir suorganizavo bolševikinę mokinių kuopelę. Buvo suimtas ir pasodintas į Kauno kalėjimą. Už užstatą išėjęs iš kalėjimo, slapta pasitraukė į Sovietų Sąjungą, apsigyveno Minske, kur Gudijos Mokslo Akademijoje tyrinėjo Lietuvos istoriją ir parašė didelį darbą „1863 metai Lietuvoje“ už ką gavo istorijos daktaro laipsnį. Vėliau buvo apkaltintas tautiniu šovinizmu ir ištremtas į Kazakstaną. Po II Pasaulinio karo apsigyveno Vilniuje, kur ir mirė 1956 metais.

Dr. Stasys Matulaitis buvo labai produktyvus rašytojas, parašęs daug publicistinių, istorinių, mediciniškų straipsnių, o savo gyvenimo pabaigoje palinkęs į komunizmą, tačiau dr. K. Griniaus nuomone „jo ilgos veiklos balansas gal bus suvestas su teigiamu saldo“.

ADOMAS SKETERIS

Nedaug girdėtas ir retai minimas yra **dr. Adomas Sketeris** (1859-1916). Gimęs 1859 m. Biržų apsk., mokėsi Slucko gimnazijoje ir medicinos mokslus baigė Maskvos universitete. „Aušroje“ bendradarbiavo jau nuo pradžios (1883) pasirašydamas A. Sket. Vaistininko, Vaistytojo slapyvardžiais. Jis buvo aktyvus evangelikų reformatų veikėjas, buvo išrinktas Vilniaus sinodo kuratorium.

Medicina vertėsi Žeimelyje, Linkuvoje ir Papilyje. Be savo gydytojo pareigų, dr. A. S. daug rašė istoriniais klausimais, parašė kelis beletristinius straipsnius. Mediciniškomis temomis parašė „Pamokymas kaip nuog choleros ginties“ (kartu su dr. S. Matulaičiu), „Karštinės“ ir „Kyla“.

Pirmojo Pasaulinio karo metu pasitraukė į Jaltą, kur suorganizavo lietuviams pabėgėliams sanatoriją ir jai vadovavo.

Dr. Adomas Sketeris mirė Maskvoje 1916 metais.

JONAS SPUDULIS

Kitas taip pat mažai girdėtas gydytojas-aušrininkas yra **dr. Jonas Spudulis** (1860-1920). Gimęs 1860 m. Šiaulių apsk., mokėsi Šiaulių gimnazijoje, Maskvos universitete ir Petrapilio Karo akademijoje. 1893 m. apgynė disertaciją, ir 1895 m. gavo medicinos daktaro laipsnį. Praktikavo Uzbeke, Taškente, vėliau Petrapilyje, Šiauliuose ir Tauragėje.

Studentaudamas draugavo su J. Šliūpu, domėjosi lietuvių kalba ir norėjo įsteigti lietuvių filologų draugiją, bandė net gauti leidimą spausdinti savitraštį „Mūsų Amžius“. Persikėlęs į Petrapilį, J. S. įstojo į lietuvių studentų būrelį ir 1885 m. išleido rankraštį „Žinių Nešėjas“. „Aušroje“ bendradarbiavo nuo pat pradžios (1883).

Be savo profesijos, ypatingai domėjosi lietuvių kalbos rašyba ir savo gimtąja kurtuvėniškių tarme. Rinko vietovardžių pavadinimus ir pavardes, sudarė įdomius rinkinius. Taip pat paruošė ir išspausdino pirmąjį aritmetikos uždavinyną, pasirašydamas J. Gailučio slapyvarde. Dr. Jonas Spudulis mirė Tauragėje 1920 metais.

Dažnai yra sakoma, kad ligos atveju yra tik du žmonės, apsupti didelės minios — vienas, kenčiąs skausmus — tai ligonis, antras, žinąs, kaip tuos skausmus sumažinti — tai gydytojas. Dauguma gydytojų ir pasirinko būti tik žmogaus sveikatingumo saugotojais. Dr. Antanas Biržiška (1855-1922) gyvenęs ir dirbęs „Aušros“ laikais, įgijęs „didžiojo gydytojo“ garsą, praktikuodamas spin-

duliu apie 100 kilometrų į visas puses, savo gydytojo visuomeninę tarnybą laikė savo darbu tautai. Ir tik vėliau, nustojęs praktikuoti, įsitraukė į visuomeninį darbą.

Visuomenė reikalauja, kad gydytojas būtų pažangus, žinotų pačius naujausius gydymo metodus, nustatytų tikslią diagnozę ir sėkmingai išgydytų; taip pat reikalauja, kad jis aktyviai dalyvautų visuomeniniame darbe. Lietuviai gydytojai tradiciniai visad dirbo visuomeninį ir kultūrinį darbą. Dauguma lietuvių gydytojų nepasiliko tik siauri savo specialybės žinovai, jie atliko ir atlieka pareigas ne tik savo šeimai ir artimiesiems, bet tėvynei ir visai tautai. Ir šiandien mes, lietuviai gydytojai, žvelgdami į praeitį, galime pasidžiaugti ir pasigėrėti, kad mūsų eilėse buvo daug gydytojų, kurie savo gyvenimą įprasmino, atiduodami jį žmogui ir tėvynei. Telieka jie mums šviesiu kelrodžiu!

Literatūra:

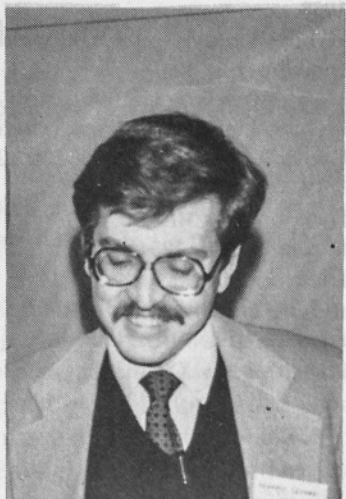
- 1 Jonas Basanavičius. Rinktiniai raštai. Vilnius. 1970.
- 2 Alfred Eric Senn. „Jonas Basanavičius. The Patriarch of the Lithuanian National Renaissance“. 1980.
- 3 Lietuvių Enciklopedija II.
- 4 Dr. Juozas Jakštas. „Dr. Jonas Šliūpas“. 1979.
- 5 Lietuvių Enciklopedija XXX.
- 6 Kun. A. Milukas. „Amerikos Lietuviai XIX šimtetyje“. I tomas. 1938.
- 7 Mažoji Tarybinė Lietuviškoji Enciklopedija — 3.
- 8 Lietuvių Enciklopedija I.
- 9 Dr. A. Kučas. „Amerikos Lietuvių Istorija“. 1971.
- 10 Mažoji Tarybinė Lietuviškoji Enciklopedija — 1.
- 11 Lietuvių Gydytojų Biuletėnis. 1968. Nr. 2 (30).
- 12 Medicina. 1977 m. Nr. 1 (54).
- 13 Lietuvių Enciklopedija III.
- 14 Vinco Kudirkos Raštai. 1954 m.
- 15 Lietuvių Enciklopedija XXVII.
- 16 Mažoji tarybinė lietuviška Enciklopedija — 2.
- 17 Lietuvių Enciklopedija XVIII.
- 18 Lietuvių Enciklopedija XXVIII.

Dalis 14-to PLGS suvažiavimo dalyvių paskaitoj, foto K. Ambrozaitis.

MITYBOS REIŠMĖ KORONARINĖMS ŠIRDIES LIGOMS

Leonas G. Bekeris, M.D.

Tarp svarbiausių mirties priežasčių Vakarų pasaulyje aterosklerozė yra daugiausia paplitusi liga. Ji yra priežastis daugumos kardiovaskuliarių mirčių, įskaitant miokardo infarktus ir cerebrovaskulines ligas, kas sudaro apie trečdalį visų mirčių Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Pagrindinis sužalojimas (lesion) aterosklerozėje susideda iš fibroriebalinių plokščių, kurios randasi didžiųjų ir vidutinių kraujo indų intimoje, turinčių viduryje lipidus ir fibrozinį uždangalą. Kai tie pasikeitimai padidėja ir jų atsiranda daug daugiau, jie prasiveržia į indo vidų (lumen) ir tunica media, sulaukdami kraujo tekėjimą ir susilpnindami arterijos sieną. Komplikacijos, atsiradusios dėl šių pakitimų (nekrozės, pasieninis trombozės, intramuralinis kraujavimas, aneurizmas) sukelia cirkuliacijos pasikeitimus ir klinišnius simptomus pasuaugusius žmones; — jie gali sudaryti pilną arterijos užsikimšimą su paskui sekančia iskemija ir infarktu.

Yra daug hipotezių apie aterosklerozės patogenezę ir daugiausia pripažintos yra infiltracijos teorija, konceptas — intramuralinis kraujavimas ir pereinamųjų kraujo plokštelių agregatų atsidėjimas ant endotelinio paviršiaus. Studijos yra daromos nustatyti celiularinių pasikeitimų, ir ląstelių augimo faktorių įtaką aterosklerozei. Yra svarbu suprasti, kad komplikuoti aterosklerozės pasikeitimai nėra vienintelis etiologijos faktorius;

aterosklerozė yra taip pat apibūdinama, kaip „nenormalus kraujo indo sienelės reagavimas į epizodinius sužeidimus, sugijimo procesą, kuris turi akumuliatyvinį ir dažnai sinergetinį efektą ir pagaliau duoda pastovų sužalojimą”.

Aterosklerozės rizikos faktoriai yra nustatyti pagal hipotezę, kad jeigu žmonės turi vieną iš tų faktorių, tai jis ar ji gali turėti ir klinišnius aterosklerozės simptomus ir tai gali atsitikti anksčiau, negu pas tą, kuris tų faktorių neturi.

Pirminiai rizikos faktoriai yra: hipercholesterimija, hiperlipoproteinemija, hipertensija ir rūkymas. Antriniai faktoriai yra: fizinis neveiklumas, diabetas, asmenybės tipas, sunkenybės (stress) ir nutukimas.

Dietinis cholesterolis yra artimas serumo cholesterolio koncentracijai ir mirtingumui, turintiems aterosklerotines širdies ligas. Tačiau koreliacijos koeficientas sumažėja iki nulio arba iki žemo lygio, kai imama dėmesin kiti faktoriai. Kontroluoti tyrimai rodo, kad serumo cholesterolio koncentracijos vidurkis pasuaugusius padidėja su padidintu dietiniu vartojimu, kai kiekis yra tarp 0-600 mg/dieną. Dietinis cholesterolis mažiau 600 mg/d. neturi jokio efekto, tačiau pasikeitimai yra didesni, jeigu prie dietinio cholesterolio yra pridėdami gyvuliniai riebalai (saturated fat).

Statistinis analizas rodo, kad svarbiausios mirties priežastys yra amžius — bet vidutiniai kardiovaskuliarinės ligos, inkstų ligos sumažėjo nuo 1930 metų, nežiūrint to, kad Amerikoje dietoje padaugėjo mėsos, kiaušinių, riebalų ir gyvulių riebalų vartojimas.

Suprasti komplikuotus sutrikimus, kurie veda į aterosklerozę, kurie paveikia hiperlipidemiją ir turi įtakos į pasikeitimus, pareinančius nuo dietos, yra reikalinga susipažinti su lipoproteinų metabolizmu.

Vartojant elektroforezę plazmos lipoproteinais ir plazmos lipidams nustatyti Frederickson, Levy ir Lees suskirstė hiperlipoproteinemijas į penkias grupes-tipus.

Tipas I. yra labai reta familiarinė liga, kuri pasižymi zantomomis ir sunkia (severe) hipertrigliceridemija. Ankstyva aterosklerozė neatsiranda.

Tipas II pasižymi tuo, kad turi padidėjusį LDL arba LDL-cholesterolio kiekį. Jeigu tai yra palydima su endogenine hipertrigliceridemija (jeigu VLDL yra pakeltas), tada vadinasi IIb, kitu atveju yra IIa. Šeimyninė hipercholesterolemija yra žinoma, kaip įgimtas pasikeitimas, kuris pasireiškia tuo būdu ir turi LDL receptorių defektą ant ląstelės paviršiaus. Hipotirodizmas ir nefrozės yra antrinės ligos, kurios gali būti kartu su tipu II. Kliniškai šie ligoniai gali turėti zantelasma, sausgyslių zantomas, kornėjos lankus (arcus) ir dažnai labai sunkią aterosklerozę. Homozigotai paprastai miršta vaikystėje nuo sunkios koronarinių arterijų ligos.

Tipas III rodo abnormalų beta-lipoproteiną, kuris primena VLDL, bet kuris, vartojant specialų metodą, gali būti atskirtas nuo VLDL. Tai dažniausia yra familiarinė liga, pasižymi ateroskleroze ir odos gumbuotomis zantomomis.

Tipas IV yra dažniausia pasitaikanti hiperlipodemijos forma. Jungtinėse Amerikos Valstybėse 15-20% visų gyventojų gali būti paliesti. Chemiškai — yra padidėjęs VLDL su normalia LDL, nėra chylomikromų ir plaukiojančių beta-lipoproteinų. Yra aprašytų aterosklerozės atsitikimų su šio tipo ligoniais. Nutukimas, alkoholis, cukrus pablogina bio-cheminius nenormalumus. Diabetes mellitus, uremija ir pankreatitas yra dažnos antrinės endogeninės hipertrigliceridemijos priežastys.

Tipas V yra reta familiarinė liga, paprastai atsirandanti pas suaugusius. Bio-cheminiai yra charakterizuojama randant chylomikronemija ir

padidinta VLDL. Kliniškai šie ligoniai turi pilvo skausmus, ūminį ir chornišką pankreatitą, nenormalią cukraus kreivę, hiperuricemiją, hepatosplenomegaliją ir kai kada zantomas.

Aukšto tirštumo lipoproteinai (HDL) atrodo yra artimai susijungę su cholesteroliumi, kurie yra išskiriami audiniuose. Atrodo, kad HDL gali panaudoti cholesterolį iš ląstelių ir paskirstyti į įvairias ląsteles, įskaitant ir kepenis. Yra sakoma, kad HDL, kuris yra pagamintas per šį procesą, turi E apoproteiną, kuris tvarko panaudojimui specifinio receptoriaus kepenyse ir gali sudaryti geras sąlygas cholesterolio pašalinimui per tulžį.

Epidemiologinės studijos pademonstravo negatyvų santykį tarp HDL kiekio ir koronarinių širdies ligų — žemesnis HDL kiekis yra susijęs su didesne rizika. HDL koncentracija kraujyje pareina nuo intravaskulinio ir celuliarinio metabolizmo efekto. Fiziologiniai faktoriai, kurie reguliuoja HDL lygį žmonėse yra konstituciniai faktoriai: nutukimas, fizinis aktyvumas, dietiniai lipidai ir karbohidratai, alkoholis ir kiti dietos priedai, kaip skaidulos, Vit. E ir mielės (Brewer's yeast*).

Daug pataloginių faktorių turi negatyvinę įtaką į HDL kiekį — hiperlipoproteinemija, uremija, diabetes mellitus, hipertyroidizmas, cistinis fibrozis, reumatoidinis artritas ir kitos jungiamojo audinio ligos, Reye sindromas, sickle cell anemija etc.

Gydymas su lytinių liaukų hormonais gali duoti žymų veikimą į HDL. Gydymas estrogenais yra susijęs su padidintu HDL kiekiu, tuo tarpu androgenai mažina HDL koncentraciją. Tarp vaistų, vartojamų gydyti hiperlipodemiją, tik

Valaičių stalas: dr.-ai Misevičius, G. Balukas, Valaičiai, Bekeriai.

Foto D. Degesys

nikotinė rūkštis pakelia jo kiekį, kiti vaistai, kurie mažina HDL kiekį yra — bet adrenerginiai blokuotojai, diazepam ir prednisolonas.

Phenytin, Phenobarbital, glutethimide ir gal būt alkoholis, kurie paskatina kepenų mikrosomų enzimus, manoma pakelia HDL lygį. Vartojimas dietinio cholesterolio ir riebalų duoda pasikeitimus plazmos lipoproteinuose, kurie gali pagreitinti aterosklerozę. Tik išpainiojus lipoproteinų metabolizmo smulkmenas, galima bus suprasti riebalų ir cholesterolio efektą aterosklerozės patogenezėje ir vystymąsi.

SUMMARY

EFFECT OF NUTRITION ON CORONARY HEART DISEASE

Leonas G. Bekeris M.D.

Among the killers in the Western World, atherosclerosis is the most common disease. The basic lesion consists of a raised fibrofatty plaque, as it expands and becomes more numerous the blood flow is compromised producing significant circulatory changes and clinical symptoms in the adult population.

Primary risk factors are: hypercholesterolemia, hyperlipoproteinemia, hypertension and smoking. Secondary factors include: physical inactivity, diabetes mellitus, personality type, stress and obesity.

Dietary cholesterol is closely associated with both serum cholesterol concentrations and mortality rates for atherosclerotic heart disease.

To understand the complex set of disturbances which lead to atherosclerosis, that affect the expression of hyperlipidemia and have an influence on changes induced by diet, it is necessary to be familiar with the operation of the lipoprotein metabolism.

The intake of dietary cholesterol and fat causes alterations in plasma lipoproteins which may result in accelerated atherosclerosis. It is through the unraveling of the intricacies of the lipoprotein metabolism that a deeper understanding will be gained on the effects of a low fat low cholesterol diet on the pathogenesis and progression of atherosclerosis.

BIBLIOGRAPHY:

1. McGill, H. C.: Appraisal of Cholesterol as a Causative Factor in Atherosclerosis. *Am. J. Clin. Nutr.* 32: 2632, 1979.
2. Bierman, E. L.: Carbohydrate and Sucrose Intake in the Causation of Atherosclerotic Heart Disease, Diabetes Mellitus, and Dental Caries. *Am. J. Clin. Nutr.* 32: 2644, 1979.
3. Van Itallie, T. B.: Appraisal of Excess Calories as a Factor in the Causation of Disease. *Am. J. Clin. Nutr.* 32: 2648, 1979.
4. Glueck, C. J.: Dietary Fat and Atherosclerosis. *Am. J. Clin. Nutr.* 32: 2703, 1979.
5. Spitz, N.: Review of the Evidence Linking Alcohol Consumption with Liver Disease and Atherosclerotic Disease. *Am. J. Clin. Nutr.* 32: 2734, 1979.
6. Symposium on Lipid Disorders. Richard J. Havel, Guest Editor. *The Medical Clinics of North America.* 66 (No. 2): 317-551, 1982.

Pasaulio ir Amerikos Liet. Gydytojų Sąjungos suvažiavimo metu. Foto K. Ambrozaitis.

NATRIO, KALIO IR KALCIAUS KIEKIAI DIETOJE IR JŲ ĮTAKA KRAUJOSPŪDŽIUI

Jonas Daugirdas, M.D.

Natrio, kalio ir kalcio kiekiai dietoje turi įtakos į kraujo spaudimą. Paprastai 2200 kalorijų dieta teikia 3 g Na per dieną. Dar prisideda 3 g. maistą paruošiant. Kaikurios primityvios tautos sunaudoja mažiau negu 2 g Na per dieną, ir jų kraujospūdis niekad nėra pakilęs. Tačiau yra dar daug kitų dietinių ir nedietinių ypatybių, kurios galėtų turėti įtakos šių žmonių žemą kraujospūdį. Kaikuriuose Japonijos kaimuose žmonės valgo labai sūrų maistą ir serga aukštu kraujo spaudimu. JAV gyventojų dietinė apžvalga (Hanes studija) nerado jokio ryšio tarp pakilusio kraujospūdžio ir didelio Na kiekio maiste. Kai sveiki savanoriai maitinami labai sūriu maistu, jų kraujospūdis nepakyla, kol Na kiekis neprašoka normą 300%. Vis dėlto aukštakraujiems ligoniams arba jų artimiems giminėms net ir vidutinis Na kiekis maiste pakelia kraujospūdį. Priešingai daugelio žmonių nuomonei, tik 30% hipertensinių ligonių tepagerėja, kai dietos druskos kiekis sumažinamas iki 2 g per dieną. Tą patį galima atsiekti ir diuretikais. Kaip ten bebūtų, maiste naudojamos druskos kiekio sumažinimas teigiamai prisideda prie diuretikų ir beta blokuojančių vaistų veikimo. Gi ligoniuose, kurie serga vadinamu „aukšto renino“ hipertensija, maisto druskos mažinimas gali kraujospūdį netik nemažinti, bet dar pakelti.

Pasirodo, kad vieni ligoniai yra jautrūs druskai, o kiti — ne. Panašiai skiriasi ir žiurkių veislės: viena jautri druskai, o kita atspari. Pas abi veisles

aukštas maisto Na kiekis padidina kraujo tūrį (volume) ir širdies našumą (output). Tačiau pas druskai atsparias žiurkes kraujagyslės išsiplečia, pasipriešinimas sumažėja, kompensuojant padidėjančiu širdis našumu, taip kad kraujo spaudimas nepakyla. Pas druskai jautrias žiurkes dalykai vyksta priešingai — kraujagyslių pasipriešinimas nepasikeičia, arba net padidėja, ir spaudimas pakyla. Pas druskai jautrias žiurkes yra randamas genetinis inkstų defektas, ir, persodinant į jas inkstą iš druskai atsparių žiurkių, jos pasidaro druskai atsparios. Hipotalamus irgi turi reikšmės. Jei druskai jautriom žiurkėm elektros srove sužalojamas hipotelame trečias skilvelis, hipertensija neišsivysto. Neseniai dideliu druskos kiekiu maitintų gyvulių plazmoje buvo atrastas hormonas. Šis „Natriuretinis hormonas“ yra panašus į digitalį. Jis padidina Na išskyrimą per inkstus. Natriuretinis hormonas be to dar tiesiogiai veikia į kraujo indus, taip kad jie pasidaro jautresni vasokonstriktoriams. Taip jie pakelia kraujagyslių pasipriešinimą ir kraujospūdį. Natriuretinio hormono veikimas reiškiasi ląstelės membranoje. Lygiai kaip ir digitalis, natriuretinis hormonas prislopina Na-K mainymo siurblio veikimą. Ląstelėse Na kiekis padidėja. Padidėjęs Na kiekis padidina ir ląstelių Ca kiekį. Kalcis yra svarbiausias mineralas, atsakingas už ląstelių susitraukimą. Padidėjęs Ca kiekis sukelia kraujagyslių susitraukimą ir hipertensiją. Natriuretinos hormono veikimo teorija aiškina žiurkių su druskos kiekiu surištą hipertensiją taip: druskai atsparių žiurkių inkstai tuojau išskiria Na perteklių. Druskai jautrių žiurkių inkstai turi genetinį defektą ir apkrovimui druska padidėjęs nebeiškiria pakankamo Na kiekio. Na akumulacija veikia į hipotalamus, skatindamas natriuretinio hormono gamybą. Natriuretinio hormono veikiami inkstai išskiria daugiau Na, bet taip pat šis hormonas sukelia kraujagyslių susitraukimą ir hipertensiją. Natriuretinio hormono teorija yra kontroversinė ir tinka tik tiems ligoniams, kurie serga žemo renino hipertensija. Teorija remiasi kaikurių hipertensinių ligonių plazmoje atrastu padidintu natriuretiniu hormono kiekiu. Šių ligonių celių Na-K mainymo siurblio veikimas irgi yra prislopintas.

Kalis (potassium)

Maisto K kiekis paprastai būna apie 4 g. Didelis maisto K kiekis mažina kraujo spaudimą. Japonijos kaimuose, kur žmonių dieta turi didelį Na kiekį ir didelį K kiekį, hipertenzija retai tepasitaiko. JAV Hanes dietinės apžvalgos studija parodė, kad aukštakraujų žmonių dieta turi daugiau K, negu normalaus spaudimo žmonių dieta. Negrų ir senesnio amžiaus žmonių dieta turi mažiau K. Abi tos grupės linkusios turėti pakilusį kraujo spaudimą. Aukštas maisto K kiekis mažina kraujospūdį ir pas žmones ir pas eksperimentinius gyvulius. Iš to seka, kad K kiekio sumažinimas maiste gali padidinti kraujo spaudimą. Tiksliai nežinoma, koks yra tas K veikimo būdas. Aukštas plazmos K kiekis praplečia kraujo indus. Taip pat aukštas K kiekis palengvina inkstams išskirti Na, tuo būdu išvengiama inkstų apkrovimas Na. Taip pat padidėja ekstracelularinė K koncentracija, kas sustiprina Na-K mainymo siurblio veikimą, sulaukydama lėtinamąjį natriuretinio hormono efektą.

Kalcis (Calcium)

Žmonių ypač senesnio amžiaus žmonių naudojamame maiste yra permažai Ca. Patariama Ca sunaudoti apie 800 mg per dieną. Maistas su aukštu Ca kiekiu mažina kraujospūdį. Žmonės, kurių maiste yra daug Na ir taip pat daug Ca, turi žemesnį kraujospūdį, kaip tie, kurių maiste yra daug Na, bet mažai Ca. Tos nėščios moterys, kurių dieta turi daug Ca, turi mažesnį kraujo spaudimą, negu tos, kurių dieta nedaug teturi Ca. Taip pat vietovėse, kur vanduo yra „kietas“ — turi daug Ca, hipertensinių ir kardiovaskularinių ligų yra mažiau. JAV Hanes dietinė apžvalga rodo, kad aukštakraujų žmonių maistas turi mažiau Ca negu normotensinių žmonių maistas. Jei žiurkės, kurios turi aukštą kraujospūdį, yra maitinamos Ca, jų spaudimas sumažėja. Tyrimai išaiškinti ryšį tarp Ca kiekio maiste ir pakilusio kraujospūdžio dar tebevyksta. Vis dėlto jau paaiškėjo, kad aukštakraujų, ypač „žemo renino“ aukštakraujų žmonių plazmos ionizuoto Ca kiekis yra žemesnis, negu žmonių su normaliu kraujospūdžiu.

Ca veikimo būdas tačiau dar nežinomas. Padidintas maisto Ca kiekis palengvina inkstams išskirti Na, tuo juos apsaugodamas nuo apkrovimo Na-ju. Kaikas mano aukštas maisto Ca kiekis sutvirtina Na-K mainymo siurblią ir tuo būdu sumažina ląstelės Na ir Ca koncentracijas. Kaip anksčiau minėta sumažintos Na ir Ca koncentracijos kraujo indų ląstelėse padaro tuos kraujo indelius mažiau jautrius vasokonstriktoriams.

Tiazido grupės diuretikų veikimo būdas yra kontroversinis. Naujausia teorija aiškina, kad tiazidai, sumažindami inkstų Ca išskirimą, paveikia Ca homeostazę ir numuša kraujospūdį ne savo veikimu į Na išskirimą.

REFERENCE:

Nutrition and blood pressure control: Current status of dietary factors and hypertension. *Ann. Int. Med.* May 1983, part 2.

SUMMARY

SODIUM, POTASSIUM, CALCIUM INTAKE AND BLOOD PRESSURE

Dr. Jonas Daugirdas

High salt intake (up to 10 gm. of Na per day) has been postulated to cause sodium retention in susceptible persons, the target organ being the kidney. Sodium retention causing elevation of natriuretic hormone levels, inhibition of Na-K exchange, accumulation of intracellular sodium & calcium may also result in increased vasoconstriction and elevated blood pressure.

High potassium, high calcium intake tend to protect against high blood pressure. Mechanisms are not fully elucidated but may include increased sodium excretion, direct effect on Na-K exchange, counteracting actions of natriuretic hormone.

As knowledge at this stage is incomplete, recommendations of sodium restriction even for all hypertensive persons, are unjustified.

However, in hypertensive patients mild sodium restriction (less than 2 gm/day), high potassium intake, dietary calcium of more than 800 mg/day may be useful.

* * *

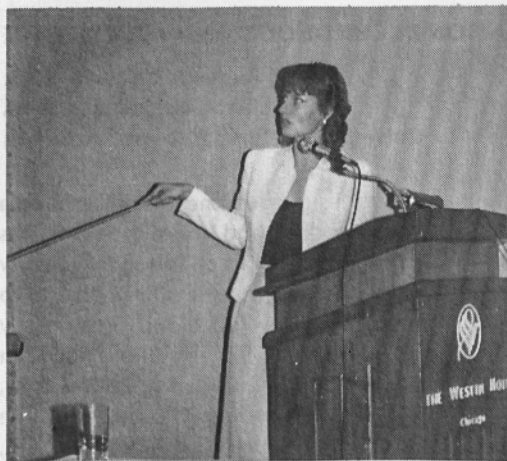
Bigė — Stump
Miego arterija — Carotida.
Pluoštinė optika — Fiberoptics
Nuskausminimas — Anesthesia
Ženkliai (padaugėjo) — Markedly
(increased)

Štai keletas pavyzdžių tarptautinės semantikos:

Metalinis klipsas
Malori-Veiso sindromas
Ezofagogastroduodenoskopija
Morganio-Edemso-Stokso sindromas

KRAUJOSPŪDŽIO NENORMALUMAI VAIKUOSE

Augusta J. Šaulytė, M.D.

Dr. Augusta J. Šaulytė paskaitos metu,
foto K. Ambrozaitis.

Paskutiniu laiku yra paaiškėję, kad aukštas kraujo spaudimas ir rimtos tokio stovio pasekmės randamos netik suaugusiuose, bet ir vaikuose 3-jų ar net mažiau metų amžiaus.

Apie 20% Amerikos žmonių turi perdidelį — peraukštą kraujospūdį; ir ši liga turbūt prasideda jau pačioje jaunystėje. Per paskutinį dešimtmetį mokslininkai šiuo klausimu ypatingai pradėjo domėtis ir ėmėsi tyrinėti vaikus, sergančius padidintu kraujo spaudimu, ieškodami šios ligos priežasties, epidemijologijos, gydymo ir prognozės.

Aukšto kraujospūdžio apibrėžimas nėra aiškus ar visuotinai priimtas: vaikų ligų specialistai dažniausiai remiasi 1977 m. Amer. Academy of Pediatrics išspausdintomis lentelėmis, kuriose „normalus“ kraujospūdis pažymėtas pagal vaiko amžių.

Pradedant nuo naujagimio vidurkio, kuris yra 75/45 mmHg sistolinis kraujo spaudimas kyla maždaug 1.5 mmHg per metus, o diastolinis maždaug 1.0 mmHg per metus.

Pas vaikus kraujospūdis kartais geriau sutampa su svoriu ir ūgiu negu amžiumi.

2.5% naujagimių turi pakilusį kraujospūdį.

5% jaunų vaikų ir net 10-20% paauglių tarpe irgi randamas pakilęs spaudimas.

Mergaičių ar berniukų kraujospūdis iki paauglių amžiaus nedaug skiriasi. Vėliau jau berniukų spaudimas būna aukštesnis, Ispanų ir negrų

kilmės žmonės labiau linkę turėti aukštą kraujospūdį negu baltosios rasės žmonės.

Kaikurios tautinės-kultūrinės žmonių grupės yra įpratusios valgyti labai sūrų maistą, ir jų vaikų kraujospūdis yra aukštesnis negu mažiau druskos valgančių vaikų.

Yra labai sunku nustatyti, kiek gyvenimo sąlygos ir bendra aplinka ir įvairios įtampos turi reikšmės aukšto kraujospūdžio išsivystymui.

95% atveju vaikų, kaip ir suaugusių, pakilusio kraujospūdžio priežastį yra neįmanoma surasti. Tai vadinamas esminis — essential — kraujospūdžio pakilimas. Dažnai šių vaikų artimi giminės irgi serga aukštu kraujospūdžiu.

Likusius 4.5% sudaro vaikai su:

inkstų parenchimos ligomis, glomerulonefritu, fibromuskularine displasia, neurofibromatozu, aortos susiaurėjimu (coarct.). Dar 0.5% sudaro vaikai su visa eile retų endokrinologinių susirgimų ir kaikurių kitų priežasčių.

Šiuos ligonius vaikus reikia tiek išsamiai ištirti, kiek aplinkybės leidžia, nors dažniausiai jokios priežasties negalima rasti. Kuo kraujospūdis yra aukštesnis ir kuo vaikas yra jaunesnis, tuo agresyviau vaikas turi būti tiriamas.

Pirmiausiai svarbu yra naudoti pakankamo pločio spaudimui matuoti rankovę. Dažniausiai naudojama permaža rankovė. Vaikas neskaitomas turįs pakilusį kraujospūdį, nebent 3-4 kartus atskirais atvejais matuotas ir vis rastas pakilęs.

Svarbi išsami šeimos ligos istorija ir kruopštus sveikatos patikrinimas. Jei vaikas ar jaunuolis yra sveikas, jo kraujospūdis nedaug tepakilęs laboratorijos tyrimų reikia tik šlapimo bendras ir mikroskopinis nuosėdų tyrimas. Jei įmanoma, tai dar intraveninę pyelogramą ir funkcinę cistourethro-gramą galima padaryti. Dažniausiai užtenka paraginti ligonį numesti svorio, daryti daugiau mankštos ir valgyti menkai sūdytą maistą.

Jei kraujospūdis yra gerokai pakilęs ir ligonis yra jaunas vaikas arba net kūdikis, jau paprasto šlapimo tyrimo neužtenka. Būtinai reikia inkstus peršviesti (IVP, VCU), padaryti arteriogramą, ištirti inkstų venos renino kiekį ir t.t. Gydyti jau prisieity vaistais, kaip thiazides, propranolol'iu ar gal

hydralizinu. Taip pat dar patarti numesti svorio, paskatinti daryti mankštą, pakeisti dietą.

Šios — esminės kraujospūdžio pakilimo ligos — prognozė nėra aiški. Atrodo, kad, jei vaikas turi pakilusį kraujospūdį, jis ir užaugęs turės to paties laipsnio kr. sp. pakilimą — nei pablogėja, nei pagerėja. Apie pusė rimčiau sergančių ligonių, tų, kurių spaudimas yra gerokai pakilęs, ir tie, kuriems reikia vaistų, per kokia 10 metų turi visokių su vaistais suijusių komplikacijų.

Kadangi šiuo klausimu vaikuose dar nelabai seniai gydytojai tepradėjo domėtis, nelabai aišku nei priežastys, nei pasekmės šios vaikų ligos. Seniai jau įtariama, kad natrius kiekis maiste turi reikšmės, tas ryšys yra komplikuotas. Pvz., jeigu žmogus valgo sūrų maistą, bet taip pat ir maistą, kuris turi daug Kaliaus ir Kalciaus, jo kraujo spaudimas bus žemesnis, negu to, kuris valgys daug Na, bet mažai K ir Ca. Magnesijaus trūkumas irgi turi ryšį su aukštu kraujospūdžiu. Kartais nėra aišku, katrie reiškiniai yra priežastys, kurie pasėkos aukšto kraujospūdžio.

Sekant gamtos reiškinius, atrodo turėtumėm kūdikių ir mažų vaikų nemaitinti sūriu maistu. Motinos pienas tuoj po gimdymo vadinamas — kolostrum — turi apie 28 mmole/L Na, o po kelių mėnesių pieno Na kiekis nukrenta iki 8 mmole/L.

REFERENCE — ŠALTINIAI

Report of the Task Force on Blood Pressure Control in Children. *Peds.* 59:797, 5/79.

Pediatric Hypertension, Ingelfinger, J. R.(ed.), XXIV in series Major Problems in Clinical Pediatrics. W. B. Saunders Co., Phila, 1982.

Loggie, J. M. H. et al, "Hypertension in the Pediatric Patient: A Reappraisal", *J. Peds* 94 (5): 685-699, 5/79.

Hypertension in Childhood and Adolescence, Loggie, J. M. H. (ed.), *Ped. Clin. N. A.*, 25 (1), 2/78.

SUMMARY

HYPERTENSION IN CHILDHOOD AND ADOLESCENCE

Augusta J. Saulys, M.D.

Fellow, Dept. of Pediatrics
University of Chicago Hosp. & Clinics

As essential hypertension becomes implicated as a cause of CV disease in adulthood, more attention has focused on its probable origins in childhood. As many as 2.5% of neonates, 5.0% of young children and 10 to 20% of adolescence have elevated blood pressure by the criteria accepted since 1977 by the American Academy of Pediatrics. Contrary to earlier impressions, 95% of elevated blood pressure of childhood cannot be said to result from a particular cause and is said, therefore, to be "essential." There have been associations made with elevated blood pressure and: increasing age in childhood, obesity and/or high salt, low calcium intake, male sex and black or hispanic race — especially in late adolescence, with environmental stress and genetic inheritance although, at best these have been only suggestive. Treatment of moderate to severe sustained BP in childhood is recommended after full workup including renal radiography and function studies; real concerns remain, however, the sequelae of a lifetime of antihypertensive medication. Treatment of mild hypertension is controversial and conservative measures of diet, exercise are recommended rather than medication initially.

DAR NEVĖLU REGISTRUOTIS Į PLGS

ŽIEMOS SEMINARĄ

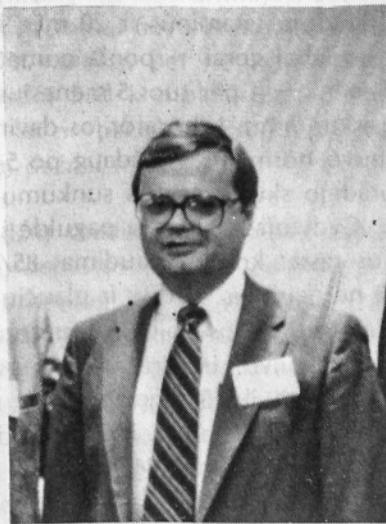
KOVO 10-17, 1984

ŽIŪR. UŽPAKALINĮ VIRŠELĮ

KLINIKINIAI ATVĖJAI, KUR MAITINIMAS SUKELIA KOMPLIKACIJAS ŠIRDIES IR PLAUČIŲ LIGOSE

Paruošė A. Vanagūnas, M.D.

I-mas atvejais.

Ligonis 61 metų amžiaus vyriškias, jau kuris laikas sergąs stemplės uždegimu (esophagitis). Gydant vaistais, nepadėjo, ir buvo nutarta operuoti, padarant „Nissen fundoplication“. Ligonis daug rūko ir sergą chronišku bronchitu. Plaučių simptomai nėra labai sunkūs, nors dažnai kosti ir atsiskrepliuoja: pajėgus kasdien dirbti automobilių mechaniko darbą, nors greitai uždūsta, ypač lipant laiptais. Vaistai (Tedral) šiek tiek padeda. Plaučių ligų konsultantas, pažiūrėjęs arterinio deguonies analizę, nutarė, kad operacija gali būti daroma.

Chirurgija praeina gerai, bet maždaug po septynių dienų pradėjęs ligonis valgyti skundžiasi, kad jam skauda ryjant. Daroma endoskopija ir, nelaimėi, endoskopas traumatiškai pradūria stemplę. Ligonis sugrąžinamas į operacinę, chirurgas sutaiso stemplės perforaciją ir įstato „jejunal“ maitinimo tiubelę. Komplikacijos po chirurgijos — išsivysto tarpuplaučio uždegimas ir atsiranda pūlinys. Ligonis gydomas antibiotikais ir tarpuplaučio drenažu.

Iš visų duomenų matome, kad pacientas sunkiai serga. Maitinimo stovis kritiškas! Ligonis nuo ligos pradžios prarado 15 kg. svorio (buvo 75 kg., dabar tik 60 kg.). Kraujo proteinais labai žemi — 5.0 gm%, albumino — 2.1 gm%. Gydytojai,

norėdami sulaikyti maitinimo sutrikimą, nutarė naudoti specialią su padidintu azoto kiekiu (Vital high nitrogen) dietą ir įleisti tiesiog į jejuną maitinimo vamzdelį. Ligonis su ta dieta gauna 1200 Kcal ir 200 gramų glukozės. Pasirodė, kad kalorijų per mažai — nutarta padidinti, juk kuo daugiau, tuo turėtų būti geriau. Padidina azoto ir glukozės koncentraciją iki 1660 kcal ir, įvedus intraveninį poraktikaulinės venos liniją, papildomai prisideda 2000 kcal — dabar ligonis jau gauna 3660 kalorijų dietą. Nežiūrint tų pastangų, ligonio stovis blogėja, per sekančias 48 valandas ligonis pasidaro sumišęs ir mieguistas. Padidėja dusinimas, nors plaučių rentgenas nėra pasikeitęs. Arterinio kraujo analizė smarkiai pasikeitė: deguonies kiekis nukrito iki 55 mm merkurijaus, anglies dvideginis (CO²) pakilo nuo 43 iki 86 mmHg, pH nukrenta iki 7.25, ligonis yra kritiškam stovy „acte respiratory acidosis“.

Kas sukėlė tokią kritišką įvykių eigą? Aišku, kad ligoniai, sergą „COPD“, gali pablogėti dėl įvairių priežasčių, ypač po operacijos. Šitas ligonio stovis susikomplikavo dėl netinkamo maitinimo. Įdomus paradoksas, kur agresyvus ir logiškas maitinimo planas sukėlė staigų plaučių-kvėpavimo sutrikimą, nepakankamumą.

Pacientas, sergąs plaučių liga, yra linkęs prie daugelio „metabolinių“ sutrikimų. Vaistai, kaip aminophilinas ir panašūs, dažnai sukelia šleikštulį suerzindami skrandį, arba net sukelia vėmimą. Jei pacientas turi apetitą ir gali valgyti, maistas pripildo skrandį ir gali šiek tiek sulaikyti reikalingą kvėpavimui diafragmos judesį, be to, galimas vėmimas ir dėl įkvėpto maisto („aspiracijos“) plaučių uždegimas. Dėl badavimo kūnui pritrūksta vitamino A, plaučių epitelis praranda „apsigynimo“ gleivę ir pacientas pasidaro nebeatsparus plaučių bakteriniam užkrėtimui. Nuolatinis badavimas sukelia kūno audinių katabolizmą ir išvargina diafragmos ir kitus kvėpavimo raumenis. Pasidaro nuolatinis piktybinis ratas — ligonis su staigiu kvėpavimo trūkumu, reikalingas papildomos energijos, bet badaujantis ir alkanas kūnas neturi jėgų.

Apgailėtina, maitinimo palaikymas nėra vi-

suomet lengvas darbas ir nelengvai prieinamas. Pailiustruotas atvejis pavaizduoja įdomų maitinimo paradoksą, kurį matome plaučių ligose. Jei pacientui trūksta kalorijų (pav. gauna tik D5W), kūnas yra priverstas oksiduoti (deginti) riebalus, o badaujantys ligoniai jau senai yra praradę savo riebalų atsargas, vienintelis kalorijų šaltinis yra jiems prirašyta glukoze. Riebalų oksidacija turi žemą „RQ“ — 0.7 oksidacijos procese pasigamina minimalus kiekis anglies dvideginio (CO²). Oksiduojant cukrų (glukozę), „RQ“ yra aukštas — virš 1.0, pasigamina daug daugiau anglies dvideginio. Fiziologinis efektas menkas, ligonį maitinant nedidelė glukozės koncentracija (pav. D5W) maždaug 400 Kkal. Tačiau jei pacientas gauna didesnę glukozės koncentraciją, metabolinės pasekmės yra blogesnės — didelis kiekis anglies dvideginio susidaro. CO² kiekis padaugėja ir pagreitėja kvėpavimas — taip organizmas mėgina išvalyti CO². Toks pagreitintas kvėpavimo darbas išvargina plautininką, organizmas nepajėgia to darbo atlikti. Kraujo deguonies koncentracija dramatiškai nukrenta, CO² koncentracija pakyla, išsivysto respiratorinė acidozė.

Tyrimai aiškiai rodo, kad koncentruota glukoze arba daugiau, kaip 2000 Kkal. į dieną, pakelia plaučių CO² koncentraciją. Šie metaboliniai efektai yra lengvai toleruojami, jei pacientas turi sveikus plaučius. Kvėpavimo tempui padidėjus, plaučių CO² nukris. Jei pacientas serga plaučių liga ypač COPD, koncentruotos glukozės pasekmės gali būti pražūtingos. Tos problemos sprendimas yra gana lengvas: reikia sumažinti glukozės koncentraciją — kiekį, patartina neduoti daugiau, kaip 2000 Kkal. į dieną. Jei ligonio maitinimo stovis blogas ir organizmui reikia daugiau kalorijų, galima pridėti „intravenous“ riebalų. Reikia neužmiršti, kad riebalų RQ yra mažesnis už cukraus RQ. Mūsų paciento maitinimo programa buvo pakeista: cukraus kiekis buvo sumažintas iki 500 gm glukozės (500 ml D⁵⁰ kas 12 val.). Norėdami padidinti kalorijų kiekį, pridėjom intraveninių-intralipid, 10% koncentracijos (500 ml per 24 val.). Ligonio plaučių stovis pagerėjo, dusimas pradingo, nuotaika pagerėjo ir arterinė deguonies ir anglies dvideginio koncentracija pasitaisė.

Antras atvejis.

Pirmo ligonio istorija pavaizduoja permaitinimo pavojų, o antras ligonis parodys badavimo pavojus.

34 metų moteris, sverianti 107 kg, pradėjo naudoti skystą, gryno proteino dietą su 300 Kkal. į dieną. Tai ji padarė su savo gydytojo pritarimu. Kasdien naudojo vitaminus ir 20 mEq kalio (K¹). Viskas vyko labai gerai — ponia numetė apie 40 kg per 5 mėn. — ji per tuos 5 mėnesius neturėjo jokių nusiskundimų. Laboratorijos daviniai (elektrolitai) buvo normalūs. Maždaug po 5-1/2 mėn. ligonė pradėjo skųstis širdies sunkumu ir galvos svaigimu. Gydytojas tuojau ją paguldė į ligoninę. Apžiūrėjus rasta: kraujo spaudimas 85/60 gulint, pulsas 70 neregularus. Širdies ir plaučių nuotraukos normalios, odos blogas turgoras, gilios raukšlės ant pilvo ir krūtinės odos. Kraujo proteinais nukritę iki 5.2 gm%. Kalis, magnis ir kalcis kraujyje normalūs. EKG parodė širdies skilvelio bigeminį ritmą. 24 val. EKG (Holster) praodė daugybę priešlaikinių širdies susitraukimų ir pora nepertraukiamų epizodų skilvelių tachikardijos. Gydytojai nutraukė proteino dietą ir prirašė 1500 kal. bendrą dietą. Papildomai buvo pridėta kalio ir magnio, nors laboratorijos tyrimai nerodė šių elementų trūkumų. Į veną buvo duodamas lidokainas, o per burną dilantinas (100 mg 3 kart dienoje.). Lidokaino kiekis buvo mažinamas ir po 24 val. EKG neberodė aritmijų.

Nutukimo patologinės pasekmės, ypač kardiologinės, yra visiems gerai žinomos. Statistika aiškiai rodo, kad pacientams labai sunku prisilaukyti dietos. Mažiau kaip 5% sugeba numesti 30 svarų.

Visuomenė su entuziazmu sutiko „Last Chance“ dietą, kuri buvo išleista 1976 m. Kompanijos gaminančios skystą-gryną proteinų dietą skelbimuose garantavo nekenksmingumą ir sėkmingumą. Pirmoji tokia dieta „Profast“ turėjo tik 300 kal. ir buvo sudaryta iš hidrolizuoto kolageno. Buvo dar pridėta triptofano, 11 gm azoto, 75 mg kalciaus, 400 mg fosforo, 7 mg magnio, 7 mEq natrio ir 1.3 mEq kalio. Kalio koncentracija buvo menka ir pacientai papildomai turėjo naudoti kalio druskos Chl.

Pradžioj dietos rezultatai buvo stebuklingi. Svoris dramatiškai krito, be jokių komplikacijų. 1977 metais buvo pagaminta ir parduota virš pusantro milijono dietos dozių. Pirmas atvejis netikėtai mirties, surištas su Profast dieta, pasirodė

1978 metais. Tais pat metais buvo paskelbti dar apie 60 tokių netikėtų mirčių atvejų, kurios rišosi su „Profast“ dieta.

Mūsų pacientės atvejis mums padės išaiškinti skystos proteino dietos pato-fiziologines pasekmes.

Komplikacijos dažniausia buvo kardiologinės — staigi mirtis, visokios aritmijos, šokas, nualpimas. Nors pacientai buvo bendrai sveiki, jie buvo patologiniai nutukę, bet nesirgo širdies ligomis. Tyrimai rodė, kad komplikacijos reiškesi širdies artimija. Net ir pacientai, kurie buvo visai be simptomų, dažnai turėjo nenormalias elektrokardiogramas.

Iš pradžių medikai manė, kad dieta sukelia elektrolitų nepastovumą, kas privedė prie širdies skilvelių aritmijos ir staigios mirties. Nežiūrint tokios logiškos teorijos, kraujo elektrolitų koncentracija visuomet būdavo normali. Nors retkarčiais ir buvo rasta hipokalemia, bet elektrokardiografiniai pakitimai nesutapo su tais nenormalumais. Specifiniai tyrimai rodo, kad dietos metu, bent iš pradžių bendras organizmo (Total body) K, Mg, P, Ca² gerokai krenta. Elektrolitų deficitas pamažu grįžta prie normos, nežiūrint, kad jų praradimas yra dramatiškas. Tačiau kraujuje elektrolitų koncentracija nepasikeičia. Iš to visko atrodo, kad skysta proteinu dieta veikia intracelularines (gal ir kaulų) elektrolitų atsargas. Taigi specifinis fiziologinis dietos veikimas lieka neišspręstas.

Grįžtam prie artimijos klausimo! Nors ne visados, bet pacientų EKG dažnai rodo prailgintą Q-T intervalą. Kodėl svarbus Q-T? Q-T intervalas yra širdies repolarizacijos laikotarpis. Tai yra svarbu, nes tuo laiku širdies elektrinė sistema yra silpna ir neapsaugota. Lengvai gali prasidėti priešlaikinis spontaninis širdies susitraukimas arba nepertraukiama skilvelių tachikardia. Pastebėta, kad beveik 50% tokių pacientų turėjo prailgintus Q-T intervalus. Yra sakoma, kad tai yra ženklas galimos staigios mirties.

Q-T prailginto intervalo priežastis lieka neišspręsta. Autopsijos daviniai yra labai įdomūs. Šių pacientų širdies sinus node turi aktyvų uždegimą, kurio priežastys nežinomos. Naudodami šią dietą pacientai rizikuoja susirgti ne tik aritmijomis, bet ir įvairiais širdies laidumo defektais: pvz. 1° AV blokas, Mobitz I ir II. Svarbu pažymėti, kad artimijų gydymas gali būti sunkus ir kompliktuotas. Daugelis naudojamų vaistų (Quinidinas, Procainamidas) patys gali prailginti širdies repolarizaci-

jos laikotarpį (Q-T). Yra atvejų, kad pacientų kritiška padėtis pablogėjo gydant artimiją. Patartina naudoti vaistus, kurie sutrumpina arba neveikia į Q-T intervalą, kaip pvz. Dilantinas, lidocainas, b-blokuoją vaistai.

Nors tokių pacientų nepasitaiko kasdieną, aš tikiu kad jie mums pailiustruoja svarbią matinimo rolę širdies ir plaučių ligose.

CASE PRESENTATIONS:

Dr. Arvydas Vanagūnas

Case 1. Respiratory failure induced by carbohydrate load.

Case 2. Cardiac arrhythmia during liquid protein diet.

Bibliography:

1. Askanazi et al. Nutrition for the patient with respiratory failure. *Anesthesiology* 54:373, 1983.
2. Covelli et al. Respiratory failure precipitated by high carbohydrate loads. *Ann Int Med.* 95:579, 1981.
3. Boles MJ et al. Nutritional status in intensive care patient: evaluation in 83 unselected patients. *Crit Care Medicine* 11:87, 1983.
4. Brown JM et al. Cardiac complications of protein-sparing modified fasting. *JAMA* 240:120, 1978.
5. Siegel RJ and Cabeen WR. Prolonged QT interval ventricular tachycardia syndrome from massive rapidweight loss utilizing the liquid protein modified fast diet: sudden death and sinus node ganglionitis. *Am Heart Journal* 102:121, 1981.
6. Ligata AA et al. Adverse effects of liquid protein fast on the handling of magnesium, calcium, and phosphorus. *Am J. Med* 71:767, 1981.

PABALTIJO NEUROCHIRURGŲ KONFERENCIJA KAUNE

Šią vasarą Kaune vyko Pabaltijo neurochirurgų konferencija, kurion buvo atvykę specialistai ir iš Maskvos, Kijevo, Taškento ir kitų užsienio miestų. Pagrindinė šios konferencijos tema buvo galvos ir stuburo smegenų chirurgija.

Okup. Lietuvoje veikia keturiuose miestuose tokie specializuoti skyriai. Rašoma, kad per vienerius metus čia atliekama apie pusantro tūkstančio operacijų.

Kaunas pasižymi tuo, kad čia pradėtos ir pačios sudėtingiausios mikroneurochirurginės operacijos galvos smegenyse ir nervų istemoje.

Lietuviai chirurgai buvo gerai įvertinti kitų konferencijos dalyvių.

1983.IX.15.

MEDICINA OKUPOUOTOJE LIETUVOJE

„Sveikatos Apsaugos“ 1983 m. Nr. 6 įvadinis straipsnis, — beveik kaip taisyklė skiriamas pašlovinimui jei ne Lenino, tai bent Komunistų partijos ar Tarybinės vyriausybės, — šį syki pateikia imponuojančią statistiką „didelės respublikos sveikatos apsaugos darbuotojų šeimos.“ Esą, „šiandien baltais medikų chalatais vilki 14,000 gydytojų, apie 1,500 provizorių ir per 40,000 vidurinio medicinos ir farmacijos išsilavinimo darbuotojų. „Teigiama, kad „... turime beveik 100 mokslų daktarų ir beveik 500 mokslų kandidatų“. Toliau tačiau primenama, kad atliekant „pareigas, kurios prasmingai atspindi tarybinio gydytojo Priesaikoje, mes ne akimirkai nepamirštame, kad mūsų darbas įsilieja į visos tarybinės liaudies darbą, kad jis turtina Tėvynę ir jos galią. Tai ypač svarbu dabar, kai imperialistinės jėgos ir pirmiausia karinga, agresyvi JAV administracija žvangina ginklais, su neapykanta žiūri į Tarybų Sąjungą ir socialistinės sandraugos šalis. Kova už taiką — gyvybės reikalas. Gyvybės, už kurią mes nuolat grumiamės.“ Sapienti sat.

AMPUTUOTŲ GALŪNIŲ REPLANTAVIMAS — 100 OPERACIJŲ ANALIZĖ

**K. Vitkus, M. Vitkus, J. Olekas,
M. Minderis ir Z. Dermeikis**

Per 2 metus operuoti 100 ligonių dėl plaštakos bei pirštų — dalinio ar visiško — amputavimo. Iš tų 100 operuotųjų 79 prisiūti segmentai prigijo. (Pasauliniuose stambiuose centruose replantavimas 90% sėkmingas.) Neigiami rezultatai gavoši tada, kai nepavykdavo atkurti kraujotaką operacijos metu arba dėl pooperacinės trombozės, obliteracijos, infekcijos ir kt.

Sėkmė labai priklauso nuo amputavimo aukščio. Sunkiausia — proksimalinio dilbio trauma, ypač traiškytinė ar plėštinė. Net magistralinę pravedus, neįmanoma rekonstruoti kraujagyslių medžio, nes čia gausu raumenų ir išsišakojusių kraujagyslių.

Pirma susiuvant arterijas — didesnis trombozės pavojus. Anastomozuojant pirma venas, atkurtoji kraujotaka rečiau besutrinka.

Reikia prisilaikyti veiksmų sekos. Apdorojus žaizdas, sužymėjus funkciškai svarbiųjų struktūrų

galus, sukabinami kaulai; susiuvamos tiesiųjų raumenų sausgyslės; sujungiamos dorsalinės venos, iš karto susiuvant virš jų odą; susiuvamos lenkiamųjų raumenų sausgyslės; sujungiamos 1 arba 2 arterijos; po to nervai, ir pabaigai užsiuvama pati žaizda.

Dažniausia komplikacija — trombozė. Jei peties rezginio nejautra ir spaudžiančių tvarsčių perkirpimas nepadėjo, revizuojama kraujagyslių jungtis. Spazmams išvengti kraujagyslės galai išplečiami pincetais, o ilgesniem segmentam suleidžiama į juos neparino ar papaverino.

Vienas svarbiausių sėkmės faktorių — audinių toleruojamos ischemijos trukmė, o dar prisideda ir aplinkos temperatūra traumos ir transporto metu.

Pirštų replantavimas sėkmingas, vidutiniškai dar po 15 valandų. Tuo tarpu plaštakos atvejais ilgalaikė edema gali pavirsti nekroze.

Vienas 10 m. berniukas, nors ranka prigijo po 8 val. operacijos, po 5 sav. gavo sepsis, po to diseminuotą intravaksulinę koagulopatiją ir septinę pleuropneumoniją ir po keliolikos valandų mirė.

Rezultatai:

I grupėje (funkcija beveik normali) 18 ligonių
II grupėje (nepakankama, bet galūnė naudojasi) 38 lig.

III grupėje (prigijo, bet funkcija neatsigavo) 7 lig.

IV grupei priklausytų bei funkcijos ir skausmingos galūnės. Tokių šioj studijoje nepasitaikė.

70.9% prigijusių galūnių pateisina sudėtingą intervenciją ir pranoksta rezultatus, gautus naudojant protezus, entuziastiškai teigia pranešimo autoriai.

Sveik. Aps. Nr. 3, 1983

MIKROCHIRURGINĖS GALVOS SMEGENŲ REVASKULIARIZAVIMO OPERACIJOS

**L. Klumbys, J. Tamašauskas, T. Norkus, A.
Linkevičius**

(Respublikinis neurochirurgijos centras)

Pradėtos 1981 metais Neurochirurgijos klinikos angiochirurgijos skyriuje. Visi ligoniai — pirmieji 7

— buvo 28-59 metų vyrai su funkciniais neurologiniais simptomais: trumpalaikė priepuolių pobūdžio galvos smegenų ischemija arba nuolatiniai judesių, jutimų defektai.

Aprašomas būdingas ligonis. 44 metų, su galvos skausmais ir kairės rankos bei kojos nusilpimu ir užtūpimu. Prieš pusmetį, pasireiškus kairės pusės užtūpimui ir sutrikusiai eisenai, gydėsi mėnesį nervų ligų skyriuje. Visi negalavimai praėjo. Pasikartojus kairės pusės nutūpimui — kartais net užsitęsėdavo kelias valandas — 4 mėnesius gydėsi įvairiuose nervų ligų stacionaruose, kol 1981 gruodžio mėn. atsiradę neurologiniai simptomai stabilizavosi. Nustatyta didelė pažeistų galūnių parėzė, silpnas raumenų tonusas ir sumažėję jutimai; angioskleroziniai akių dugno pakitimai; dešiniame smegenų pusrutulyje deformuotas alfa ritmas. Angiogramoje dešinė vidinė miego arterija, prie pat atsišakojimo nuo bendrosios, baigėsi bige; iš nesutrikusios kairės vidinės miego arterijos, per priekinę jungiančią arteriją, užsipildo ir priešingo (pažeisto, t.y. kairiojo pusrutulio vidurinės smegenų arterijos šakos. 1982 m. balandžio 15 d. T. Norkus ir A. Linkevičius, naudodamiesi Zeiso mikroskopu, mikrochirurginiais instrumentais, bipolarine mikroelektrokoaguliacija ir 10/0 etilono siūlais, per 5 valandas atliko craniotomia osteoplastica temporalis laterali dextra, connexio a. temporalis superficialis cum ramo corticale arteriae cerebri mediae. Ligonis greit atgavęs sąmonę ir jau pirmomis dienomis sumažėjusi parėzė. — Mums besisielojantiems medikolegislatūra, įdomus autorių pasisakymas, kad „ligonis į neurochirurgijos kliniką pateko pavėluotai“, per ilgai gydytas konservatyviai“, ir kad „operuoti reikėjo kur kas anksčiau.“

Sveik. Aps. Nr. 5, 1983

NAUJAS ENDOKRINOLOGIJOS ETAPAS

J. Danys

1978 metais Kaune įsteigtas filialas Maskvoje įsikūrusio Eksperimentinės endokrinologijos ir hormonų chemijos instituto, su trim pagrindinėm laboratorinio darbo paskirtimis: cukrinio diabeto, skydliaukės ir hormonų chemijos bei veikimo mechanizmų tyrinėjimais. (Pažymėtina, kad Kaune yra šalyje ir už jos ribų savo produkcija žinoma Endokrininių preparatų gamykla.)

Medicina, Nr. 2 (62), 1983

Cukrinio diabeto laboratorijos tikslas — ankstyvoji diagnostika, ligos plitimo ir rizikos faktorių nustatymas. Pernai įkurtas ir cukrinio diabeto registras, siekiant pagerinti jo sergamumo apskaitą. Kartu su Kauno medicinos institutu ir Vilniaus onkologijos institute, šis laboratorijos kolektyvas atlieka ir kitų neinfekcinių ligų pirminę integruotą profilaktiką. Tyrimo duomenys parodė, kokią reikšmę turi cukrinio diabeto kompensacija, eiga ir trukmė diabetinėms retinopatijoms išsivystyti. Esą nekompensuotais diabeto atvejais retinopatijos vystosi tris su puse karto dažniau negu kompensuotais; turint labilios eigos cukraligę akių lęšio drumstis vystosi dukart dažniau.

Skydliaukės laboratorijoje pagrindinis dėmesys skiriamas ne tik juvenilinės bei pubertatinės hiper- bei hipotireozės ankstyvam išaiškinimui, gydymui ir profilaktikai, bet ir ieškoma naujų gydymo ir profilaktikos metodų suaugusiems. Greta radioimuninių ir kitų diagnostikos metodų esąs taikoms ir ultragarsinis tyrimas.

Hormonų chemijos ir veikimo mechanizmų laboratorijoje, bendrai dirbant su endokrininių preparatų gamykla, buvo sukurtas augimo hormonas somatotropinas, savo kokybe atitinkantis pasaulinius sandartus. Taip pat „šiam penkmetyje“ numatoma gamyba gonadotropinių hormonų, skirtų kovai su nevaisingumu.

(Mums, Vakaruose, jau dešimtmečiais naudojantiems pasaulinio standarto endokr. preparatus, belieka — taip pat standartinis — klausimas: Kas gi dar naujo?)

Sveik. Aps. Nr. 7, 1983

PASIŽYMĖJO KAUNO MEDICINOS INSTITUTAS IR PROF. DR. J. BRĖDIKIS

Dr. prof. J. Brėdikis sukūrė širdies elektrinį stimuliatorių ir Kauno Medicinos Institute atliko jų įsodinimo operacijas.

Neseniai jau antrą kartą vyko Kaune seminaras, kuriame buvo svarstomos širdies elektrinio stimuliavimo problemos.

Įdomu, kad į tą seminarą be Sovietų Sąjungos tos rūšies specialistų dalyvavo ir Vakarų Vokietijos bei Olandijos medikai.

Įdomu, kuo skiriasi dr. J. Brėdikio stimulatoriai nuo šiam kontinente senokai vartojamų širdies stimuliatorių.

Kauno Instituto Klinikose sėkmingai naudojamas sudėtingomis širdies operacijoms Laser'io spinduliai.

PLGS VEIKLA

Pasaulio Lietuvių Dienų metu, Čikagoje birželio 29, 1983 m. PLGS Valdybos ir Illinois Liet. Gydytojų dr.-jos iniciatyva buvo sukviestas gydytojų ir svečių, ta proga atvykusių iš kitų vietovių, tarpmetinis susirinkimas Old Oaks Country klubo patalpose, Orland Park'e, Ill.

Ta proga PLGS pirm. dr. J. Valaitis pravedė **PLGS Tarybos pasitarimą**, dalyvaujant tarybos nariams iš Michigano, Ohio, Illinois ir Kalifornijos. Pirmininkas patiekė preliminarinę PLGS 14-to suvažiavimo programą. Suvažiavimas vyks West-In viešbutyje, Čikagoje. Suvažiavimas tęsis 2 dienas. Smulkesnės detalės bus išsiuntinėtos kiekvienam laišku. Draugijos įpareigojamos atsiųsti į suvažiavimą atstovus — vieną atstovą nuo 7 dr.-jos narių. Valdyba išsiuntinės draugijoms pranešimus. Buvo pasiūlymų, kaip atkreipti dėmesį į jaunuosius akademikus ir jaunuosius gydytojus.

Korp! Fraternitas Lithuanica suvažiavimo pobūvio metu pagrindine paskaita bus paminėta korporacijos 75 metų sukaktis.

Diskusijos medicinos žurnalo problemomis. Dr. S. Budrys praeityje rodęs iniciatyvos perimti žurnalo redagavimą. Tas būtų labai naudinga žurnalui, nes dr. Budrys žinomas savo praeities patyrimu, redaguojant medicinos žurnalo pirmąją — Gydytojų Biuletinį. Žurnalas prašo draugijas

paraginti savo narius, kad jie stipriau remtų jį straipsniais ir korespondencijomis.

PLGS suvažiavimo proga bus padarytas pranešimas L. Med. Istorijos leidinio reikalui.

Diskutuota kai kurie Gyd. Sąjungos Statuto pakeitimai, kurie bus pateikti PLGS suvažiavime.

Tarybos pasitarime numatytos suvažiavimui nominacijų ir mandatų komisijos.

Vėliau vyko Illinois Lietuvių Gyd. Dr.-jos narių susirinkimas, kurį pravedė dr.-jos pirm. dr. Mindaugas Vygantas.

Po keletos organizacinių pranešimų, išklaudyta med. **istoriko dr. Ramūno Kondroto paskaita — „Lietuvis gydytojas Vincentas Žygas tropikuose. Žmogėdrų virusinė liga valgant žmogieną“**. Dr. Kondrotas gerai išstudijavęs Žygo biografiją ir su kiekviena paskaita klausytojams pateikia vis daugiau kuru ligos detalių.

Susirinkimas baigtas vakariene, kurios metu gydytojų organizacijų vardu buvo pagerbtas dr. Antanas Razma už jo pastangas organizuojant šias Pasaulio Lietuvių Dienas Čikagoje. Jam įteiktas specialus žymuo.

Be to suvažiavimo-susirinkimo proga gydytojai buvo skatinami įsijungti į golfo žaidimą, bet, dėl lietingo oro, nedaug entuziastų atsirado.

V. Š.

Nauja PLGS Valdyba: dr.-ai Dainius Degesys, sek.-iždin., J. Šonta — pirm., A. Vanagūnas ir J. Daugirdas — mokslinės programos koordinatoriai. Nuotraukoje trūksta J. Skrinškos. Foto D. Degesys

**Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos XIV-to
suvažiavimo, įvykusio 1983 m. rugsėjo 3-4
dienomis Westin viešbutyje, Chicago, Ill.,**

PROTOKOLAS

Šeštadienis, 1983 m. rugsėjo 3 diena

1. Suvažiavimas prasidėjo 9:00 val. r. gydytojų registracija.

2. 1:00v. r. prasidėjo simpoziumas — „Jaunųjų kolegų veikla“. Dr. M. Vygantas vadovavo diskusijoms ir supažindino skaidrėmis su jaunaisiais gydytojais, gyvenančiais Illinois valstijoje, apibūdinamas jų biografijas. Dr. Dainius Degesys taip supažindino su Ohio jaunaisiais gydytojais. Dr. Vygantas kartu su kitais simpoziumo dalyviais pristatė nuostabiai platų jaunųjų medikų sąrašą iš įvairių vietovių: Kanados, New York'o, Boston'o, Pittsburgh'o, Detroit'o ir kitur. Simpoziumo dalyviai entuziastiškai reagavo į pateiktą statistiką; pasidžiaugta, kad jaunų lietuvių gydytojų skaičius auga.

11:00 v.r. vyko „stalo diskusijos“ tema: „Jaunieji gydytojai — Sąjungos ateitis“. Buvo įvairių pasisakymų. Vis dėlto daugelis konstatavo jaunime veiklos apatiją. PLG Sąjungai reikia ieškoti būdų juos mūsų veikla sudominti. Diskusijų vadovas dr. Vygantas, dalyviai — dr.-ai J. Daugirdas, D. Degesys, A. Vanagūnas ir F. Kaunas.

3. 1:00 val. p. p. įvyko oficialus suvažiavimo atidarymas. Suvažiavimą pradėjo Illinois Liet. Gyd. Dr.-jos pirmininkas dr. M. Vygantas. J. E. vysk. V. Brizgys sukalbėjo invokaciją. JAV ir Lietuvos himnus giedojo sol. Audronė Gaižiūnienė, akomponuojant M. Motekaičiui. Žodžiu suvažiavimą sveikino Lietuvos general. konsulė J. Daužvardienė ir PLB vicepirm. M. Lenkauskienė. Sveikinimus raštu perskaitė PLGS sekretorius dr. A. Vanagūnas. Suvažiavimą sveikino: Lietuvos atstovas dr. Stasys Bačkis iš Washington'o, PLB valdybos pirm. Vytautas Kamantas, ALTo pirm. dr. Kazys Šidlauskas, JAV Liet. Bendruomenės krašto valdybos pirm. dr. Antanas Butkus, BALFo pirmininkė Marija Rudienė, Liet. Skautų Sąjungos vadas S. Miknaitis.

Pagrindinę suvažiavimo kalbą pasakė PLGS pirmininkas dr. Jonas Valaitis. Kalboje suminėjo jo kadencijos laikotarpy mirusius kolegas gydytojus; pagerbdamas buvusius PLGS pirmininkus, apžvelgė sąjungos atliktus darbus ir pasiūlė įdomių idėjų ateities veiklai. Pagrindinė Sąjungos veikla sukosi 14-to PLGS suvažiavimo ruošime, MEDICINOS žurnalo ir LIET. MED. ISTORIJOS leidimo problemose, sąjungos statuto keitime. PLGS valdyba

Medicina, Nr. 2 (62), 1983

Suvažiavimo prezidentas iš k. į d.: Dr. A. Vanagūnas, dr. J. Daugirdas, Vysk. V. Brizgys, Kons. J. Daužvardienė ir dr. J. Valaitis.
Foto D. Degesys

sušaukė metinį Tarybos ir Direktorių suvažiavimą ir tęsia žiemos seminaro rengimą. PLGS pirmininkas sąjungos vardu aktyviai reiškęsi lietuvių bendroje veikloje.

Suvažiavimo proga paminėtas „Aušros“ šimtmetis visuomeninėj dr. Mildos Burienės paskaitoj „Lietuviai gydytojai aušrininkai“. Paskaita įdomi ne tik gydytojams, bet ir susirinkusiai publikai. Salėje tuo pat metu buvo išstatyta kolegos K. Pemkaus paruošta paroda apie aušrininkus gydytojus.

4. 3:30 val. p.p. prasidėjo PLGS darbo posėdis.
a) Dr. Vanagūnas sutrumpintai perskaitė XIII-

PLGS 14-to suvažiavimo diskusijos jaunųjų problemomis, iš k.: dr.-ai J. Valaitis, A. Vanagūnas, F. Kaunas, D. Degesys, J. Daugirdas, M. Vygantas, foto K. Ambrozaitis.

Rezoliucijų komisija: dr-ai J. Kriaučiūnas, V. Šaulys, D. Degesys ir G. Balukas. Foto D. Degesys

to suvažiavimo protokolą. Protokolas buvo priimtas be pakeitimų.

b) Dr. Valaitis PLGS vardu padėkojo p. S. Blažienei už puikiai atliktą administratyvinės sekretorės darbą; taip pat padėkojo kitiems PLGS valdybos nariams už bendradarbiavimą, atliktus darbus ir apžvelgė kitus valdybos atliktus praeito suvažiavimo įsipareigojimus.

c) Dr. A. Paulius padarė revizijos komisijos pranešimą. Revizijos komisija, patikrinusi PLGS apyskaitą, rado vedamą tvarkingai. Medicinos žurnalo banko apyskaitos ir išlaidų pakvitavimai tvarkingai vedami. Lietuvos Medicinos Istorijos leidimo fondo pajamos užregistruotos, išlaidų neturėta. Revizijos komisijos pranešimas buvo vienbalsiai priimtas.

d) Dr. V. Šaulys padarė pranešimą apie „Medicinos“ žurnalą, kur paaiškėjo, kad pajamų

PLGS valdyba 1984-85 metams: dr-ai D. Degesys, J. Šonta, J. Skrinska. Foto D. Degesys

balansas labai sumažėjęs, buvo priminta, kad visos draugijos, taip pat ir pavieniai gydytojai prisidėtų prie žurnalo išlaikymo. Žurnalas redaguojamas redakcinės komisijos — S. ir M. Budrių, K. Rimkaus, F. Kauno, V. Tauro, K. Ambrozaičio ir V. Šaulio.

Dr-ai Šonta ir Lenkauskas pasiūlė po mokslinių straipsnių pradėti rašyti trumpas moksleines santraukas anglų kalba. Po diskusijų pasiūlymas buvo suvažiavimo priimtas ir redakcija peržiūrės tą klausimą ir bandys tą naujovę įvesti.

e) Prof. J. Meškauskas pranešė apie Liet. Medicinos Istorijos padėtį. Po dr. J. Puzino mirties 1979 metais leidinio redagavimas buvo pavestas dr. R. Kondratui. Per tą laikotarpį nepadaryta matomos pažangos. Istorijai daugiausiai yra padaręs dr. Meškauskas, ir jis sutinka perimti redakcijos darbą. Anot dr. H. Brazaičio „MI atsistos ant kojų tik dr. Meškausko rūpesčiu ir pastangomis“. Suvažiavimas dr. Meškausko LMI redagavimą patvirtino.

Ohio lietuvių gydytojų draugijos metinės premijos laureatė dr-ė D. Tamulionytė premijos įteikimo metu. Iš kairės H. Brazaitis, iš dešinės Dainius Degesys.

Foto D. Degesys

f) Draugijų pranešimai:

Ohio

Pranešimą padarė dr. H. Brazaitis. Draugija turės metinį susirinkimą spalio 15 d., kur bus skiriama tradicinė \$1000. — kultūrinė premija. Paminėti per paskutinius 2 metus mirę nariai. Valdyba aktyvi, praveda metinę šventę ir draugijos vasaros gegužinę. Šiais metais nebebuvo per radio transliuojama sveikatos programa.

Kanada

Pranešimą padarė dr. A. Pacevičius. Kanados Liet. Medikų Draugija turi 60 narių, 35 aktyvūs.

Metinis susirinkimas buvo gegužės 27 d. dr. J. Vingilio rezidencijoje. Draugija paskyrė \$500. — jaunimo kongresui ir nutarė paremti jaunuolių sportininkų ledo rutulio komandą. Lietuvių visuomenei senstant, planuojama atidaryti lietuvišką ambulatoriją — „senjorams“ gydyti.

New York

Pranešimą padarė dr. V. Avižonis. Draugija turi 25 narius. Per paskutinius 2 metus mirė dr. Petrauskas ir dr. Skeivys. Metinis susirinkimas įvyks rugsėjo mėnesį.

Gilių minčių užplūsti klausosi paskaitos Giedraičių namuose, spalio 9 d., Niujorko draugijos gydytojai: dr. J. Kriaučiūnas, Bagdienė, dr. A. Narvydas, dr. K. Šimaitienė (Paprockaitė), ir dr. P. Bagdas.

Illinois

Pranešimą padarė dr. Pumputienė. Illinois Gydytojų Draugija pravedė lietuvių sekcijos mokslinę programą „Midwest Clinical Conference“ kovo mėn. Čikagoje. ILG draugijos valdybą sudaro dr-ai M. Vygantas — pirm., B. Pumputienė — vicepirm., K. Jucas — išd.

Michigan

Pranešimą padarė dr. V. Majauskas. Anot pranešėjo, draugija nors ir turi išsirinkusi valdybą, neparodė jokio gyvybės ženklo. PLGS pirmininkas dr. Valaitis valdybos vardu paprašė dr. Majausko sušaukti susirinkimą, kad išrinktų naują valdybą.

5. Sudaryta mandatų komisija iš dr. P. Sutkaus, dr. A. Šležo ir dr. A. Ruibienės neturėjo pranešimo.

6. Nominacijų komisijos pirmininkas dr. J. Valaitis pasiūlė kandidatus į PLGS valdybą: pirmininku dr. Juozas Šonta, sekr. — išdininku dr. Dainius Degesys, vicepirm. — dr. Juozas Skrinska.

Suvažiavimas vienbalsiai priėmė pasiūlytus kandidatus.

Toliau dr. Valaitis pasiūlė kandidatus sekančioms pareigoms: „Medicinos“ redaktoriui dr. V. Šaulj. Direktoriais pasiūlyta: dr-ai A. Ambrozaitis (Illinois), Z. Brinkis (Kalifornija), P. Sutkus (Ill.), A. Kisielius (Ohio), V. Majauskas (Mich.), A. Ruibienė (Ill.), V. Pavilanis (Kanada), R. Šnipas (N.Y.).

Vicepirmininkais pasiūlyta: dr-ai D. Giedraitis (Ill.), V. Avižonis (N.Y.), H. Brazaitis (Ohio), J. Valaitis (Ill.).

Revizijos komisija: dr-ai E. Lenkauskas (Ohio), A. Paulius (Ill.), M. Miškinienė (Mich.).

Garbės teismas: dr-ai J. Meškauskas (Ill.), V. Tauras (Ill.), M. Budrienė (Ill.).

Dr. Valaitis pasiūlė kooptuoti dr-us A. Vanagūną ir J. Daugirdą į valdybą mokslinės programos ir žiemos stovyklos rengėjais.

Suvažiavimas vienbalsiai sutiko su pasiūlytų kandidatų sąrašu.

7. B. Zalatorienė pranešė apie ateinančią žiemos stovyklą, kuri įvyks kovo mėn. Park City, Utah.

8. Dr. Valaitis pasiūlė pakeisti keletą PLGS statuto punktų. Išdiskutavus pasiūlymus buvo priimti sekantys pakeitimai:

1. Nariai kandidatai.

1. PLGS nariai kandidatai yra JAV ir kituose kraštuose studijuojantys mediciną ir odontologiją studentai ir studentės.

Meninės programos atlikėjai A. Gaižiūnienė ir B. Prapuolenis.

Foto D. Degesys

2. PLGS draugijos narius kandidatus priima pagal savo nusistatytą procedūrą. Nebūtina paduoti prašymą raštu arba gauti dviejų PLGS narių rekomendacijų.

3. Narys kandidatas, -ė, medicinos ar odontologijos studentas, -ė, nemoka nario mokesčio ir gauna PLGS „Medicinos“ žurnalą nemokamai.

4. Išbrauktas iš statuto.

II. Įstatų IV paragrafas pakeičiamas į V paragrafą.

III. B IV 3 b. Draugijos nustato metinį nario mokesį, iš kurio po \$10.— (dešimt) nuo kiekvieno nario sumoka sąjungos valdybai.

IV. C 1 PLGS-gą sudaro Lietuvių gydytojų Draugijos, pavieniai gydytojai ir pavieniai medicinos bei odontologijos studentai, -ės.

9. Rezoliucijų komisijos pranešimą padarė kom. pirm. dr. G. Balukas:

a) PLGS pareiškia stiprų protestą prieš sovietų kankinimo akciją psichiatrinėse ligoninėse ir kviečia visus lietuvius kovoti už Lietuvos laisvę.

b) PLGS pasiųs JAV valstybės departamentui telegramą, pasmerkiančią sovietų sunaikinimą neginkluoto Korėjos civilinio lėktuvo.

c) PLGS skatina jaunuosius medikus prisidėti prie PLGS veiklos.

d) PLGS išsiųs JAV prez. R. Reagan'ui padėkos telegramą už JAV pripažinimą Pabaltijo kraštų suvereniteto teisių.

Buvę ir dabartiniai PLGS-gos pirmininkai, iš dešinės: daktarai J. Valaitis, J. Šonta, H. Brazaitis, V. Tauras, S. Budrys, G. Balukas, A. Pacevičius, F. Kaunas, D. Giedraitis, foto K. Ambrozaitis.

Dalis 14-to PLGS suvažiavimo dalyvių paskaitoj, foto K. Ambrozaitis.

Rezoliucijos buvo vienbalsiai priimtos.

10. PLGS naujai išrinktas pirmininkas dr. J. Šonta tarė žodį, pažadėdamas toliau tęsti veiklą.

Dr. D. Degesys pasiūlė, kad PLGS išleistų naujų narių adresų sąrašą.

Dr. F. Kaunas pasiūlė pakeisti PLGS-os vardą į „Laisvo Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjunga“. Suvažiavimas pasiūlymo nepriėmė.

Dr. H. Brazaitis pasiūlė, kad PLGS duotų paramą Vinco Kudirkos biografijai leisti. Šio klausimo sprendimas buvo pavestas valdybai.

Dr. J. Valaitis padėkojo savo buvusiai valdybai ir ypatingą padėką pareiškė p. S. Blažienei už jos pastangas ir darbą.

11. 6:30 v.v. Wellington salėje buvo suvažiavimo banketas. Korp. Fraternitas Lituanica 75 m. jubiliejaus proga dr. S. Budrys apžvelgė korporacijos istoriją. Banketo meninę programą atliko solistai Audronė Gaižiūnienė ir Bernardas Prapuolenis, akompanuojant muz. M. Motiekaičiui.

Sekmadienis, rugsėjo 4 d.

12. 10:00 ryto įvyko pamaldos už mirusius lietuvius gydytojus Tėvų Jėzuitų koplyčioje. Po pamaldų buvo padėti vainikai prie paminklo. PLGS-os vainiką nešė dr.-ai Giedraitis, Šaulys ir Vanagūnas. Pritaikytą kalbą pasakė dr. J. Valaitis. Dr. V. Tauras kalbėjo Korp. Fraternitas Lituanica jubiliejaus proga. Sugiedotas Lietuvos himnas.

13. Nuo 1:00 v.p.p. iki 5:00 v.p.p. vyko mokslinė programa Westin viešbutyje, Mayfair salėje. Mokslinės programos pagrindinė tema: „Maitinimo pasekmės plaučių ir širdies ligose“. Mokslinės programos moderatorius ir pravedėjas dr. J. Daugirdas. Paskaitininkais buvo dr.-ai J.

Suvažiavimo registratorės S. Blažienė, K. Šimkus ir J. Valaitienė.
Foto D. Degesys

Daugirdas, A. Šaulytė, L. Bekeris, A. Vanagūnas ir A. G. Razma. Paskaitos ir diskusijos buvo pravesotos lietuvių kalba ir sutrumpintoj formoj bus paskelbtos „Medicinos“ žurnale.

14. PLGS XIV suvažiavimas buvo baigtas 5:00 v.v.

Arvydas Vanagūnas,
PLGS sekretorius.

Ponia V. Košubienė ir Medicinos fotografė dr. R. Degesienė.

Medicina, Nr. 2 (62), 1983

**PLGS senosios ir naujosios valdybų
bendro posėdžio,
įvykusio 1983 m. lapkričio 26 d. 4 v.p.p.
dr. J. Valaičio bute, Western Springs, Ill.**

dalyvaujant gydytojams:

**J. Valaičiui, A. Vanagūnui,
J. Daugirdui, V. Sauliui, J. Šontai,
D. Degesiui Jr., J. Skrinkai ir p. J. Valaitienei**

**Protokolas (Nr. 1)
sutrumpintas**

Dr. Valaitis perskaitė posėdžio dienotvarkę, kuri buvo vienbalsiai priimta.

Svarbūs dokumentai, aplinkraščiai, laiškai, bylos, praėito suvažiavimo protokolai, rezoliucijos buvo perduoti naujam pirmininkui ir išdininkui-sekretoriui.

PLGS-gos suvažiavimo protokolą perskaitė dr. Vanagūnas.

Iždininkas pranešė kasos stovj, PLGS suvažiavimas nuostolių neturėjo. Perduodant išdo knygas, kasos stovis geresnis, negu perimant 1981 metais.

„Medicinos“ žurnalas reikalingas paramos. PLGS-jos valdyba paskyrė pinigų šių metų numeriui išleisti.

Liet. Medicinos Istorijos leidimo koordinatoriaus prašymas istorijos leidimui irgi dalinai patenkintas.

Dr. Daugirdas prisiminė, kad PLGSąjunga yra gavusi 4 metams AMA akreditaciją mokslinėm programom.

1984 metų PLGS-gos organizuojamas žiemos seminaras įvyks kovo 10-17 Park City, Utah. B. Zalatorienė per Foremost Travel Agentūrą rūpinasi kelionės ir apgyvendinimo reikalais. Dr. J. Daugirdas organizuoja medicininę paskaitų programą — motto „Kas naujo medicinoje 1983 metais“. Dr. J. Valaitis viso suvažiavimo koordinatorium. Organizuoja kultūrinę programą, kad niekas nenuobodžiautų poilsio laisvalaikiais.

Sekantis 15-tasis PLGS suvažiavimas įvyks 1985 m. Cleveland'e. Diskutuotas suvažiavimui tinkamiausias laikas ir vieta. Pasiūlyta, kad gal nelaukti rudens, o daryti vasarą; nedaryti miesto centre, bet kur nors priemiesty — kurorte. Tai nuspręš naujoji PLGS valdyba.

Naujoji valdyba nesinaudos sekretorės patarNAVIMais. P. S. Blažienė pasilieka „Medicinos“ žurnalo pareigose.

D. Degesys, DDS
PLGS sekretorius

NIUJORKO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ DRAUGIJA

Niujorko Lietuvių Gydytojų Draugijos nariai buvo sukviesti susirinkimui-pasitarimui š.m. spalio 9 d., **dr. Leonidos ir Juozo Giedraičių** namuose, Long Island. Draugijai priklauso visose Amerikos Rytinio Pakraščio valstijose gyvenę gydytojai ir dantų gydytojai, bet draugijos veikloje dalyvauja nedaugiau 20.

Susirinkimui vadovavo draugijos **pirm. dr. Vytautas Avižonis**. Jis papasakojo ir apie Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimą Čikagoje, įvykusį rugsėjo pradžioje. Niujorko draugijai atstovavo 3 nariai. Suvažiavusieji buvo nudžiuginti, kad jauni lietuviai gydytojai paskaitas skaitė lietuvių kalba. Taip pat pasidžiaugta, kad Lietuvos Medicinos Istorijos galutinis paruošimas ir išleidimas perduotas prof. dr. Juozui Meškauskui. Ją tikimasi greitai laiku išleisti. Niujorko draugijos nariai pažadėjo prof. dr. Meškauskui *visokeriopą pagalbą*, jei jos reikės.

Einamus reikalus svarstant, iškilo lietuviškų reikalų parėmimas iš draugijos kasos. Šiomet, po kaikiurių narių pasisakymų už ir prieš, ypač Lituanistinės katedros reikalu, nutarta paremti: Lietuvų Fondą — 100 dolerių, Lituanistinę katedrą prie Čikagos universiteto — 100 dol. ir Tautos Fondą, pasiruošusį leisti Eltos Informacijos vokiečių kalba, — 500 dol. Taip pat nutarta tęsti narystę Kultūros Židinio Fonde, kasmet įmokant

nario mokesį. Draugijos nariai paskatinti remti tuos ir kitus lietuviškus reikalus finansiniai iš savo resursų.

Toliau aiškintasi, net įstatus paskaitant, kas gali būti Lietuvių Gydytojų Sąjungos nariu, nes atsirado tapti norinčių nariais ne gydytojų, bet dirbančių sveikatos srityje, pav.: akinių ir akinių stiklų gamybos ir pritaikymo srityje. Nutarta tokius asmenis draugijon priimti. Į draugiją priimta nauja narė: med. studentė Gintė Gečytė.

Dr. Avižonis buvo išprovokuotas painformuoti apie regėjimo silpnėjimą ir apakimą, diskutuojant ir klausantiems. Šių diskusijų klausėsi ir su gydytojais atvykę jų šeimų nariai. Tokios diskusijos vertos išgirsti ir daugeliui, ypač vyresnio amžiaus, žmonių.

Susirinkimui sekretoriavo dr. L. Giedraitienė. Atvirukai, pasirašyti visų sukviestų ir dalyvių, pasiūsti, linkint geros sveikatos ir sėkmės, menkėjančios sveikatos draugijos nariams: dr. Vladui Ingelevičiui Niujorke ir dr. Antanui Matukui Putname.

Baigus oficialią susirinkimo dalį, visi dalyviai šeiminių buvo pakviesti puikiems pietums. Nors „spiritus“ buvo pakankamai, bet gydytojai ir jų šeimos buvo taurūs ir visi įstengė šeiminius palikti savo susisiekimo priemonėmis.

Juozas Kriaučiūnas

Niujorko Lietuvių Gydytojų Draugijos nariai ir jų šeimų nariai paklusnūs fotografui 1983 m. spalio 9 d., susirinkę pas pp. Giedraičius. Iš k.: dr. J. Kriaučiūnas, dr. R. Jauniškienė, Kriaučiūnienė, dr. L. Giedraitienė, Avižonienė, Matulaitis, dr. V. Avižonis, dr. A. Matulaitienė, Jauniškis, dr. R. Šnipas ir sūnus, dr. P. Bagdas, Bagdienė, dr. B. Jankauskas, Šnipienė, Jankauskienė, dr. K. Šimaitienė (Paprockaitė), Kriaučiūnas ir dr. A. Narvydas.

GYDYTOJŲ KORPORACIJA „FRATERNITAS LITHUANICA — PATRIA“

KORP. „FRATERNITAS LITHUANICA“ ĮKŪRIMO DEIMANTINĖS SUKAKTIES IŠVAKARĖSE

(tęsinys iš Nr. 1(61) 1983)

ANTRAS KORPORACIJOS LAIKOTARPIS LIETUVOJE

Kalbant apie fraternitiečių veiklą Lietuvos nepriklausomybės užuomazgoj, tenka remtis atskirais korp. kūrėjais ir pirmūnais bei jų atliktais darbais, nes fraternitiečiai mokėsi Karo Medicinos Akademijoje, gi slaptai ruošėsi individualinei visuomeninei veiklai grįžus į Lietuvą. Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvoj dar šeimininkavo vokiečiai.

Pulk. Žukas, vienas iš pirmųjų Krašto apsaugos ministerių, suteikė žinias apie tuo laiku naujai sudarytos Lietuvos vyriausybės iškilmingo posėdžio deklaraciją, kurioj buvo pareikšta, kad Lietuva kariuomenės nesteigsianti, nes nėra pinigų, nėra ginklų ir nėra paruoštų žmonių. Bus paskelbtas neutralitetas, kurio griežtai reikės laikytis.

Krašto gynimo komitetas, kurį sudarė gyd. V. Nagevičius, karininkai Škirpa, Nastopka, Choleckis ir karo vald. L. Gira, buvo kitos nuomonės. Jie nuvyko pas Liet. Tarybos pirmininką A. Smetoną ir jam pareiškė, kad yra skubus reikalas organizuoti kariuomenę ir rūpintis gavimu iš vokiečių ginklų, nes Raudonoji Armija slenka vakarų linkui. A. Smetona pritarė šiam užsimojimui ir net pageidavo vykdyti.

Komitetas nuvyko pas vokiečių Generalkommando, su kuriais gyd. Nagevičiui buvo pavesta vesti derybas. Jis, mokėdamas vokiečių kalbą, jiems paaiškino apie gresiantį pavojų nuo bolševikų ne tik Lietuvai, bet ir Vokietijai, nes jų tikslas yra skleisti proletariato idėjas toliau į vakarus.

Lietuviai yra pasiryžę kovoti ir padaryti užtvarką, kuri laidos vokiečiams be nuostolių pasitraukimą ir išvengimą komunizmo. Gi Lietuvai reikalingi ginklai. Vokiečiai buvo įtikinti ir jie sutiko duoti 700 šautuvų ir daug šovinių, kurie kaip tik buvo reikalingi atsikuriančiai Lietuvos kariuomenei. Be to, jie užleido dalį Alytaus kareivinių ir A. Panemunės kareivines.

Medicina, Nr. 2 (62), 1983

Dr. V. Tauras

Pulk. Žuko nuomone, šios derybos pavyko tik gyd. Nagevičiaus diplomatinių gabumų dėka. Jis mano, kad šis gyd. Nagevičiaus laimėjimas turėtų būt tinkamai atžymėtas.

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRIMAS

To pasėkoj naujas Krašto Apsaugos ministeris karin. Velykis ir Štabo viršininkas J. Kubilius 1918-XI-23 d. paskelbė Lietuvos kariuomenės įsakymą Nr. 1. Gyd. V. Nagevičius buvo pirmas gydytojas savanoris-kūrėjas, kuriam buvo pavesta rūpintis kariuomenės sveikata. Tačiau, gerai pradėtas darbas nutrūko, kai Raudonoji armija priartėjo prie Vilniaus, ir Lietuvos Vyriausybė, dar būdama beginklė, buvo priversta apleist Vilnių ir persikelti į Kauną. Tuo laiku gyd. Nagevičius sunkiai susirgo ir turėjo pasilikti Sovietų okupuotame Vilniuj. Pasveikęs grįžo į Kauną ir 1919 m. liepos m. pradėjo eiti Vyr. San. Viršininko pareigas.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metai buvo labai sunkūs, nes vyko nepriklausomybės kovos ir krašte siautė užkrečiamųjų ligų epidemijos. Didelis trūkumas buvo vaistų, tvarsliaivos, skiepių ir kitų medicinos priemonių. Gyd. Nagevičius užmezgė draugiškus ryšius su Amerikos Raudonojo Kryžiaus atstovu gyd. pulk. Ryan'u, kuris gan greitai laiku parūpino vaistų, tvarsliaivos, skiepių ir įvairių medicininių reikmenų, todėl karių susirgimai ir mirtingumas sumažėjo.

GYD. NAGEVIČIAUS ŠALUTINĖ VEIKLA

Jis buvo Brolijos „Fraternitas Lithuanica“ kūrėjas ir jos ideologijos puoselėtojas. Šalia

tiesioginių Karo Sanitarijos viršininko pareigų, jis domėjosi ir kitais aktualiais Tautos reikalais.

Jis įkūrė Karo Muziejų, kuriame atsispindėjo Lietuvos garbinga praeitis, kovos dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Jis įprasmino Karo Muziejaus sodelį, pastatydamas žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklą, įrengdamas kapą nežinomo kareivio, žuvusio už Lietuvos laisvę 1919 m. Čia vykdavo Tautos švenčių iškilmės ir tradiciniai naujų metų sutikimai.

Jis rūpinosi karo invalidais: jiems 1922 m. prie Karo ligoninės įrengė 30 lovų bendrabutį ir 1929 m. pasirūpino, kad būtų išleistas invalidams pensijų įstatymas. Jis įkūrė jiems dirbtuves, kur buvo gaminami protezai, siuvami rūbai, batai ir t.t.

Jis, kaip buvęs karo jūrininkas, įsteigė Moterų tautiniam laivynui remti komitetą. Jis įsteigė Jūrininkų Sąjungą ir buvo pirmuoju jos pirmininku.

Taip pat jis dėjo pastangas, kad būtų statoma nauja karių Ramovė ir kad ji būtų tautiniais motyvais išpuošta. Jis prisidėjo prie projekto Vyčio Kryžiaus ordino ir jo skyrimo.

Kaipo kvalifikuotas archeologas, jis vykdė Apuolės bei Jpilties ir Pryšmančių kapinyno kasinėjimus ir jų vertingus istorinius radinius talpino į muziejus.

Jis rūpinosi Korp F. L. Lietuvoj, Vokietijoje ir Amerikoje. Mirė Clevelande 1954.IX.15 d.

Gyd. V. Ingelevičius Korp F. L. kūrėjas, karo San. Viršininko padėjėjas. Jis uoliai lankydavo karo medicinos tarptautinius kongresus ir ten įgytas žinias stengėsi pritaikyti mūsų kariuomenėje.

1919 m. buvo vienas iš steigėjų Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ir jo ilgametis valdybos narys. Lietuvos Prezidento aktu fraternitietis dr. Jurgis Alekna buvo paskirtas eiti Liet. Raud. Kryžiaus pirmininko pareigas nuo 1938 metų, gi dr. V. Ingelevičius — pirmininko pavaduotojas. Nuo 1941 iki 1944 dr. Ingelevičius faktinai ėjo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pirmininko pareigas, Savitarpinės Pagalbos priedangoj.

Jis daug rašė Cheminio karo ir kitomis Karo medicinos temomis. Jo straipsniai buvo talpinami Medicinoje, Mūsų žinyne, Kary ir kitur.

Dr. K. Oželis, Korp. F. L. kūrėjas. Vokiečiams apleidus Kauno Karo Ligoninės patalpas, 1919.VII.12, jis gavo įsakymą organizuoti Karo Ligoninę Kaune. Vykstant nepriklausomybės kovoms ir siaučiant epidemijoms, ligoninę teko praplėsti iki 1000 lovų. Reikėjo užimti Komerčinės mokyklos patalpas. Tačiau baigiantis nepriklausomybės kovoms ir apstabdžius epidemines

ligas, 1926 m. ligoninės lovų skaičius buvo sumažintas iki 600.

Tais metais Karo ligoninė buvo pavadinta Dr. Jono Basanavičiaus vardu. Čia Basanavičius atvykdavo iš Vilniaus pasitikrinti sveikatą ir pasigydyti. Prie pagrindinio ligoninės įėjimo buvo įrašytas Korporacijos šūkis: „Humanitate et Scientia“, nes fraternitiečiai daugiausiai prisidėjo darbu prie ligoninės organizavimo.

Atnaujintoj ir praplėstoj ligoninėj galėjo prisiglausti ilgiau ar trumpiau Kauno Universiteto klinikos.

Gyd. K. Oželis, eidamas dr. J. Basanavičiaus ligoninės viršininko pareiga, lygiagrečiai ėjo Teismo ir Socialinės medicinos katedros vedėjo pareigas. Jis sutvarkė Teismo Medicinos Institutą, kurio laboratorija galėjo padaryti visus teismo medicinos tyrimus.

Prof. K. Oželis 1939.IX.15 išėjo iš kariuomenės su gyd. pulk. laipsniu. Tuo pačiu laiku buvo pakviestas eiti Vytauto Didžiojo Universiteto naujai pastatytų klinikų direktoriaus pareigas.

Gyd. P. Sližys, Korp. F. L. kūrėjas, buvo

Fraternitas Lithuanica 1926 m. Nuotrauka Karo Muzėjaus sodelyje Kaune.

Iš kairės į dešinę, iš apačios į viršų:

I eilė: M. Nasvytis, V. Ingelevičius, P. Radzvičkas, J. Basanavičius, J. Blažys, V. Nagevičius, K. Oželis;

II eilė: A. Jackūnas, L. Janulionis, B. Matulionis, J. Marcinkus, M. Šimkevičius, J. Brundza, J. Stasiūnas;

III eilė: V. Vaičiūnas, A. Matukas, J. Zemgulytis, A. Petraitis, P. Stančius, V. Bendoravičius, J. Čeponis, A. Jurgelionis.

pirmasis kilnojamos karo ligoninės organizatorius ir ilgametis pulko vyr. gydytojas.

Pažymėtina, kad jis buvo Lietuvos Sporto Sąjungos Kūrėjas ir pirmasis jos pirmininkas. Jo pastangų dėka, buvo sekvestruotas Vytauto Didžiojo pavilijonas sporto reikalams.

Ta pačia proga tenka atžymėti Korp. F. L. pirmūną, kuris Paryžiuje Val De grace studijavo sporto mediciną. Grįžęs Lietuvon jis sporto medicinos žinias pritaikė kariuomenėje ir civiliniame gyvenime. Jis įsteigė Sporūtą, kurios tikslas buvo jaunąją kartą nukreipti fizinio auklėjimo keliu. Vėliau jis buvo Sporto Rūmų direktorius.

Prof. J. Blažys, F. L. pirmūnas, buvo nervų ir psichinių ligų profesorius, Universiteto katedros vedėjas. Jis parašė daug straipsnių iš savo specialybės. Taip pat parašė ir išspausdino vadovėlį — įvadą į psichiatriją ir knygą apie toleranciją, kaip kultūros principą.

Prof. P. Stančius, F. L. pirmūnas, būdamas Karo ligoninės chirurgas, 1922 m. buvo pakviestas Universiteto skaityti paskaitas iš įvado į chirurgiją. 1924 m. išėjo iš kariuomenės, nes buvo paskirtas Universiteto ruošti stomatologijos ir dantiatrijos profesūrai. Nuo 1925 m. ėjo stomatologijos ir dantiatrijos katedros vedėjo pareigas. 1927 m. apgynė dizertaciją ir gavo profesoriaus titulą.

Jo padėjėjas buvo fraternitietis dr. V. Damijonaitis, kuris irgi apgynė dizertaciją ir, kaip adjunktas, skaitė paskaitas iš savo specialybės.

1923 m. Klaipėdos sukilime dalyvavo trys fraternitiečiai (dr. P. Stančius, dr. J. Stasiūnas ir dr. A. Petraitis. Jie pavyzdingai suteikė sukilėliams reikalingą medicinišką pagalbą ir po mėnesio laiko grįžo prie savo pareigų.

Dr. A. Petraitis išėjo iš kariuomenės su pulkin. ltn. laipsniu, nes buvo pakviestas eiti Kauno apskrities gydytojo pareigas.

Dr. J. Stasiūnas, F. L. pirmūnas, buvo ilgametis chirurgas Karo ligoninėje, gan ilgą laiką gilinosi chirurgijoje užsieny. Jis buvo steigėjas pirmos Kraujo transfuzijos stoties Kaune. Sotis pradėjo veikti 1941 m. pradžioje. Panašią Kraujo transfuzijos stotį jis įrengė Vilniuje ir ją pavedė vesti chirurgijos docentui dr. S. Stonkui.

FRATERNITIEČIAI GRĮŽTA TĖVYNĖN

Po Rusijos revoliucijos visi fraternitiečiai ieškojo progų įvykdyti savo pažadą — grįžti savo tėvynėn. Iš 17-kos grįžusiųjų, jų 14 stojo į besikuriančios kariuomenės eiles. Tuo laiku kaip tik vyko Lietuvos nepriklausomybės kovos ir siautė užkrečiamųjų ligų epidemijos. Tie gydytojai buvo pasiruošę profesiniai Karo Medicinos

Akademijoje ir dauguma jų turėjo patyrimą kare. Todėl jie pirmieji dalyvavo nepriklausomybės kovose, jie pirmieji organizavo karo lauko ir kilnojamas ligonines ir pagaliau — Karo ligoninę Kaune. Gydytojai turėjo daug darbo, todėl fraternitiečiai kvietė talkon gydytojus, baigusius kitus universitetus. Greitu laiku F. L. Brolijon įstojo gydytojai: J. Alekna, V. Bendaravičius, J. Brundza, V. Juškys, J. Marcinkus, M. Mickus, M. Norkus, A. Petraitis, J. Trečiokas, F. Radzickas, J. Ūsas ir kiti.

Tuo būdu korporacija paūgėjo ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai, nes jų tarpe buvo ir specialistų, kurie kaip tik buvo reikalingi Karo ligoninei Kaune.

„FRATERNITAS LITHUANICA“ IŠEINA Į VIEŠĄ GYVENIMĄ

1922 m. Brolija F. L. užregistravo įstatus pas Kauno apskrities viršininką, kaipo Gydytojų Korporaciją „Fraternitas Lithuanica“ su trimis korporacijos garbės nariais: Dr. J. Basanavičium, dr. J. Šliūpu ir dr. P. Radzicku. Apie pirmuosius garbės narius buvo daug rašyta ir daug kalbėta, ypač šiais Aušros metais. Tačiau apie Dr. Petrą Radzicką, kuris mirdamas paliko 100.000 litų neturtingiems studentams sušelpiti ir 10.000 litų kurčių-nebylių mokyklai steigti, nebuvo net paskelbta jo gan įdomi autobiografija.

P. Radzickas gimė 1864 m., vargingai siekė medicinos mokslų, nes kai jis atsisakė vykti į kunigų seminariją, tai tėvas jo išsižadėjo. Gimnaziją ir Maskvos universiteto Medicinos fakultetą baigė uždarbiaudamas. Vasaros atostogų metu parvykdavo tėviškėn ir talkininkaudavo mok. P. Kriaučiūnui ir Kalvarijos vikarui kun. Grinevičiui, platinant „Aušrą“ ir kitą lietuvišką spaudą. Pagaliau rusų žandarai jį susekė ir jis buvo ištremtas iš Lietuvos negrįžtamai.

Maskvos universitete įgijo dvi specialybes: akių ir ausų, nosies ir gerklės ligų. Buvo išrinktas privatinis docentas, bet, kaipo katalikas, švietimo ministerio nebuvo patvirtintas.

Vėliau buvo pakviestas į Smolensko ligoninę eiti akių, ausų, nosies ir gerklės ligų vedėjo pareigas. Čia įsitraukė į lietuvišką veiklą, palaikydamas ryšį su dr. J. Basanavičium. Įkūrė lietuvių Savišalpos Draugiją. Po Rusijos revoliucijos jo turtą ir sutaupas banke, kurios buvo užrašytos Vilniaus Universitetui, buvo nusavintos. Bolševikai jį du kart nuteisė sušaudyti, bet jo pacientai jį išgelbėjo. Pagaliau 1920 m. pavasarį, jis gavo leidimą grįžti Lietuvon.

Grįžęs tuoj stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Kaip okulistas aplankė visus kariuomenės dalinius, tikrindamas akis, ypač sergančius trachoma. Vėliau Karo ligoninėje ėjo ausų, nosies ir gerklės ligų vedėjo pareigas. 1924 m. Medicinos fakulteto taryba pakvietė jį eiti ausų, nosies ir gerklės ligų katedros vedėjo ir profesoriaus pareigas. Kaip specialistas jis buvo savo dalyko žinovas ir labai įdomiai skaitė studentam paskaitas. 1931.IX.22 d. staigiai susirgo ir mirė. Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu.

STUDENTŲ MEDIKŲ KORPORACIJA „FRATERNITAS LITHUANICA”

1924.XI.19 buvo sušauktas studentų medikų korporacijos „Fraternitas Lithuanica” steigiamasis susirinkimas, kuriam pirmininkavo pats dr. J. Basanavičius. Jis pasirašė susirinkimo protokolą ir padėjo savo parašą ant pirmosios korporatniškos kepuraitės matiko. Kepuraitė buvo naudojama pirmininko tik iškilmingų švenčių metu.

Korporacija F. L. išoriniai sekė vakarų Europos studentų korporacijas, nes iškilminguos posėdžiuos dėvėjo plačias juostas ir kardus (špagas). Korporacijos spalvos — geltona, simbolizavo auksą — taurumo simbolį, juoda — geležį — tvirtumo ženklą.

1927 m. liepos mėn. abiejų korporacijų metiniame suvažiavime filisterių žmonos studentam įteikė puošnią vėliavą, su aukso raidėmis įrašytu šūkiu: „Humanitate et scientia”. Kan. Tumas-Vaižgantas ją pašventino. Studentai turėjo sporto sekcijas: lengvosios atletikos, krepšinio ir vandens sporto. Trumpųjų distancijų bėgikai pasižymėjo S. Stonkus ir K. Augevičius, ilgų distancijų — Šode.

Iš krepšinio komandos buvo pakviesti P. Mažeika ir L. Petrauskas į valstybinę komandą, kuri 2 metu buvo Europos krepšinio nugalėtoja.

Kasmet dalyvaudavo baidarių lenktynėse A. Panemunė — Kaunas. Fraternitiečiai studentai buvo suorganizavę 500 ir 1000 kilometrų išvykas baidarėmis.

TAUTINIŲ-PROFESINIŲ, NEPOLITINIŲ KORPORACIJŲ ĮSIKŪRIMAS

1931.VI.13 d. įsikūrė Studenčių medikų ir Odontologų Korp. „Patria”, kurios įstatai buvo identiški Korp. „Fraternitas Lithuanica”.

1932.II.22 d. tapo įkurta panašios ideologijos Korp. Studentų Technikų ir Architektų Vyrija „Plienas”. Minėtos trys korporacijos palaikė

tarpusavius glaudžius ryšius: ruošė bendras paskaitas, finis semestri, alučius ir t.t.

Dalinai Stud. med. F. L. iniciatyva 1934 m. buvo įkurta nepartinių organizacijų ir korporacijų Prezidiumų sambūris, kuriam priklausė: „Fraternitas Lithuanica”, „Patria”, Vyrija „Plienas”, Fraternitas Juvenum, Sudavia, Virgines Sudaviae, Samogitia, Samogitia Virgines, Romuva, Romuvos vaidilutės ir Korp. Šarūnas.

„FRATERNITAS LITHUANICA KORP. — 25 METŲ ĮKŪRIMO SUKAKTIS

1933 m. abi korporacijos šventė 25 metų įkūrimo sukaktį. Iškilmingam posėdy prie garbės stalo buvo pakviesti: Resp. Prezidentas A. Smetona, Vidaus Reikalų ministeris Giedraitis, Švietimo ministeris Šakenis, V. D. Universiteto rektorius prof. Roemeris, „Medicinos” redaktorius dr. J. Staugaitis, gyd. gen. Nagevičius, gyd. pulk. Ingelevičius, stud. med. Damijonaitis (pirm.), H. Armanavičius (sekr.), Dr. K. Oželis. Ši Korporacijų šventė praėjo pakilioj nuotaikoj. Karo Muziejų padaryta bendra narių fotografija.

FRATERNITIEČIŲ PROFESINĖ IR VISUOMENINĖ VEIKLA

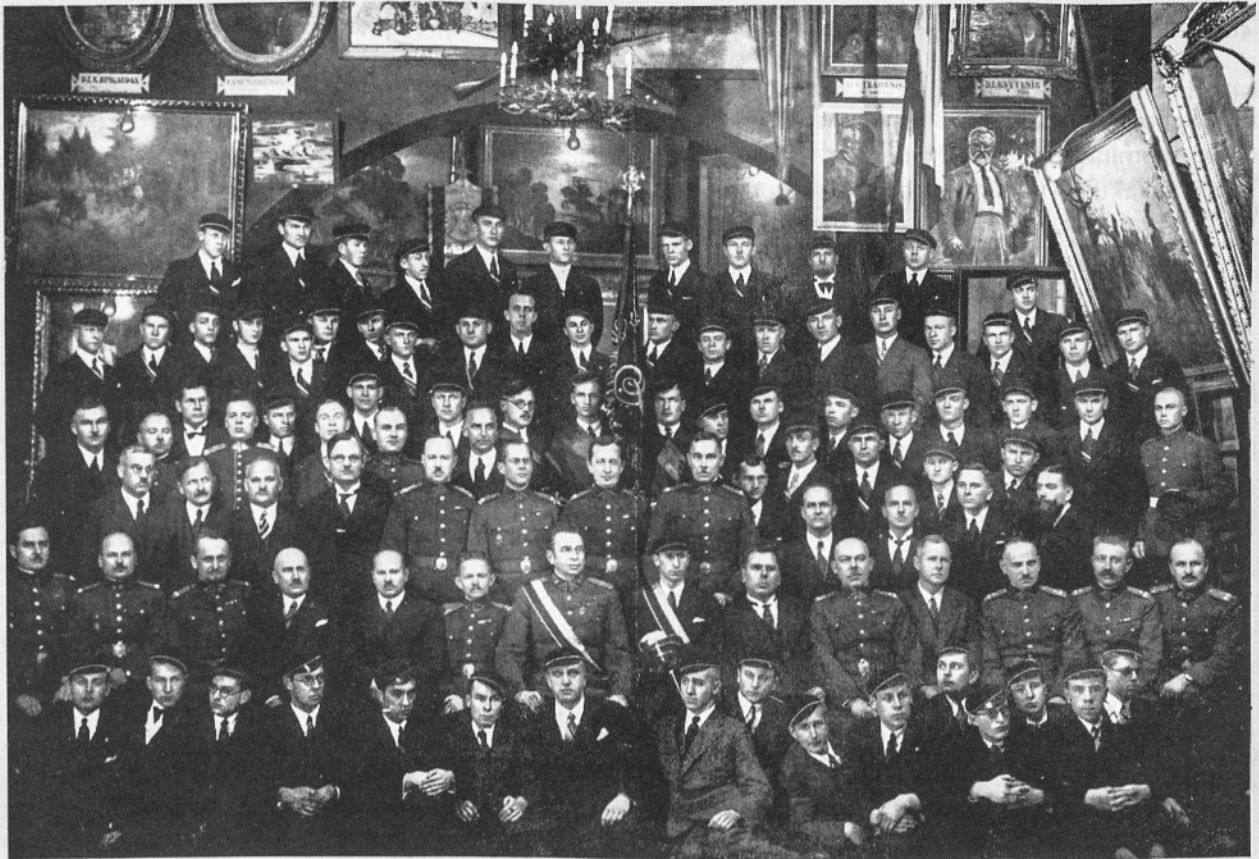
Stud. Med. F. L. kasmet padidindavo filisterių Korporaciją. 1939 m. filisterių jau buvo virš 130, gi studentų — apie 80. Studentai buvo įpareigojami skaityti paskaitas bažnytkaimiuos, kaimuos sveikatos temomis. Jie buvo kviečiami lektorais į organizuojamus Šaulių Sąjungos pirmosios pagalbos kursus. Studentai ir gydytojai buvo kviečiami į mokyklas skaityti paskaitas įvairiomis sveikatingumo temomis (pav. Fredos sodininkystės mokykla, Belvederio ir Seredžiaus mokyklas).

Fraternitietis B. Minelga ištyrė vienos apylinkės vaikus tuberkuliozės žvilgsniu. Duomenis kruopščiai surašė, kuriuos studentų Korp. F. L. išleido savo lėšomis knygutės pavidale. Be to, jis rinko medžiagą savo dizertacijai apie kaimo trobesių trūkumus. Dizertaciją vėliau apgynė.

Kiti fraternitiečiai pasirinko mokslinę sritį. Asistentų kategorijoje dirbo daugiau kaip 30, profesorių ir docentų — apie dešimt — Blažys, P. Baulys, K. Oželis, P. Radzickas, P. Stančius, Damijonaitis (adjunktas), Stonkus, Vaičiūnas ir Kairiūkštis.

Vyresnieji ir jaunesnieji fraternitiečiai dalyvavo periodinėje spaudoje. Be to, Vyresnieji fraternitiečiai buvo radiofono prelegentai: J. Blažys, B. Matulionis, Bendaravičius, V. Juškys, Marcinkus, Trečiokas ir kiti.

Korporacijos *Fraternitas Lithuanica* 25 metų jubilėjinis suvažiavimas 1933 m. lapkričio mėn. 28 d. Karo Muzėjuje Kaune. Suvažiavimo dalyviai iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią:

I eilė: Armanavičius, Masevičius, Sulma, Baublys, Stanionis, Matiukas, Janulevičius, Uldukis, Patašius, Stungys.

II eilė: Reiny, Vencius, Segamogas, Deltuva, Pakanavičius, Žoštautas, Pocius, Gurklevičius, Strolys, Pilka, Mikalauskas, Pūnis, Grikevičius, Černiauskas, Jarmala, Baltrėnas, Bačiulis, Sukarevičius Petras, Kocėnas, Kavaliauskas, Tamaliūnas.

III eilė: Katilius, Miliauskas, Sarkys, Mikužis, Minginas, Petukauskas, Šimaitis, Kusa, Cimaška, Narkus, Vilėniškis, Kriksčiūnas, Novogrodskis, Paprockas, Virkutis, Žinius, Pakalniškis, Jackevičius, Povilaitis, Brazaitis, Tiknius, Pilpavičius, Maciūnas, Narakas, Svedas.

IV eilė: Kairiūkštis, Jurgelionis, Nasvytis, Juškys, Bendoravičius, Petraitis, Žilinskas, Stasiūnas, Sukarevičius Jonas, Vaičiūnas, Mickus, Rumbauskas, Šimkevičius.

V eilė: Trečiokas, Matukas, Žemgulys, Stančius, Sližys, Ingelevičius, Nagevičius, Damijonaitis, Šimkus, Oželis, Blažys, Marcinus, Janulionis, Matulionis.

VI eilė: Jankevičius, Daugirdas, Labanauskas, Slavinskas, Vasiliauskas, Chmeliauskas, Paliakauskas, Matečiūnas, Jacevičius, Augevičius, Daktaraitis, Danilevičius, Ryškus, Ubeika, Ilgevičius, Savickas.

VILNIAUS KRAŠTO SANITARINIAI BŪRIAI

1939 m. Vilniaus kraštas buvo grąžintas Lietuvai. Vilniaus kaimas pirma kentėjo nuo lenkų, o vėliau nuo bolševikų. Gyd. gen. V. Nagevičius suorganizavo iš fraternitiečių gydytojų ir stud. medikų, gail. seserų (fraternitiečių žmonių) Sanitarinius būrius, kuriuos aprūpino san. gurguolėmis

ir arkliais. San. būriai buvo aprūpinti vaistais tvarsliava ir kitom med. priemonėm. Šioj misioj dalyvavo gydytojai: V. Kubilius, J. Mikalauskas, V. Tupčiauskas, stud. medikai — J. Skrinška, A. Kaveckas ir B. Kancljvius; gail. ses. Kusienė, Venciuvienė ir odont. stud. A. Mačiukienė. Šie būriai mėnesio laikotarpy aplankė daug kaimų ir bažnytkaimių ir suteikė daugeliui vilniečių ne tik sveikatos, bet ir moralinę pagalbą. San. būrių veiklą įvertino ne tik lietuviai, bet ir lenkai.

SOVIETŲ OKUPACIJA

1940.VI.14 d. sovietai okupavo Lietuvą. Visos tautinės organizacijos ir korporacijos turėjo užsidaryti. Korp. F. L. ir vėl turėjo veikti slaptai, taip kaip ir anais Rusijos caro laikais. Išsivystė pagrindžio veikla.

Prasidėjo pašalinimai iš tarnybų, tardymai ir uždarymai į kalėjimus. Fraternitietis dr. B. Matulionis buvo tardomas ir uždarytas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą. Bet neradus pakankamai kaltinamosios medžiagos, 1941 m. buvo išleistas iš kalėjimo. Dr. A. Garmaus dėka jis gavo paskyrimą eiti Kauno tuberkuliozinės ligoninės direktoriaus pareigas. (tęsinys sekančiame numeryje)

FRATERNITAS LITHUANICA

Šių metų lapkričio 20-tą dieną Clevelande buvo paminėta Korp! Fraternitas Lituanica 75 metų sukaktis. Minėjimą ruošė dabartinė korporacijos valdyba, reziduojanti Clevelande, kurią sudaro daktarai H. Brazaitis, V. Puškorius ir J. Skrinška. Minėjimas prasidėjo 10 val. ryto mišiomis už mirusius korporantus. Jas atnašavo kunigas Zaremba. Mišiose dalyvavo Clevelando visuomenės organizacijos su vėliavomis. Po mišių prie žuvusiems už laisvę paminklo buvo padėtas gėlių vainikas. Ten pat fraternitietis dr. H. Armonas, atvykęs iš Baltimorės, tarė trumpą šiai sukakčiai pritaikintą žodį. Vėliau fraternitiečiai aplankė mirusių korporantų, generolo dr. Vl. Nagevičiaus, dr. Alfonso Martaus, dr. Jono Sukarevičiaus ir dr. Antano Miliausko kapus ir juos papuošė gėlėmis.

Po pietų 4-tą valandą Clevelando lietuvių namuose įvyko oficialus korporacijos 75 metų minėjimas. Minėjimą pravedė korporacijos valdybos pirmininkas, dr. H. Brazaitis.

Dr. Brazaitis savo kalboje plačiai apibūdino Fraternitas Lituanica korporacijos augimą nuo jos įsikūrimo 1908 metais ir jos veiklą iki šių dienų. Jis korporacijos gyvenimą suskirstė į keturius laikotarpius. Pirmas tai nuo 1908 iki 1918 metų. Šiame laikotarpyje korporacijos nariai veikė slaptai siekdami Lietuvos nepriklausomybės. Antras laikotarpis nuo 1918 iki 1940 metų. Tai nepriklausomos Lietuvos laikotarpis, kuriame korporacijos

augimas ir jos veikla ypač buvo ryškūs. Trečio laikotarpio, dviejų okupacijų metais, korporacijos veikla buvo sustabdyta. Šiame laikotarpyje visa eilė korporantų dalyvavo pagrindžio veikloje. Gi ketvirtas, tai dabartinis išėivijos laikotarpis, kuris dar nėra pasibaigęs.

Savo kalboje dr. Brazaitis taip pat priminė, kad korporaciją jos gyvavimo eigoje puošė visa eilė ryškių ir mums žinomų asmenybių, kaip pavyzdžiui dr-ai J. Basanavičius, V. Nagevičius, J. Šliūpas, K. Oželis, V. Ingelevičius ir eilė kitų.

Po dr. Brazaičio kalbos buvo pademonstruota Bronio Railos įkalbėta juosta, kurioje B. Raila trumpai apibūdina korporacijos reikšmę tiek rusų okupacijos, tiek nepriklausomos Lietuvos gyvenime. B. Raila ta savo kalbą žadėjo radio bangomis perduoti į Lietuvą.

Šio minėjimo proga korporacija gavo daug sveikinimų. Raštu sveikino Lietuvos atstovas Vašingtone dr. S. Bačkys, ALB valdybos pirm. dr. A. Butkus, ALTo pirm. K. Šidlauskas, Gajos ir Plieno korporacijos, Čiurlionio ansamblis, Clevelando birutietės, ALB Clevelando apylinkė, dr-ai V. Ingelevičius, A. Matukas, L. Petrauskas (iš Australijos) ir daugelis kitų. Žodžiu sveikino dr. K. Bobelio įgaliotas VLIKo vicepirmininkas V. Jukubaitis ir V. Kamanto įgaliota PLB vicepirmininkė M. Lenkauskienė.

Oficialios dalies metu daug iškilmingo orumo minėjimui pridavė R. Babicko vadovaujamas oktetas, giedodamas Lietuvos ir korporacijos himnus bei tradicines giesmes įnešant ir išnešant korporacijos vėliavą.

Po oficialios dalies buvo trumpa pertrauka kokteiliams, po to sekė vakarienė ir po vakarienės meninė programa-koncertas, kurį atliko Ryto Babicko vadovaujamas oktetas su soliste Irena Grigaliūnaite. Oktetas buvo šiltai sutiktas ir palydėtas. Koncertu ir buvo užbaigtas šis gražus korporacijos minėjimas.

RD

HUMANITATE ET SCIENTIA!

Dr. H. Brazaičio kalba korporacijos Fraternitas Lituanica 75 metų minėjime 1983.XI.20

Tai korporacijos Fraternitas Lithuanica šūkis, kuriuo vadovavosi korporacijos broliai ir kuris buvo įrašytas ant korporacijos vėliavos, padovanotos filisterių žmonių studentų korporacijai 1927 metų metinio suvažiavimo proga. Korporacijos spalvos: geltona ir juoda. Geltona

Ohio gydytojai posėdžio metu. Foto dr. R. Degesienė

reiškia auksą — taurumo simbolį, juoda — geležį, korporacijos stiprumą.

Lietuvių tauta Lietuvos istorijos bėgyje nustojo savo bajorijos ir inteligentijos. Ir tik devyniolikto šimtmečio pabaigoj iš lietuviško kaimo kilęs jaunuolis savo atkaklumu, gabumais ir darbštumu siekė aukštojo mokslo ir pradėjo dėti pastangas lietuvybei atgimti ir nepriklausomą valstybę atkurti.

1872-1875 metų laikotarpy aukštą mokslą siekiančių lietuvių studentų tarpe pradėjo reikštis tautinė sąmonė. Petrapily Petro Vileišio pastangomis buvo įkurta slapta lietuvių studentų draugija. Pradėtas leisti laikraštis „Kalvis Melagius“ (žiūr. doc. J. Tumo Lietuvių Literatūros Paskaitos 1924 m.). Tos draugijos nariai, užbaigę mokslą, išsiskirstydavo po Rusijos plotus ir, jei kas grįždavo į Lietuvą, vistiek ryšiai nutrūkdavo. Tokia draugija nebuvo priimtina aktyviems Petrapilio Karo Medicinos Akademijos studentams, ypačingai atkakliam, už lietuvybę kovojančiam Vladui Nagevičiui, kuris palaikė glaudžius ryšius su dr. Jonu Basanavičium. Dr. Jono Basanavičiaus įkvėpimu ir pritarimu tai idėjai buvo įkurta atskira studentų medikų draugija. Vladas Nagevičius savo iniciatyva sukvieta aktyviusios Karo Medicinos Akademijos studentus — Vladą Ingelevičių, Kazį Oželį, Praną Šližį ir Zenoną Ščeponavičių. Taip buvo įkurta 1908 metais lapkričio 28 d. studentų medikų draugija *Fraternitas Lithuanica*. Akstiną steigti studentų medikų draugiją, vėliau virutisa korporacija, davė jau įkurtos to paties vardo ir tikslų latvių ir estų draugijos. Čia įdomu paminėti, kad tų trijų korporacijų steigėjai, vėliau valstybėms atgavus nepriklausomybę, ėjo tas pačias karo sanitarijos viršininkų pareigas savo kraštuose.

Korporacijos *Fraternitas Lithuanica* veiklą galima suskirstyti į keturis laikotarpius. Pirmasis — nuo 1908 iki nepriklausomybės paskelbimo. Pradžioje korporacija veikė slapta ir tik 1917 metais išėjo į viešumą. Tas laikotarpis buvo tuo reikšmingas, kad jos nariai, atitarnavę už stipendiją rusų kariuomenėj, pasižadėjo ir turėjo grįžti į Lietuvą. Tame laikotarpy draugija virto brolija, nes narius rišo broliški santykiai. Korporacija augo narių skaičiumi, į ją stoji studentai medikai iš kitų universitetų. Korporacijai galėjo priklausyti įvairių įsitikinimų studentai medikai. Korporacija laikėsi politinės ir tikišinės tolerancijos principų. Jos nariai, be savo profesinio darbo, dalyvavo kultūrinėj, visuomeninėj ir politinėj veikloj, siekdami valstybinės nepriklausomybės. Petrapilio seime 1917 metais korporacijai atstovavęs brolis dr. Vladas Nagevičius daug prisidėjo savo patriotine kalba ir garsiuoju iššūkiu „šalin zuikiai“ prie rezoliucijos, reikalaujančios Lietuvai nepriklausomybės, bet ne apsisprendimo ar autonomijos, kurios pageidavo ka irioji srovė, nenorėdama sutrukdyti revoliucijai.

Korporacija turėjo keturis garbės narius: dr. Joną Basanavičių, prof. dr. Petrą Radvicką, dr. Joną Šliupą ir muziką Stasį Šimkų. Garbės nariais galėjo būti ir ne gydytojai. Medicinos studentai, nebaigę medicinos mokslų ir negavę diplomų, galėjo likti korporacijos nariais. Tokiu buvo aktorius Stasys Pilka.

Medicina, Nr. 2 (62), 1983

Antrasis laikotarpis — tai nepriklausomybės metai nuo 1918-1940 metų.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, fraternaliečiai stoji savanoriais į kuriamą Lietuvos karo sanitarijos tarnybą, kurios viršininku nuo pradžios iki okupacijos buvo brolis gen. dr. Vladas Nagevičius. Apie 80 nuošimčių karo gydytojų buvo fraternaliečiai. Virš 40 korporacijos narių dėstė medicinos fakultete įvairiuose mokamojo personalo postuose. Daug narių buvo apskrities ir miestų gydytojai, dirbo ligoninėse ar vertėsi privačia praktika.

Iki 1922 metų korporacija veikė be įstatų ir tik valdžios reikalavimu turėjo užsiregistruoti ir priimti įstatus. Tuose įstatuose buvo numatyta, kad penkto semestro studentai galėjo stoti į korporaciją ir sudaryti studentų sekciją. Tas įstatų paragrafas savaime išnyko, kada 1924 metais lapkričio 19 buvo įsteigta studentų korporacija.

1931 metų birželio 13 įsisteigė tos pačios ideologijos studentų medikų ir odontologų korporacija „Patria“, kuri dabar susijungė su *Frat. Lith. Korporacijos* pavyzdžiu 1932 metais vasario 22 d. buvo įkurta technikų Vyrija „Plienai“, su kuria fraternaliečiai artimai bendradarbiavo.

Korporacijos nariai dalyvavo visuomeninėj veikloj. Jos kūrėjas gen. dr. Vladas Nagevičius buvo karo

Pasaulio ir Amerikos Liet. Gydytojų Sąjungos suvažiavimo metu pagerbiant už Lietuvos laisvę žuvusius, aukuro ugnį, Jaunimo Centro sodelyje, uždega gydytojai: P. Janušonienė ir V. Pavilaniš. Abu yra Korp. „Fraternitas Lithuanica-Patria“ nariai.

muziejaus steigėjas, karo invalidų globėjas, karininkų ramovės ilgametis vadovas ir dar dirbo archeologijos srity, nes tai buvo jo antroji profesija. Brolis pulk. dr. Vladas Ingelevičius dalyvavo Raudonojo Kryžiaus vadovybėje. Brolis dr. Balys Matulionis buvo Birštono ir kitų gydomųjų kurortų steigėjas.

1933 lapkričio 28 buvo paminėta 25-ių metų įkūrimo sukaktis. Iškilmingam posėdy dalyvavo Respublikos Prezidentas, vyriausybės nariai ir universiteto vadovybė. Tame suvažiavime pirmą kartą buvo sugiedota korporacijos giesmė, garbės nario, muziko Stasio Šimkaus, sukomponuota. Ją atliko operos solistas Antanas Sodeika su korporacijos narių palyda.

Trečias laikotarpis — dviejų okupacijų metai. Korporacijos veikla buvo valdžios sustabdyta. Paskutinis pasisakymas buvo pirmojo medicinos darbuotojų mitingo metu valstybės teatre, Kaune. Jame visiems gydytojams ir medicinos personalui, dirbančiam ligoninėse dalyvavimas buvo būtinas. Ten fraternitiečių vardu kalbėjo brolis prof. dr. Vincas Vaičiūnas. Pasveikinęs naują, „laisvą“ valdžią, išdrįso pasakyti, kad Fraternitas Lithuanica už socialistinę, bet nepriklausomą Lietuvą.

Okupacijos metais daug korporacijos narių dalyvavo pagrindžio veikloje. Ypatingai labai aktyvus buvo a.a. brolis Ksaveras Vencius, kuris laikiną vyriausybę ėjo sveikatos ministerio pareigas, bet greit atsistatydino, kai pamatė ko siekia naujas okupantas.

Didelis narių skaičius buvo ištremti į Sibirą ir žuvo kankinių mirtimi. Dalis žuvo karo lauke. Du fraterni-

tiečiai, dr. Juozas Žemgulys ir dr. Stasys Mačiulis, ir Gajos kopracijos narys dr. Antanas Gudonis, buvo žiauriai nukankinti Panevėžio ligoninėje, eidami savo pareigas teikdami pagalbą sužeistiesiems.

Ketvirtas laikotarpis — išėivija. Iki karo pabaigos teko dirbti vokiečių ligoninėse. Po karo daug fraternitiečių dirbo išvietintųjų stovyklų gydytojais ar DP. ligoninėse. Vokietijoje buvo du suvažiavimai: vienas anglų zonoje Bad Rehburge, antras amerikiečių zonoje Augsburgur, kur buvo priimtos rezolucijos, skatinančios lietuvių visuomenę prie vieningo darbo. Augsburgur suvažiavime buvo pakeisti įstatai, pritaikant juos išėivijai. Į tą ketvirtą laikotarpį reikia priskaiyti emigraciją į Jungtines Amerikos Valstybes, Kanadą, Pietų Ameriką ir net Australiją.

Čikagoje 1958 metais buvo 50-ties metų korporacijos įkūrimo sukakties minėjimas. Ta proga buvo išleista brolio dr. Matulionio redaguota Fraternitas Lithuanica istorija.

Be korporacijos šūkio „Humanitate et scientia“ įstatuose buvo nustatyta „laikyti Lietuvos kaimą pirmutiniu įkvėpimo šaltiniu ir galutiniu veikimo tikslu“. Bet dabar, ne tik nedirbam lietuviškam kaimui, bet savanoriškai apleidom tėvynę. Šiandien tą posakį turim parafrazuoti kad pagrindiniu veikimo tikslu yra lietuviybės išlaikymas ir nepriklausomos valstybės atstatymas. Jei iki to laiko nors vienas fraternitietis išliks, tai Fraternitas Lithuanica atgims ir pagrindinis įkvėpimo šaltinis ir galutinis veikimo tikslas bus laisva, Nepriklausoma Lietuva.

Pas. ir Amer. Liet. Gydytojų Sąjungos suvažiavimo metu Jaunimo Centro sodelyje Lietuvos konsulė Čikagoje J. Daužvardienė su Korp! „Fraternitas Lithuanica - Patria“ nariais. Iš k.: dr. V. Pavilanis, konsulė J. Daužvardienė, dr. V. Tauras, dr. E. Giedraitienė, dr. A. Taurienė ir dr. A. Garūnas.

MEDIKŲ KORP! GAJA

GAJOS KORP. 55 METAI

Gajos Korp. 55 metų sukaktis nuo jos įsikūrimo buvo paminėta PLG S-gos suvažiavimo metu Čikagoje rugsėjo 4 d. Korporacija buvo įsteigta V.D.U-tete Kaune 1928-III-21, kuri buvo studentų medikų ir odontologų korp. Vėliau 1937 m. buvo įsteigta ir Gajos gydytojų korp. Išėjimoj tos dvi korporacijos susijungė į vieną ir jau nuo 1954 m. veikia viena Gajos Korp., apjungianti gydytojus, medicinos, odontologijos, veterinarijos ir farmacijos studentus. Korporacijos Centro valdyba yra Čikagoje. Korporacijai priklauso daugiau kaip 120 narių.

Gajos Korp. suvažiavimas ir sukaktuvinė šventė praėjo tikrai šventiškai: buvo priimta 13 naujų narių ir įteiktos korporacijos spalvos. Be to, buvo įteikta 1983 metų Gajos premija, kurią gavo kun. V. Bagdanavičius. Šventės dalyviai pripildė salę, kurių buvo kelis kartus daugiau, negu PLG S-gos suvažiavime. Pagrindinę paskaitą skaitė kun. V. Bagdanavičius tema „Sąžinės laisvės principas medicinos praktikoje“. Vakare įvyko Gajos Korp. suorganizuotas balius, į kurį buvo kviečiami visi PLG S-gos suvažiavimo dalyviai ir svečiai.

Gajos korp. valdyba posėdžiauja. Foto M. Ambrozaitienė.

Nauji Gajos Korp nariai

1983 metais į Gajos Korp. įstojo 17 naujų narių. Tai reikšmingas skaičius, nes jie kartu ateina ir į PLG S-gos eiles. Visi jaunieji korporantai-tės

13 jaunų Gajos korporantų. Foto J. Kuprys.

puikiai naudoja lietuvių kalbą ir yra ar buvę veiklūs at-kų ar skautų organizacijose: Saulius Jankauskas, M.D., Kastytis Lotoža, DVM, Dana Saliklytė, DDS, Augusta Jūratė Šaulytė, MD, Antanas Brizgys, DVM, Ramunė Macijauskaitė-Voters DDS, Domas Lapkus stud. med., Dalia Garūnaitė stud. med., Raminta Pemkutė, stud. med., Edis Razma stud. med., Jonas Sidrys stud. med., Loreta Stončiūtė stud. odont., Daiva Valaitytė stud. med., Aras Žlioba, stud. med., Linas Klygis stud. med., Jonas Šalna stud. med., Vida Brizgytė-Kordova stud. med. Dauguma naujų narių gyvena Čikagos ir Detroito apylinkėse. Pavasarinėj Gajos korp. šventėj numatoma priimti daugiau naujų narių iš Kanados, Philadelphijos, New Yorko ir kitur. Naujų Gajos Korp. narių pakėlimo reikalus tvarko Albina Prunskienė, M.D.

Gajos Korp. garbės pirmininkas

Per suvažiavimą Gajos Korp. Garbės Pirmininku buvo išrinktas prof. dr. Juozas Meškauskas, vienas iš korporacijos steigėjų, žinomas visuomenininkas, parašęs eilę medicinos darbų, paskutinis Kauno Medicinos fakulteto dekanas. Šiuo metu dr. Meškauskas rašo Lietuvos medicinos istoriją.

Gajos korp. premija

Gajos Korp. 55 metų sukakties proga įsteigta Gajos metinė premija, kuri skiriama už religinės-moralės ar etinės temos raštus. Šių metų 500 dol. premija buvo paskirta kun. Vytautui Bagdanavičiui už jo per eilę metų per Margučio radiją,

Gajos pirm. dr. K. Ambrozaitis įteikia premiją kun. V. Bagdonavičiui už religinės radio programas. Foto J. Kuprys.

1983 m. rugsėjo 4 d., — Gajos — pobūvio metu „linksmieji broliai“ — dainininkai V. Majauskas, K. Pemkus, G. Grinis, P. Kisielius ir su akordeonu B. Valadka „apdainavo“ PLGS 14-to suvažiavimo ir Gajos veiklos aktualijas. Foto K. Ambrozaičio.

skelbtus penktadieninius susikaupimus. Tai gilūs ir visuomenei suprantami ir prieinami apmąstymai. Komisija savo akte tarp kitų, įrašė: „... už per eilę metų „Margučio“ radijo bangomis kalbėjusiam lietuvių visuomenei giliai išmąstytais Šv. Rašto aiškinimais, evangelijų filosofinėje šviesoje atrandant šių laikų žmogų.“ Tuo būdu kun. Bagdanavičius buvo pagerbtas, nusipelnęs lietuviams kaip redaktorius, rašytojas ir visuomenininkas. Savo paskaitoje kun. Bagdonavičius teigė, kad gydytojo profesijoje dorinės problemos susiduria su praktika. Gydytojui labai dažnai reikia tam tikros drąsos priimti atsakomybę sąlygose, kuriose tenka gyventi ir veikti. Tiesa nėra automatiškai pasiekiamas gėris. Bažnyčia taip pat per amžius rungtis, ieškodama teisingiausio atsakymo žmogiškoms problemoms. Sąžinės laisvės principo išryškėjimas daug gero žada krikščioniškam gyvenimui. Kun. Bagdanavičius toliau teigė, kad yra pagrindo tikėtis, kad ateities krikščionis bus labiau kūrybingas dorinėje srityje, nebus vien tik įstatymų vykdytojas, o ateities visuomenė susilauks daugiau palaimos. Margutis organizuoja tų raštų išleidimą.

Sveikinimai Gajai ir naujiems korporantams

Labai gražų sveikinimą atsiuntė Lietuvos įgaliotinis Washingtono dr. S. A. Bačkis. Be to, sveikino dr. J. Meškauskas, dr. A. Damušis, dr. H.

1983 m. XI.13 naujai priimti į Gają korporantai — iš kairės — J. Šalna, L. Klygis, V. Brizgytė ir K. Macijauskaitė. Foto K. Ambrozaitis.

Brazaitis — Fraternitas Lithuanica pirm., Č. Grincevičius „Šatrijos“ Korp. vardu, dr. Valatka — Kanados gajininkų vardu, dr. Šonta — naujas PLG S-gos pirm., dr. J. Valaitis — PLGS-gos vardu ir kt. Šventę-akademiją pravedė Gajos korp. pirmininkas dr. K. Ambrozaitis, kuris savo baigiamajame žodyje pabrėžė, kad „nepasilikime prie savo sausos profesijos, užsidarę savo kabinete. Plačiai atidarykime kabineto langus ir duris, kad matytume aplinką ir žmones, kad gyvenimas mus nepalikytų aklai įklampusius tik į kasdieninį profesinį darbą.“

„Gajos“ Garbės Pirm. dr. J. Meškauskas sveikina naujus „Gajos“ korporantus. Foto K. Ambrozaitis.

Simpoziumas ir nauja valdyba

Gajos Korp. valdybą sudarė: K. Ambrozaitis — pirm., L. Sidrys — vicep., A. Prunskienė — vicep., V. Tumasonienė — sekr. ir A. Lipskis — išd. Lapkričio 13 d. įvyko Gajos Korp. paskutinis šių metų susirinkimas, kuriame dalyvavo 56 asmenys. Korporacijos spalvos buvo įteiktos keturiems naujiems nariams, jų priesaiką priėmė dr. K. Trimakas.

Programoje buvo ir simpoziumas, tema: medicinos etika, pašaukimas ir visuomeniškumas. Simpoziumo dalyviai: dr. K. Trimakas, stud. med. Domas Lapkus, stud. odont. Loreta Stončiūtė ir moderatorius dr. K. Ambrozaitis. Diskusijos buvo gyvos, jaunieji korporantai išdėstė, kodėl jie studijuoja medicinos mokslus, jų santykį su lietuviškom organizacijom ir lietuvių visuomene. Į diskusijas gausiai įsijungė ir auditorijos dalyviai. Kandidatų pakėlimą pravedė dr. Albina Prunskienė, spalvas įteikė dr. J. Meškauskas. Pakeltųjų vardu kalbėjo stud. med. Jonas Šalna.

Nominacijų komisijos pirm. dr. P. Kisielius pristatė naujus kandidatus valdybai. Naujon valdybon išrinkti: dr. A. Razma, Jr., dr. Dana Saliklytė, dr. A. Lipskis, dr. A. Prunskienė ir dr. K. Ambrozaitis. Buvo nutarta įrengti Gajos Korp. būstinę-kambarį Atk-kų namuose. Atsisveikinta su buv. Gajos Korp. pirmininku dr. J. Starkum ir ponija, kurie išvyksta į Los Angeles nuolatiniam apsigyvenimui.

Dr. K. Ambrozaitis

KRONIKA

Dr. Audra Deveikytė, JAV kariuomenės gydytoja Berlyne, Vokietijoje, pasibaigus sutarčiai, žada persikelti į Los Angeles, Calif.

Dr. J. G. Skučas, Rochester universiteto profesorius ir universiteto ligoninės radiologijos skyriaus vedėjas, parašė ir išleido trečią knygą — The radiological examination of the colon. Pakviestas į Olandiją ir Prancūziją skaityti paskaitas radiologų konferencijose rugpjūčio mėnesį.

Dr. Irena Tarvydaitė, dirbusi Calgary, Alb., Kanadoje, persikėlė į Torontą ir pradėjo dirbti moterų ligoninėje.

Dr. Antanas Stepanas, Woden Valley ligoninės endokrinologijos skyriaus vedėjas Canberra, Australijoje, birželio 30 d. skaitė paskaitą Psichiatrijos ir endokrinologijos ryšiai Loyolos universiteto medicinos mokykloje, Chicagoje.

Dr. Milda Budrienė skaitė paskaitą apie aušrininkus gydytojus rugpjūčio 31 d. Lietuvių istorijos draugijos susirinkime, Chicagoje.

Dr. Jonas Valaitis buvo Washingtone liepos 20 d. ir dalyvavo kongreso svarstomame Pabaltijo reikalų posėdyje.

Dr. Antanas G. Razma, įsigijęs vidaus ligų ir plaučių ligų specialybę Ann Arbor, Mich., dabar dirba Christ ligoninėje Oak Lawn, Ill. Chicagos priemiestyje.

Dr. Edmundas Drukteinis po 40 metų sėkmingos medicinos praktikos išėjo į pensiją. Apie 30 metų dirbo Dayton, Ohio.

Dr. R. V. Janevičius, įsigijęs Plastic and Reconstructive Surgery specialybę, grįžo į Chicago ir atidarė savo kabinetą 303 West Lake Street, Suite 202, Addison, Ill.

Dr. Henrikas Brazaitis ir dr. Algis Čepulis yra Lietuvių sodybos komiteto nariai-patikėtiniai. Šis komitetas gavo 3.4 milijonų dolerių federalinės valdžios paskolą pastatyti Lietuvių sodybą (Lithuanian Center) Willoughby, Ohio, netoli Clevelando.

Dr. Aldona Lukienė iš Toronto, Kanadoje, buvo atvažiavusi į Chicago ir dalyvavo įvairiuose Pasaulio Lietuvių dienų parengimuose.

Dr. Andrius Aglinskas, gyv. Kaneohe, Hawaii, žada dalyvauti Ironman Triatholon rungtynėse, kurios bus spalio 22 d. Kono saloje Havajuose. Šios rungtynės prasideda 2.4 mylių plaukimu jūroje, po to 112 mylių važiavimas dviračiu ir 26.2 mylių bėgimas.

Australijoje, Sidney Lietuvių gydytojų draugijos metiniame susirinkime Lietuvių namuose išrinkta nauja valdyba: pirmininkė **dr. Genovaitė Kazokienė**, sekretorė-iždininkė **dr. Rūta Kavaliauskaitė-Gray**.

Sydney Lietuvių gydytojų draugija nors negausi narių skaičiumi, bet aktyvi lietuvių bendruomenės veikloje.

Dr. Benius Vingilis yra Australijos Lietuvių Krašto valdybos vicepirmininkas.

Dr. Rūta Kavaliauskaitė-Gray — Sydney apylinkės valdybos narė kultūros reikalams.

Dr. Irvīs Venclovas — Žmogaus teisėms ginti komiteto pirmininkas.

Dr. Kostas Bagdonas — Krašto valdybos narys sporto reikalams.

Dr. Bronė Jerembauskienė — tautodailės ratelio aktyvi narė.

Dr. Nita Grincevičiūtė-Walis — sporto klubo Kovas vadovė.

Dr. Genovaitė Kazokienė — koncertų, minėjimų, paskaitų ir meno parodų rengėja.

Daktarai Jurgis ir Petronėlė Starkai, ilgai (1949-1983) gyvenę Chicagoje, nutarė persikelti gyventi į Kaliforniją. Spalio 29 d. Ateitininkų namuose prie Lemont, Ill. susirinko draugai, giminės ir bičiuliai su jais atsisveikinti. Abu gimė, augo ir mokėsi Lietuvoje. Dr. Jurgis medicinos gydytojas, vilkaviškietis iš Gražiškių valsč., o dr. Petronėlė (Borutaitė) dantų gydytoja, marijampolietė. Abu aktyvūs

ateitininkai gimnazijoje, universitete ir čia Chicagoje. Dr. Jurgis dažnai sakydavo, kad korporacija Gaja yra mano antroji šeima. Ne tik rėmėjai, bet ir dosnūs aukotojai įvairiems fondams ir lietuviškiems reikalams. Jiems persikėlus, Los Angeles-Santa Monica bus visokeriopa turtingesnė.

Pavilanis Vytas iš Quebec, Kanados šį rudenį išrinktas FELLOW of the Royal College of Physicians Kanadoje, kaip mikrobiologijos specialistas. Taip pat išrinktas **garbės nariu** Association of Microbiologists of the Province of Quebec.

Dr. V. Pavilanis yra narys — Fellow of the Royal Society of Canada Academy of Sciences.

Dr. Pavilanis su ponija dalyvavo š.m. 14-tame PLGS suvažiavime Čikagoje.

Dr. Augusta Z. Šaulienė yra išrinkta Chicago Medical Society Englewood-Stock Yards Branch pirmininke.

Dr. Milda Budrienė parašė straipsnį „Pirmasis lietuvis gydytojas Amerikoje“, kuris buvo atspausdintas Aiduose 1983 m. Nr. 3.

Dr. Petras Atkočiūnas, odontologas, seniausias Lietuvių gydytojų draugijos narys, mokėsi Valparaiso universitete. Baigė odontologijos mokslus 1931 m. ir pradėjo dirbti savo kabinete Cicero, Ill. Daugiau kaip po 50 metų profesinio darbo spalio 1 d. išėjo į pensiją.

Šių metų Lietuvių fondo Taryboje dalyvauja gydytojai: **K. Ambrozaitis**, **G. Balukas**, **A. Razma** — visi iš Chicagos.

Dr. Edmundas Vižinas, internistas, lapkričio 4 d. skaitė paskaitą apie vidaus ligas Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Vakaronę su dr. Vižino paskaita ruošė LB Marquette Parko apylinkės valdyba.

Ateities Akademinių savaitgalio, įvykusio spalio 14-16 dienomis Chicagoje, programoje **dr. Juozas Meškauskas** buvo komentatorius paskaitos: Kaip galima daryti įtaką JAV ir kitų kraštų užsienio politikai, o **dr. Linas Sidrys** vadovavo simpoziumui: Naujų sąvokų išsivijimas kultūriniame gyvenime išekojimas.

Dr. Irvis Venclovas, gyv. Winston Hills, N.S.W. (Australijoje), skaitė kruopščiai paruoštą paskaitą apie vėžio ligas birželio 26 d. Lietuvių namuose, Bankstown, N.S.W.

Dr. Augustinas ir Marija Lauciai iš Mount Olive, Ill. buvo atvažiavę į Chicago ir dalyvavo įvairiuose Pasaulio Lietuvių dienų rengimuose.

Ohio lietuvių gydytojų draugija spalio 15 d. metinio baltųjų metų Clevelande įteikė kultūrinę premiją **dr. Danguolei Tamulionytei** už jos darbą švietimo ir kultūros srityse.

Dr. J. Sungaila, gyv. Toronte, Kanadoje, yra Pasaulio Lietuvių katalikų kongreso rengimo pirmininkas. Kongresas bus 1984 m. rugsėjo mėn. 1-2 dienomis Toronte šv. Kazimiero 500 metų jubiliejaus proga.

Dr. O. Gustainienė ir **dr. J. Sungaila** yra nariai-atstovai Kanados lietuvių katalikų centre.

Dr.-ai Sungaila, A. Pacevičius, O. Gustainienė, Gustainis.

Dr. Algis Paulius, ortopedas, lapkričio 7 d. Chicagos skautininkų draugovės sueigoje skaitė paskaitą apie sąnarių reumatą ir jo gydymą.

Lietuvių dailiojo meno instituto taryboje dalyvauja gydytojai: **Gediminas Balukas**, pirmininkas, **K. Ambrozaitis**, **A. Gleveckas** ir **A. Razma** — visi iš Čikagos.

Santaros-Šviesos suvažiavime rugsėjo 8-11 dienomis Tabor Farm, Sodus, Michigan, dalyvavo medicinos gydytojai: Juzė ir Kęstutis Aglinskai, Milda ir Stasys Budriai, Jonas Daugirdas, Leonas Seibutis, Augusta ir Vacys Šauliai, Jonas Valaitis ir dantų gydytoja Nijolė Remeikienė.

Dr. Mykolas Arvystas, dantų gydytojas-ortodontas ir skulptorius, gimė Vilniuje, bet mokėsi JAV. Baigė Tufts universiteto medicinos mokyklą ir Columbia universiteto ortodontologijos mokyklą. Taip pat jis studijavo skulptūrą Columbia universiteto meno mokykloje. Dirba privačioje praktikoje ir profesoriauja New Jersey medicinos mokykloje. Gyvena Hudson upės pakrantėje netoli Greenwich Village ir ten turi didelę skulptūros darbo atelje. Jo darbai aprašyti Stone Sculpture Society of New York ir Art Speak leidiniuose.

Dr. Genovaitė Kazokienė 1949 m. baigė odontologijos studijas Tubingen universitete, Vokietijoje. Atvykusi į Australiją, turėjo pakartoti odontologijos studijas Sydney universitete. Studijas baigė 1960 m. Dirbdama savo privačiame kabinete, studijavo meną Sydney universitete ir baigusi studijas 1975 m. gavo B. A. (Hon.) laipsnį.

Genovaitė Kazokienė, DDS. — Australijos Liet. Gydytojų Dr-jos Pirmininkė.

Norėdama parodyti pasauliui M. K. Čiurlionio kūrinius, parašė studiją apie Čiurlionio kūrybą ir gavo M. A. (Hon.) laipsnį. PLB Mokslo veikalo konkurso vertinimo komisija savo posėdyje 1983 m. kovo 26 d. Ann Arbor, Michigan, apsvačiusi konkursui pristatytas septynias knygas ir aštuonis rankraščius, balsų dauguma nusprendė 1981-82 metų JAV LB Kultūros tarybos mokslo veikalo premiją skirti Genovaitei Kazokienei už rankraštį „The Life and Work of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“, rimtai ir kruopščiai paruoštą, aukšto

mokslinio lygio studiją, kurioje originaliai ir sistematingai analizuojama Čiurlionio tapyba, įtikimai atsekant struktūrinius muzikos elementus jo dailės kūriniuose. Komisijos nuomone, Genovaitės Kazokienės veikalas yra svarus įnašas ne tik lietuvių menotyros moksle, bet kartu ir kompetinga studija, galinti paskatinti kitų tautų tyrinėtojus surasti Čiurlioniui deramą vietą tarptautinio dailės pasaulio aukštumose.

Dr. Kazokienė netik veikli Australijos LB veikloje, būdama valdybos aktyvi narė, bet nuo 1983 m. pradžios yra išrinkta pirmininke Australijos lietuvių gydytojų draugijos.

Gediminas Grudzinskas, M.D., gyvenęs Sydnejuje, Australijoje, kreipšinio mėgėjas, žaidęs „Kovo“ krepšinio rinktinėj. Baigęs Sidney universitetą, tarnaudamas kariuomenėj, pakliuvo į Vietnamą, kur irgi suorganizavo karių krepšinio komandą. Grįžęs iš Vietnamo, išvyko gilinti studijų į Londoną. Po studijų pakviestas profesoriuoti Londono universitete.

N.S.W. Luošų vaikų draugija kreipėsi į Sydney Lietuvių bendruomenę, prašydama padėti jiems surengti tarptautinę liaudies meno parodą labdarybės tikslams. Lietuvių gydytojų draugija sutiko prie šio projekto prisidėti. **Dr. Genovaitė Kazokienė** suplanavo ir pastatė lietuvišką seklyčią, kurioje motina skiria kraitį savo išleidžiamai dukteriai. Parodą, kuri buvo Sydney miesto rotušės salėje, atidarė rugpjūčio 21 d. gubernatoriaus žmona Lady Stephen. Ji labai domėjosi lietuvišku liaudies menu ir su dėmesiu klausėsi pasakojimų apie dabartinę Lietuvą padėtį.

Lietuviška seklyčia Sydnejaus Rotušės salėje 1983 m. Australijos Lietuvių Gydytojų Draugijos renginys.

MŪSŲ MIRUSIEJI

Vytautas Kišonas, M.D., po pakartotino širdies priepuolio mirė 1983 m. rugpjūčio 25 d. Prince Albert ligoninėje Sidney, Australijoje. Velionis gimė 1910 m. balandžio 4 d. Veiverių miestelyje, Marijampolės apskr. Prasidėjus pirmam didžiajam karui, su tėvais pasitraukė į Rusiją, apsigyveno Omsko mieste, Sibire, kur praleido vaikystę. 1921 m. su tėvais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Kaune.

Vytautas Kišonas, M.D.

Baigęs Aušros Berniukų gimnaziją 1931 m. atliko karinę prievolę aspirantu Karo mokykloje. Mediciną studijavo VD universitete Kaune ir, baigęs studijas, gavo medicinos gydytojo diplomą. Dirbo apskrities gydytoju Rokiškyje. 1939 m. vedė gail. seserį Mariją Čapskytę, augino sūnų Gerutį (dabar dirba gydytoju Newcastle) ir dukrą Dalią (dabar gail. sesuo). Pasitraukęs su šeima į Vokietiją, gyveno ir dirbo Tettnag miestelyje. 1949 m. atvyko į Australiją. Apie 20 metų dirbo distrikto gydytoju Straude. 1977 m. išėjo į pensiją ir apsigyveno Sidney. Nuo gimnazijos laikų aktyvus skautas, vyr. skautininkas, aktyvus ir pareigingas lietuvių bendruomenės veikloje.

Justas Kuncaitis, D.V.M. staiga mirė 1983 m. rugpjūčio 27 d. ir palaidotas Visų Sielų kapinėse Clevelande. Velionis gimė 1910 m. lapkričio 17 d. Paežerių kaime ir valsč., Vilkaviškio apskr. 1929 m. baigė Rygiškių Jono gimnaziją Marijampolėje. 1931-34 metais studijavo veterinarijos mokslus Vienos universitete Austrijoje ir 1934-37 Berno universitete Šveicarijoje. Parašė ir apgynė dizertaciją apie raguočių tuberkuliozę ir 1937 m. gavo veterinarinės medicinos daktaro laipsnį. 1937-38

Dr. J. Kuncaitis.

m. studijavo bakteriologiją Pasteur institute Paryžiuje ir 1938-39 m. Hannover universitete Vokietijoje. 1939 m. grįžo į Lietuvą ir dirbo kavalerijos husarų pulke. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. 1944-45 m. dirbo antibiotikų gamyboje Lansberg a. Oder. 1945-47 m. buvo Bern universiteto bakteriologijos instituto vedėjas. 1948 m. persikėlė su šeima į Argentiną. Buvo sveikatos ministerijos centrinės laboratorijos bakteriologijos skyriaus vedėjas. Kurį laiką ėjo Cardobos universiteto tuberkuliozės katedros vedėjo pareigas. 1959 m. su šeima atsikėlė į Clevelandą. Buvo bakteriologijos skyriaus vedėjas Sunny Acres sanatorijoje, kur dirbo iki pat mirties.

Juozas Petukauskas-Vydas, M.D., po sunkios ir ilgos ligos mirė 1983 m. birželio 26 d. Portland ligoninėje. Velionis gimė 1905 m. balandžio 24 d. Bernatonių kaime, Raudondvario valsč. 1913 m. tėvai persikėlė į Vilijampolę — Kauno priemiestį. Čia jis lankė pradžios mokyklą. 1925 m. baigė Aušros berniukų gimnaziją Kaune ir tais pačiais metais pradėjo studijuoti mediciną Lietuvos universitete. Studijas baigė ir gavo medicinos gydytojo diplomą. Priklausė studentų medikų korp! Fraternitas Lituonica. Buvo Krašto Apsaugos ministerijos stipendininkas. 1931 m. Karo mokykloje turėjo specialų karo medikų kursą. 1934 m. pradėjo dirbti Karo ligoninės vidaus ligų skyriuje. 1935-37 m. ruošėsi vidaus ligų specialybei Vienoje, Austrijoje. 1935 m. vedė dantų gydytoją **Emiliją Šidiškytę**. 1937-40 m. dirbo Karo ligoninės vidaus ligų skyriuje. Sovietams okupavus Lietuvą, 1940 m. gruodžio mėn. „Pribovo“ įsakymu paleistas į atsargą. 1941 m. dirbo asistentu Vilniaus univer-

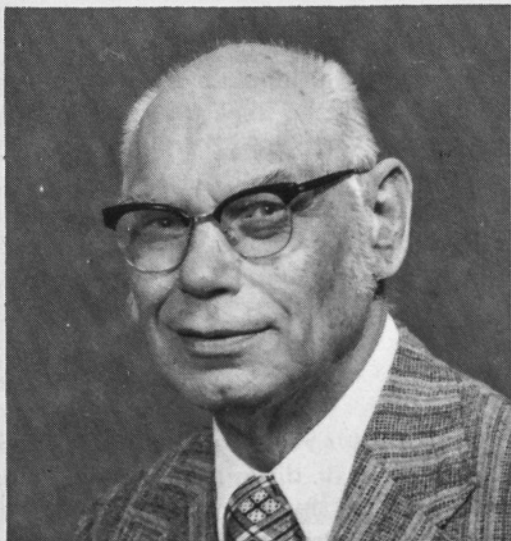
siteto anatomijos institute. 1941 m. spalio mėn. buvo perkeltas į Vyr. Sveikatos valdybos sanitarijos skyrių. 1944 m. pasitraukė su šeima į Vokietiją. Atvykęs į JAV, gyveno Maine valstijoje ir dirbo Bangor valstybinėje ligoninėje. Ilgą laiką gyveno Kennebunkporte, Me. Išaugino ir išmokslino du sūnus, abu gydytojus. Priklausė gydytojų korp! Fraternitas Lithuanica.

Dr. Juozas Petukauskas-Vydas.

Stasys Paulauskis, M.D., sulaukęs 78 metų, po sunkios ligos mirė 1983 m. spalio 14 dieną ir palaidotas Quincy Memorial Garden kapinėse, Quincy, Ill. Velionis dirbo ir buvo direktorius Quincy Illinois Veterans Home ligoninėje.

Dr. Paulauskis buvo gimęs Lietuvoje, Švėkšnoje 1905 m. gegužės mėn. 4 d. Pradžios mokyklą

Dr. St. Paulauskis

lankė Švėkšnoje, gimnaziją baigė Tlešiuose ir V. D. Universiteto Medicinos fakultetą baigė 1933 m. Priklausė Korp! Fraternitas Lituanica ir Medikų Draugijai. Medicinos praktiką atliko Tauragės apskr. ligoninėje. Vėliau praktika vertėsi Pakruojuje, Šiaulių apskrityje. Buvo žmonių mėgiamas ir turėjo didelę praktiką. Turėjo namus, kur buvo įkurta vietos ligoninė.

Tremtyje gyveno ir dirbo pabėgėlių stovyklose Vokietijoje. Atvykęs į JAV, Čikagoje atliko „internšipą“, išlaikęs egzaminus, dirbo kaip šeimos gydytojas. Vėliau dirbo Quincy Ill. State Veterans Home, kur ir baigė savo žemišką kelionę.

Dr. Paulauskis ir žmona Mary L. užaugino dukterį Vandą, kuri baigė gailėstingų seserų mokyklą.

Steponas Stirbys, D.V.M. mirė 1983 m. spalio 22 d., sulaukęs 80 metų. Palaidotas Lietuvių šv. Kazimiero kapinėse Chicagoje. Velionis gimė Mataičių kaime, Veviržėnų valsč., Kretingos apskr. Atvyko į JAV 1949 m. Priklausė Veterinarijos gydytojų sąjungai, Lietuvių Bendruomenei, BAL-Fui ir buvo Jaunimo centro narys-rėmėjas.

Kazys Vileišis, M.D.

Kazys Vileišis, M.D., po ilgos ir sunkios ligos mirė 1983 m. liepos 1 d. Palaidotas Kalvarijos kapinėse, Waterbury, Conn. Velionis gimė 1914 m. kovo 15 d. Vilniuje, Nepriklausomybės akto signataro Jono Vileišio šeimoje. 1933 m. baigė Aušros berniukų gimnaziją Kaune. Mediciną studijavo VD Universitete. Priklausė studentų varpininkų medikų korporacijai Ažuolas ir skautams. Medicinos studijas baigė ir 1939 m. gavo

medicinos gydytojo diplomą. Vedė odontologė Veroniką Valentinavičiūtę. Keletą metų dirbo asistentu universiteto vaikų ligų klinikoje. Vokiečių okupacijos metu, geštapo persekiojamas už pogrindžio veiklą, persikėlė į Lazdijus ir dirbo mokyklų gydytoju. Čia pradėjo mokslinį darbą — Antropometriniai vaikų matavimai Lietuvoje ir atliko 6000 vaikų matavimus. 1944 m. su šeima pasitraukė į Vokietiją. Dirbo vaikų sanatorijoje Wangen im Allgau. 1946 m. atvyko į JAV ir gyveno Waterbury, Conn. Čia atliko gydytojo praktiką ir išlaikė egzaminus. Persikėlė į Milford, Del., kur gyveno ir dirbo gydytoju daugiau kaip 20 metų. Iš Milford persikėlė į Eagle Point, Ore. ir dirbo veteranų ligoninėje. 1982 m. dėl ligos išėjo į pensiją. Buvo aktyvus lietuviškoje veikloje. Didelis mėgėjas žuvažuoti ir medžioti.

Edward W. Zukauckas, M.D., 84 metų amžiaus, mirė 1982 m. spalio 27 d. Moorestown, N.J. Medicinos mokslus baigė Eclectic Medical College 1925 m.

Vincetas V. Žigas, M.D., mirė 1983 m. kovo 19 d. Papua, Naujojoje Gvinėjoje. Velionis gimė Taline, Estijoje. Augo Kaune. Studijavo VD universitete. Medicinos mokslus baigė II-jo pasaulinio karo metu Vokietijoje. Po karo emigravo į Australiją ir dirbo gydytoju Naujojoje Gvinėjoje apie 30 metų. 1955 m. išgirdo apie nežinomą ligą, paplitusią vietinių gyventojų tarpe, vadinamą „kuru“. Drauge su kitu medicinos gydytoju Carlton Gaidusek daugelį metų tą ligą tyrinėjo (dr Gaidusek gavo Nobelio premiją) ir rado, kad „kuru“ liga yra virusinė, chroninė, degeneratyvinė centrinės nervų sistemos liga.

OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Marija Kybartaitė-Ambrozienė, dantų gydytoja, sulaukusi apie 90 metų amžiaus, mirė 1983 m. rugsėjo 9 d. Vilniuje.

Vytautas Balys, medicinos gydytojas, staiga mirė 1983 m. spalio 8 d. Vilniuje ir palaidotas Vilniuje. Velionis gimė 1924 m. spalio 27 d. Bajorų kaime, Skapiškio valsč., Rokiškio apskr. Mediciną studijavo Kauno universitete ir baigė 1949 m. Buvo keliuose vietose apskrities gydytoju. Keliolika paskutinių metų dirbo gydytoju Vilniaus ligoninėje ir buvo Lietuvos Onkologijos Mokslinio Tyrimo instituto narys.

Tadas Daugirdas, medicinos gydytojas, po ilgos ligos mirė 1982 m. Vilniuje. Velionis augo ir mokėsi Kaune. Baigęs T. Jėzuitų gimnaziją, 1932 m. pradėjo studijuoti mediciną VD universitete. Medicinos mokslus baigė, gavo medicinos gydytojo diplomą ir dirbo gydytoju kariuomenėje, nes buvo Krašto Apsaugos ministerijos stipendininkas. Gimnazijoje priklausė skautams, o universitete — studentų medikų korporacijai Fraternitas Lithuania. Antro pasaulinio karo metu, vokiečiams užpuolus Sovietų Sąjungą, buvo išvežtas į Rusiją. Po karo grįžo į Lietuvą.

Vytautas Insoda, medicinos gydytojas, mirė 1983 m. liepos mėn., turėdamas apie 67 metus. Velionis buvo kilęs iš Liudvinavo, Marijampolės apskr. Baigęs Marijonų gimnaziją Marijampolėje, 1935 m. pradėjo studijuoti mediciną VD Universitete Kaune. Medicinos studijas baigė ir gavo medicinos gydytojo diplomą. Priklausė studentų ateitininkų medikų korp! Gajai. Ilgai dirbo gydytoju Marijampolėje.

Mečislovas Laužekas, medicinos gydytojas, mirė 1981 m. gruodžio 28 d. Tauragėje ir palaidotas Tauragėje.

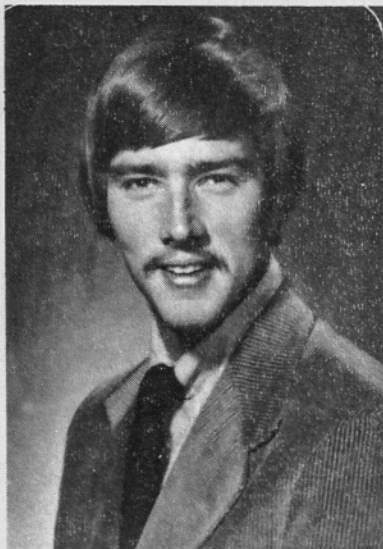

Dr. Alfonsas Kojelis

Alfonsas Kojelis, medicinos gydytojas, nuo kraujo išsiliejimo smegenyse mirė 1983 m. liepos mėn. Vilniuje ir palaidotas Vilniuje. Velionis gimė 1913 m. Žemaitijoje. Baigęs Kražių Žiburio gimnaziją, studijavo mediciną VD Universitete. Medicinos studijas baigė ir gavo medicinos gydytojo diplomą. Priklausė studentų ateitininkų medikų korp! Gajai ir žemaičių Simano Daukanto draugijai. Stalino laikais buvo kalintas sovietų kalėjimuose.

MOKSLO PAKOPOMIS

Arūnas Eugenijus Aželis, M.D., sūnus Eugenijos ir dr. Antano Aželių, gyv. University Heights, OH. Baigęs St. Ignacius aukštesniąją mokyklą, studijavo biologiją John Carroll universitete, baigė ir gavo bakalauro laipsnį magna cum laude. Mediciną studijavo Wright State universitete ir 1983 m. gavo medicinos daktaro laipsnį. Dainavo

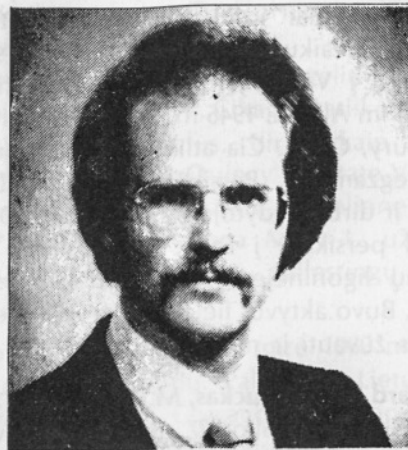
Arūnas E. Aželis, M.D.

Vysk. M. Valančiaus lituanistinės mokyklos Aukuro chore, šoko Grandinėlės tautinių šokių grupėje. Mokėsi skambinti pianinu 8 metus. Pasirinko vidaus ligų specialybę ir jai ruošis Yale affiliated ligoninėje, Norwalk, Conn.

Anatolijus B. Krukas, M.D., studijavo ir baigė medicinos mokslus Lietuvoje. Grįžęs į JAV, išlaikė reikalingus egzaminus, atidarė savo kabinetą Woodhave, N.Y.

Juozas P. Laukaitis, M.D., gimė 1956 m. Bostone, Mass., bet augo ir mokėsi Rochester, N.Y. Rochesterio technologijos institute studijavo industrinę inžineriją, baigė ir 1979 m. gavo bakalauro laipsnį. Mediciną studijavo Upstate Medical Center universitete, Syracuse, N.Y. Medicinos mokslus baigė ir 1983 m. gegužės mėn. gavo medicinos daktaro laipsnį. Baigė Rochesterio lituanistinę mokyklą. Priklausė ateitininkams. Šoko Lazdyno tautinių šokių grupėje. Dirbo su Amerikos skautais ir gavo Eagle laipsnį. Grojo ir vadovavo Slibino orkestrii. Vadovavo Rochesterio L. Bendruomenės jaunimo sekcijai. Buvo Roches-

terio Lietuvių radijo valandėlės pranešėjas ir Šv. Jurgio parapijos komiteto narys. Dabar atlieka praktiką George Washington ligoninėje.

Dr. Juozas P. Laukaitis.

Dainius V. Mulokas, M.D., baigęs medicinos mokslų studijas Vilniaus universitete, grįžo į Kaliforniją ir dabar ruošiasi valst. egzaminams. Vilniuje vedė **Loretą Katarzytę**, kuri baigė medicinos mokslus irgi Vilniaus universitete.

Kristina Pareigyte-Nakienė, M.D.

Kristina Pareigyte-Nakienė, M.D., Danutės ir a.a. dr. Alfonso Pareigių duktė, gimė 1956 m. Cicero, Ill. Augo prie Mississippi krantų Moline, Ill. Baigusi Alleman aukštesniąją mokyklą, atvažiavo į Čicagą ir įstojo į Illinois universitetą, kur studijavo biologiją. Studijas baigė 1977 m. ir gavo bakalauro laipsnį. Medicinos mokslus studijavo Illinois universiteto Chicago Medical Center kolegijoje. 1983 m. birželio 10 d. gavo medicinos daktaro laipsnį. Pasirinko fizinės medicinos ir rehabilitacijos specialybę, kuriai ruošiasi Schwab Rehabilitation Hospital Chicagoje.

Anantas Gintaras Razma, Jr., M.D., gimė Chicagoje. Augo ir mokėsi Wilmington, Ill. ir Joliet, Ill. Joliet Catholic High School baigė geriausiu mokiniu 1969 m. Northwestern universitete studijavo chemiją ir 1973 m. gavo bakalauro laipsnį. Tais pačiais metais pradėjo studijuoti mediciną Illinois universiteto medicinos mokykloje. Studijas baigė 1977 m. ir gavo medicinos daktaro laipsnį. Pasirinko vidaus ligų specialybę, kuriai ruošėsi Michigan universitete, Ann Arbor, Mich. ir po trejų metų, sėkmingai išlaikęs egzaminus, gavo vidaus ligų specialybės pažymėjimą. Po to vienerius metus dirbo Deaconess ligoninės Emergency Room Milwaukee, Wisc. Grįžęs į Michigan universitetą, po dvejų įtempto darbo metų, įsigijo plaučių ligų specialybę. Šią vasarą grįžo į Čičagą ir dirba Christ ligoninės plaučių ligų skyriuje, Oak Lawn, Ill. Jis yra Pulmonary staff physician ir co-director of the Medical Intensive Care Unit. Nuo mažens priklauso ateitininkams; medikų korporacijos Gaja narys.

Dana Marija Saliklytė, D.D.S. gimė Burlington mieste, Kanadoje. 1964 m. šeima persikėlė į Čičagą. Čia ji augo ir mokėsi. 1975 m. baigė Maria aukšt. mokyklą. Buvo aktyvi lietuvių

Dana M. Saliklytė, DDS

Rūtos klube, prancūzų kalbos klube ir National Honor Society. Biologiją ir psichologiją studijavo Illinois universitete, studijas baigė ir 1979 m. gavo bakalauro laipsnį. Tame pačiame universitete studijavo odontologijos mokslus, kuriuos baigė ir 1983 m. birželio 9 d. gavo odontologijos daktaro laipsnį. Baigė Čičagos aukšt. liuanistinę mokyklą, 1980 m. lankė Kent State liuanistikos seminarą.

Dalyvavo IV-tame PL Jaunimo kongrese Europoje ir V-tame kongrese Šiaurės Amerikoje. Nuo mažens priklauso ateitininkams, ateitininkų medikų korp! Gaja. Bendradarbiauja spaudoje. 1978 m. laimėjo Ateities žurnalo premiją už ateitininkų veiklos aprašymą. Šoka tautinius šokius Žilvičio grupėje ir dainuoja Jaunimo centro chore.

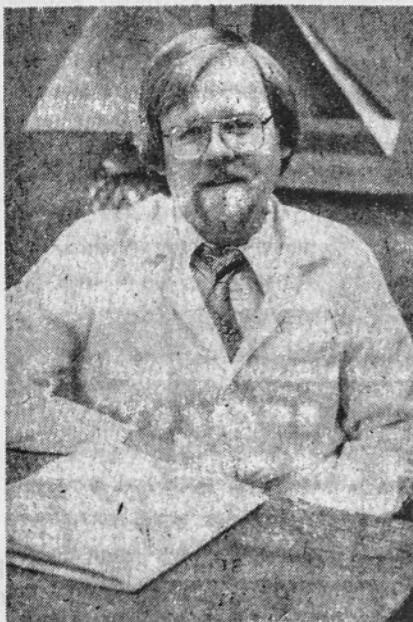
Rasa Šilėnaitė, M.D.

Rasa Šilėnaitė, M.D., gimė 1952 m. rugpiūčio 1 d. Chicagoje. Vaikystę praleido Lemonte, Ill. Mokėsi Villa Maria akademijoje, Erie, Pa., ir Putname. Biologiją ir psichologiją studijavo Case Western Reserve universitete, Clevelande ir baigusi gavo bakalauro laipsnį cum laude. Mediciną studijavo Medical College of Pennsylvania, Philadelphiaje, gaudama JAV karo aviacijos stipendiją. 1978 m. birželio 30 d. gavo medicinos daktaro laipsnį. Loyolos universiteto medicinos centre, Maywood, Ill., specializavosi chirurgijoje. 1983 m. birželio 30 d. persikėlė dirbti į Ellworth karo aviacijos bazės ligoninę South Dakotoje. Nuo vaikystės aktyvi skautė. Spausdino savo parašytas vaikams pasakas Eglutėje ir eilėraščius Drauge ir Skautų Aide.

Mikas Valadka, M.D., sūnus Aldonos ir dr. Alekso Valadkų, gyv. Toronte, Kanadoje, studijavo ir baigė medicinos mokslus Vak. Vokietijoje. Išlaikė egzaminus Kanadoje ir dabar dirba Wellesley ligoninėje.

Edmundas Vladas Vižinas, M.D., gimė, augo ir mokėsi Chicagoje. Baigęs De LaSalle aukštesniąją mokyklą, studijavo biologiją Loyolos universitete. Studijas baigė 1974 m. ir gavo bakalauro laipsnį magna cum laude. Mediciną studijavo Pritzer School of Medicine Chicagoje. Medicinos mokslus baigė 1978 m. ir gavo medicinos daktaro laipsnį. 1978-1981 m. specializavosi vidaus ligose Loyolos universiteto medicinos centre. Vienerius metus dirbo Minnesotoje ir vienerius metus

Chicago Board of Health. Dabar dirba MacNeal Memorial ligoninėje Chicagoje. Netrukus pradės dirbti privačioje praktikoje savo kabinete 6165 S. Archer Ave., Chicagoje.

E. Vižinas, M.D.

ATLIEKAMOS INKSTŲ PERSODINIMO OPERACIJOS

Pirmąją inkstų persodinimo operaciją prieš dešimtmetį Vilniaus Klinikinėje Ligoninėje atliko prof. A. Marcinkevičius. Dabar šias operacijas atlieka doc. V. Kleiza, doc. B. Dainys, dr. G. Žukauskas ir kiti. Yra persodinta virš 380 inkstų. Vidutiniškai per metus dabar padaro apie 50 tokių operacijų.

Gavus patobulintą operacijų aparatūrą, inkstų persodinimo centras bus perkeltas į naujas patalpas Santariškėse.

N. L. 1983.IX.22.

* * *

Pažal valstybės sveikatos departamento paskutiniąsias statistikas 1982 metais žmogaus amžiaus vidurkis pasiekė 74,5 metų. Baltosios rasės moterų amžiaus vidurkis yra 78,7 metų, o baltosios rasės vyrų 71,4 m.

Tos pačios statistikos šaltiniai parodė, kad kūdikių mirtingumas irgi sumažėjo: 1982 metais buvo 11,2 mirtys 1000-čiui gimimų, žemiausios JAV istorijoje (1981 m. buvo 11,7).

1982 m. JAV gyventojų skaičius pakilo beveik 1,7 milijono. Gimimų skaičius prašoko mirimus. 1982 m. gimimų buvo 3,7 milijono, 2% daugiau negu 1981.

Gajos posėdis PLGS suvažiavimo metu. Foto J. Kuprys.

Lietuvos kariuomenės sveikatos tarnyba

DR. V. TAURAS

Pradžia Nr. 1 (61) 1983

Karo medikų stipendininkų kariškas paruošimas

1928 m. I.1 buvo išleistas kariškų stipendijų įstatymas, kuris lietuviams ir karo gydytojų paruošimą. Už teikiamą 1 metų stipendiją reikėjo 3 metus atitarnauti kariuomenėje. Studentai medikai stipendininkai turėjo atlikti privalomą raitelių ir karo mokyklos apmokymą.

Pirmųjų studentų medikų grupę sudarė: J. Kazakevičius, V. Kubilius, J. Mikužis, A. Miliauskas, A. Pakalniškis, J. Petukauskas, P. Sukarevičius, B. Talevičius ir V. Tupčiauskas. Minėti studentai 1930 m. vasarą buvo paskirti į Gusarų pulko mokomąjį eskadroną raitelių apmokymui atlikti. Eskadrono vadas kap. Žlabys (Poetas Žengė) supažindino kruopščiai su kavalerijos sportu, voltizavimu, kirtimais, dūrimais ir net su plaukimu per Nevėžį su arkliais pilnoj kariškoj aprangoj.

1931 m. ta pati grupė buvo komandiruota į Karo mokyklą atlikimui karo sanitarijos karininko kurso su sanitarijos taktika karo metu. Visi grupės dalyviai išlaikė egzaminus gyd. jaun. leitenanto laipsniui įgyti. Ši medikų grupė baigusi medicinos studijas ir įgijusi gydytojo diplomus buvo paskirta į kariuomenės dalinius: J. Kazakevičius — į Karo mokyklą, V. Kubilius — į Karo ligoninę, J. Mikužis — į Gusarų pulką, A. Miliauskas — į 7-tą Pėst. Pulką, A. Pakalniškis — į Ulonų pulką, J. Petukauskas — į Karo ligoninę ir V. Tupčiauskas — į Karo ligoninę, Technikos štabą ir galop — į Karo aviaciją.

Kariuomenės dalinių sanitarinė organizacija

Kariuomenės daliniai buvo aprūpinti sanitariiniu personalu. Prie Divizijos štabų buvo numatyti divizijos gydytojai. Pulkuose — Vyr. gydytojas ir jaun. gydytojai. Pulkų gydytojai buvo įpareigoti patikrinti naujokų sveikatą, juos imunizuoti ir sekti jų sveikatingumą karo tarnybos metu. Pulkų gydytojai turėjo skaityti paskaitas apie elementarius higienos dėsnius, apie apsaugojimą nuo infekcinių ir venerinių ligų. Kariai buvo supažindinami ir su sporto naudingumu. Pulkuose turėjo būti apmokomi sanitarai. San. puskarininkiai buvo

apmokomi san. puskarininkių mokykloj, kuri nuo 1920 m. IV.18 d. pastoviai veikė prie Karo ligoninės.

Liet. Raud. Kryžius 1923 m. įsteigė Galiestingų seserų mokyklą, kuri papildė karo ligoninės gail. seserų trūkumą. Divizijos gydytojai savo žinioje turėjo mažas ligonines susirgusius karius paguldyti, juos observuoti ir gydyti. Pulkuos irgi buvo palatos ir ambulatorijos.

Kautynių metu gydytojai turėjo įrengti tvarstymo punktus ir numatyti evakuacijos priemones sužeistųjų gabenimui į tvarstymo būrius, o iš ten — į lauko ligonines. Evakuacijai buvo numatyta san. neštuvai, san. gurguolės, san. automobiliai ir san. traukiniai su san. vagonais. Mobilizacijos atveju buvo numatytas slaptas karo sanitarijos planas.

Gyd. V. Nagevičius, padedant gyd. V. Ingelevičiui, gerai sutvarkė kariuomenės veikatos apsaugos tarnybą, kuri atliko kruopščiai skiepinimus ir kitas profilaktines ligų priemones, ko dėliai mūsų kariuomenės ligotumas ir mirtingumas nebuvo aukštesnis kaip daugelio vakarų valstybių.

Gyd. gen. V. Nagevičius buvo plačių užsimojimų vykdytojas. Jis įkūrė Karo Invalidams šelpti komitetą ir jo rūpesčiu buvo išleistas Invalidų pensijos įstatymas. Jis įsteigė Invalidams dirbtuvę, kur buvo gaminami protezai ir kiti ortopediniai reikmenys. Tos dirbtuvės buvo invalidų papildomas pajamų šaltinis. Dėka jo ypatingo pasiryžimo ir sumanumo buvo įkurtas Karo muziejus ir vėliau pastatytas didžiulis pastatas, kuris buvo užpildytas retais istoriniais radiniais ir eksponatais. Tai buvo tikra Lietuvos šventovė. Karo muziejaus sodnelyje buvo pastatytas žuvusiems karius paminklas ir Nežinomo kareivio kapas. Deja, pirmos sovietų okupacijos metu tas paminklas tapo nugriautas, dingo ir Nežinomo kareivio kapas, o Karo muziejaus tik sienos paliko, jo turinys buvo pakeistas, suklastotas.

Gyd. gen. V. Nagevičiaus iniciatyva buvo pastatyta graži karininkų Ramovė, kuri savo tautiniu įrengimu galėjo pasididuoti ir prieš užsienio svečius.

Kai Vilniaus kraštas 1919-1920 metais kentėjo nuo rusų-lenkų karo ir okupacijos, tai gyd. V. Nagevičius ten pasiuntė 4 sanitarinius būrius Vilniaus krašto sveikatingumo pagalbai. Tiems būriams vadovavo karo gydytojai: J. Čeponis, Domarkas, Laskauskas ir A. Petraitis.

Jis panašius 3 būrius pasiuntė 1939 m. į Vilniaus grąžintą kraštą Lietuvai.

Pirmam būriui vadovavo gyd. kap. V. Kubilius, padėjėjas stud. med. J. Skrinška ir gail. sesutė Kusienė. Antram būry buvo gyd. kap. V. Tupčiauskas, odont. stud. A. Mačiukienė ir stud. med. A. Kaveckas. Trečio būrio vadovas buvo gyd. ltn. K. Mikalauskas, stud. med. Kanclijus ir gail. ses. p. Venciuvienė. Šie Vilniaus krašto san. būriai rodo, kaip gyd. V. Nagevičius, savanoris kūrėjas, vertino ir mylėjo Vilniaus kraštą nuo pirmųjų ir paskutiniųjų nepriklausomo gyvenimo dienų.

Pirmoji sovietų okupacija

Kai sovietai pirmą kartą okupavo Lietuvą, tai daug karių turėjo palikti tarnybas, daug dingo be žinios. Iš likusių karių buvo suformuotas 29-tas Šaulių teritorinis korpas, kuris priklausė Rygos PRIVOBUI (Pabaltijo kariškai apygardai). Gyd. pulk. A. Matukui buvo pavesta tvarkyti karo sanitarijos reikalus. Iš 70 karo gydytojų buvo palikta tik 31.

1941.VI.14 d. iš liet. korpo buvo išvežta daug karininkų ir apie dešimt liet. karo gydytojų. Pasigesta V. Stanionio, A. Janulevičiaus, J. Patašiaus, K. Nasvyčio, D. Kizlauskos ir kitų.

1941 m. prasidėjus vokiečių rusų karui, Varėnos korpo divizija buvo apsupta ir priversta trauktis Rusijon. Daug karių iš tos voros pasišalino ir grįžo namo. Tą patį padarė ir gyd. pulk. A. Matukas.

Gyd. K. Žiniui nepavyko atsipalaiduoti iš Pabradės poligono. Jis žuvo. Dar didesnė tragedija ištiko Panevėžio ligoninės 3 gydytojus: J. Žemgulį, S. Mačiulį ir A. Gudonį, kai 7 sužvėrėję rusai komunistai juos išvarė iš operacinės ir 1941.VI.26 d. žiauriai nužudė. Sovietams iš Lietuvos pasitraukus, dėkinga Panevėžio visuomenė pastatė jiems paminklą su įrašu: „Gelbėjo kitus — patys žuvo“. Deja, šitas paminklas antros sovietų okupacijos metu tapo nugriautas.

Vokiečių okupacija

Nieko gero nežadėjo ir vokiečių okupacija. Organizuojant savisaugos dalinius, vokiečiai žadė-

jo juos palikti Lietuvoje. Deja, to pažado neišlaikė ir savisaugos batalijonai atsidūrė Gudijoje. Pogrindžio spauda išaiškino vokiečių klastą ir tolimesnis savisaugos dalinių verbavimas susilaukė tikro „fiasko“. Teko patirti, kad karių sveikatos apsauga buvo toli gražu nepakankama: trūko gydytojų ir sanitarinio personalo.

Gyd. A. Matukas buvo paskirtas savisaugos dalinių sanitarijos viršininku. 1944 m. liepos m. 31 d., su savisaugos daliniais jis irgi pasitraukė Vokietijon.

Kaip visur, taip ir dr. Jono Basanavičiaus Karo ligoninė abiejų okupacijų buvo nuskurdinta neatpažįstamai: moderniški aparatai, instrumentai dingo, sienos išbraižytos, apdaužytos, tikrai atrodė karo nusiaubtos. Kažin, ar dabartiniai šeiminkai aptvarkė tą ligoninę, kuri anais nepriklausomo gyvenimo laikais buvo verta pasigėrėjimo.

Bibliografija:

Lietuvos enciklopedijos XI tomas
Fraternitas Lithuanica metraštis.

* * *

Mažėja mirtingumas nuo širdies ligų

Pagal JAV Sveikatos Departamento statistiką nuo 1950 metų mirtingumas tarp suaugusių 45-64 m. amžiaus sumažėjo 25%, pagrindinai sumažėjus mirtingumui dėl širdies ligų.

Tuo tarpu mirtingumas nuo plaučių vėžio padidėjo du ir pusę karto nuo 1950 metų. Važio mirtingumas dėl kitų organų ligų sumažėjo tam pačiam laikotarpyje 10%.

Medical Tribune, 9.19.1983.

* * *

1982 metais susirgimų tuberkulioze sumažėjo 6.8% (palyginus su 1981 m.). Užregistruota 25.520 atvejų.

Nežiūrint bendro sumažėjimo, kai kuriose vietovėse susirgimai padidėjo, k.a., Atlantoje — Fulton, Čikagoje, Honolulu, Miami, Houston'e, Newark (N.H.), San Francisco ir Washington, D.C.

Bendrai prileidžiama, kad J.A.V.-bėse tuberkuliozės bacilom yra užkrėsti 10 milijonų žmonių, kurie per visą gyvenimą yra pavojų atkristi, nebent yra gydomi profilaktiškai.

A. M. News, 9.30.1983.

REDAKCIJOS ŽODIS

Antras ir paskutinis 1983 m. „Medicinos“ numeris. Kiek pavėlavęs, nes buvo manyta, kad jus pasieks dar prieš metų pabaigą. Šiuo numeriu užbaigiam 100 m. „Aušros“ jubiliejų dr-ės M. Budrienės rašiniu „Gydytojai — Aušrininkai“.

Moksliniai straipsniai, tikimės, įgaus ryškesnį atspalvį, pridėjus anglišką straipsnių santrauką — ir sunkiau lietuviškai skaitantys žinos apie ką straipsnyje rašoma.

Žurnalas turi ekonominių sunkumų — to galėtų nebūti, užsimokant žurnalo mokesčių,

tiesiog ar per draugiją — 10.00 (dešimt) U.S. dolerių metams. Tikimės, kad žurnalas ir toliau išeis bent 2 kartu metuose.

Redakcija deda daugiau vilčių į jaunuosius gydytojus, akademikus ir draugijų valdybos tikėdama sulaukti daugiau bendradarbių. Dėkojame visiems praturtinusiems turiniu šį numerį.

Visiems bendradarbiams ir skaitytojams sėkmingų ir sveikų 1984 metų.

V. Šaulys

LAMA

— ŽIEMOS SEMINARAS

Park City, Utah

1984 m. kovo 10-17 d.d.

PARK CITY yra WASATH kalnuose, 45 minutės autobusu nuo Salt Lake City aerodromo. Park City yra seniau buvęs kalnų kasyklų miestelis, dėl gero ir gausaus sniego išvystytas į SLIDINĖJIMO rezortą. Netoliese yra dar kitos slidinėjimo vietovės, k.a., Park West ir naujusia — Deer Valley.

Park City žinomas savo ypatinga sniego kiekybe: vidutiniškai sniego iškrinta iki 300 colių. Slidinėjimo vietovės plotas apie 2.200 akrų su net 69 slidinėjimo takais. Specialios vietovės lygumų slidinėtojams. Patenkina įvairaus pajėgumo ir patyrimo sportininkus. Pakankamai vietų pramogoms — teatras, klubai, valgyklos, krautuvės. Miestelis 1984 metais švęs 100-tąjį gimtadienį.

Slidinėjimo išvyka rūpinasi **p. Birutė Zalatorienė** per FOREMOST TRAVEL & TOURS, Inc., 150 S. Wacker Dr., Chicago, IL, 60606, Tel. 1-312-346-6643.

